

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A
REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ
BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**KRIMINALITA MLADISTVÝCH A JEJÍ
PŘÍČINY**

Autor práce: František Pinkava

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: JUDr. Roman Svatoš Ph.D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2012

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Tímto bych chtěl poděkovat vedoucímu bakalářské práce JUDr. Romanu Svatošovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce, vedoucí sociálního oddělení MÚ Březnice Marcelu Pinkavové, Jaroslavu Paterovi, Dis. a vrchnímu komisaři Územního odboru Policie ČR Příbram Mgr. Romanu Zárybnickému za poskytnutí cenných informací pro tvorbu této práce.

ABSTRAKT

PINKAVA, F. *Kriminalita mladistvých a její příčiny* : *Bakalářská práce*, České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2011. s. 97.
Vedoucí bakalářské práce : JUDr. Roman Svatoš Ph.D.

Klíčová slova: Kriminalita, mladistvý, rodina, region Příbram, škola, vrstevníci

Bakalářská práce pojednává o příčinách kriminality mladistvých jak v rovině obecné, tak i se zaměřením na region města Příbram. Seznámí nás se základními pojmy týkající se této problematiky a bude se především snažit shrnout veškeré dosud známé poznatky k tomuto tématu a hledáním právě těch příčin, které mají za následek protiprávní chování. Bude se snažit přijít na to, zda jsou v našem regionu důvody páchaní kriminality mladistvými specifické nebo jestli se shodují s doposud zjištěnými příčnami celorepublikového zkoumání jako je vliv rodiny, školy a vrstevníků. Dále bude specifikovat jednotlivé druhy trestných činů páchaných nejčastěji na našem území. V neposlední řadě nám má ukázat přístup mladistvých ve věcech trestního řízení a trestně právní úpravu.

ABSTRACT

PINKAVA, F. *Juvenile delinquency and its causes : Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2012. p. 97.
Supervisor: JUDr. Roman Svatoš Ph.D.

Key words: Crime, juvenile, family, Příbram region, school, peers

Bachelor thesis deals with the causes of juvenile delinquency at both the general and focusing on the region Příbram town. Acquaints us with the basic concepts related to this issue and will mainly try to summarize all the known evidence on this issue and looking forth very reasons that have resulted in unlawful behaviour. Will try to figure out whether they are in our region, the reasons for committing a crime or if specific minors coincide with previously identified cross-examination as the nationwide impact of family, school and peers. It will also specify the different types of crimes most often committed in our territory. Finally, our approach is to show young people in matters of criminal procedure and criminal legislation.

OBSAH

ÚVOD	8
1 CÍL A METODIKA	10
2 KRIMINALITA MLADISTVÝCH	12
2.1 ZÁKLADNÍ VYMEZENÍ POJMŮ	12
2.1.1 KRIMINALITA	12
2.1.2 DELIKVENCE	15
2.1.3 MLADISTVÍ a DALŠÍ POJMY	16
2.2 DRUHY A ZNAKY TRESTNÉ ČINNOSTI MLADISTVÝCH.....	18
2.3 LEGISLATIVA UPRAVUJÍCÍ VZTAH K MLADISTVÝM A HISTORICKÝ EXKURZ DO TRESTNÍHO ŘÍZENÍ	22
3 PŘÍČINY KRIMINALITY MLADISTVÝCH.....	26
3.1 RODINA	28
3.2 ŠKOLA.....	31
3.3 VRSTEVNICKÁ PARTA.....	36
3.3.1 KRIMINOGENNÍ SKUPINY A SUBKULTURY MLÁDEŽE	37
3.4 POLITICKÉ TENDENCE VE SPOLEČNOSTI A MÉDIA	41
3.5 OSOBNOST MLADISTVÉHO	44
3.6 ETNICKÝ PŮVOD.....	48
3.7 VOLNÝ ČAS	52
4 KRIMINALITA MLADISTVÝCH V PŘÍBRAMI A JEJÍM OKOLÍ.....	54
4.1 NEJČASTĚJŠÍ PŘÍČINY KRIMINALITY V OBLASTI.....	55
4.2 STATISTIKY KRIMINALITY MLADISTVÝCH	58
4.3 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	68
5 HLEDÁNÍ ŘEŠENÍ.....	72
5.1 SPOLUPRÁCE	72

5.1.1	SPOLUPRÁCE MEZI INSTITUCEMI.....	72
5.1.2	SPOLUPRÁCE S MLADISTVÝMI	73
5.2	SAMOTNÉ ŘEŠENÍ.....	74
	ZÁVĚR	76
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	78
	SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	81
	PŘÍLOHY	90
	Kriminalita mladistvých a její příčiny – DOTAZNÍK.....	99

ÚVOD

Tato bakalářská práce se zabývá celosvětovým fenoménem, který v dnešní době slycháme čím dál tím častěji – je to kriminalita mladistvých. Tímto globálním problémem má zajisté smysl se zabývat, jelikož právě mládež, konkrétně mladiství definováni věkem 15 - 17 let, na které jsme se zaměřili v naší práci, jsou budoucností každé společnosti. Proto je považováno téma za velmi aktuální což je samozřejmě vidět na společnosti, která přiklání problému nemalý význam a je často slychané také v mediální sféře. Hojně zastoupená literatura zabývající se touto tematikou nachází v knihovnách své příznivce. Někteří autoři, můžeme jmenovat Oldřicha a Andreu Matouškovi, se zabývají kriminalitou mládeže několik let. V dnešní době se najdeme v knihovnách jejich 3. aktualizované vydání knihy z roku 2011 týkající se již zmíněného tématu. Nejsou to však jediní autoři, kteří zasvětili mladým delikventům svůj život. Protože se dá kriminalita mladistvých považovat za jeden z nejzávažnějších sociálně-patologických jevů, setkáváme se s několika díly zabývající se touto oblastí z pedagogických fakult, ale stejně tak se zabývají jevy mládeže i psychologická díla analyzující jejich delikvenci. Dnešní společnost, díky informačním technologiím jako je internet, má nesmírné možnosti se dozvědět více o různých typech kriminality mladistvých, tak i jejich příčinách právě již na celosvětové webové síti, kde je neomezeně vědeckých prací, článků ze zpravodajství a jiných podobných médií zabývajících se touto problematikou. Také bychom se mohli zmínit o tom, že toto téma je již tak diskutované, že se dostalo na filmová plátna kin. Můžeme jmenovat například film „Bastardi“ a „Bastardi 2“, který zobrazuje krajní případy kriminality jak dětí, tak mladistvých. My se budeme zabývat v této bakalářské práci příčinami kriminality mladistvých. Ne však v celosvětovém či celorepublikovém měřítku, ale se zaměřením na region Příbram. Z tohoto důvodu lze rozdělit práci na dvě části.

První část této bakalářské práce je spíše charakteru teoretického, kde si budeme definovat základní pojmy jako je kriminalita, druhy kriminality páchané mladistvými, samotný pojem mladistvý a jiné pojmy potřebné k porozumění danému tématu. Také zde jsou uvedeny veškeré známé příčiny uváděné dostupnou literaturou, které budeme v další části bakalářské práce srovnávat v obecné formě se zaměřením na region. Bude zde zmíněna legislativa upravující trestněprávní postupy k mladistvým a v neposlední

části bychom měli zmínit srovnání dnešní situace a situace z doby, kdy zde byla v čele vlády komunistická strana. Tato část by nám měla poskytnout obecný přehled k danému tématu a k porozumění celé práci.

Druhá část je spíše charakteru výzkumného, kde je poukázáno na situaci v okolí města Příbram, jaké druhy kriminality jsou zde nejčastější a především jsou zde zjištěny příčiny, které mají za následek kriminální chování mladistvých. Vše je znázorněno pomocí grafů a tabulek, které jsou vytvořeny z informačních zdrojů Policie České republiky a samotného výzkumu. Součástí jsou také výsledky dotazníkového výzkumu společnosti, kde se zjišťuje vztah k tomuto tématu.

1 CÍL A METODIKA

Hlavním cílem bakalářské práce je zhodnotit příčiny kriminality mladistvých v našem regionu. Toho se budeme snažit dosáhnout především řízenými rozhovory s pracovníky veřejné správy, kteří se touto problematikou dlouhodobě zabývají. Z tohoto důvodu byla oslovena Marcela Pinkavová - vedoucí sociálního oddělení Města Březnice, která je v nejužším a nejbližším kontaktu s mladistvými delikventy ve městě Březnice a její celkový přehled o situaci v okolí města působení rozhodně přispěje k obsahové stránce této práce. Je přítomna při výsleších zadržených nezletilých, při nichž je zde zastoupena jako opatrovník nezletilého a vede komisi sociálně právní ochrany dětí, kde se řeší přestupky nezletilých, u kterých nebylo rozhodnuto, že jde o trestný čin. Právě proto se v mnoha případech dozví důvody konání nezletilého delikventa jako první. Dalším osloveným byl Mgr. Roman Zárybnický – vrchní komisař Územního odboru Policie ČR Příbram. Díky němuž nám bylo umožněno shromáždit informace týkající se problematiky kriminality mladistvých v okrese Příbram, na který je tato bakalářská práce zaměřena. Také nám byly zpřístupněny podrobné statistiky vedené Policií České republiky posledních několika let a také díky pracovníkům Policie České republiky došlo k podrobnému seznámení s tématem. Rozhovory uskutečněné mezi pracovníky kriminální policie a vyšetřování zabývající se problematikou mladistvých nám poskytly odborný pohled na důvody mladistvých delikventů k páčání kriminality a také s nimi bylo možno diskutovat o opatřeních, která se používají k jejich nápravě.

Pomocí řízených rozhovorů s odborníky se budeme snažit přijít na to, co vede ve skutečnosti mladistvé ke spáchání trestného činu či přestupku. K jednotlivým příčinám budou uvedeny jako příklady samotné příběhy mladistvých delikventů. Zahrnuto je toto do práce z toho důvodu, abychom viděli, s čím se mladistvý potýká, důvody, které ho vedou k samotnému činu.

Jedním z cílů této bakalářské práce je také shrnutí obecných poznatků týkající se diskutovaného tématu. Z dostupných zdrojů literatury, pomocí sběru a syntézy dokumentů, dojde k dokonalému přehledu jednotlivých příčin kriminality mladistvých delikventů. K tomuto cíli bylo třeba shromáždit dostatek literárních zdrojů, jež se problematikou zabývají. Bylo čerpáno jak z nových aktualizovaných vydání knih, tak

i ze zdrojů napsaných v době, kdy zde vládla komunistická strana. Proto můžeme srovnat nové a starší poznatky týkající se mladistvých delikventů.

Jedním z vedlejších cílů je názor veřejnosti. Dotazníkovým šetřením se budeme snažit získat názor společnosti na toto téma. Pomocí jasně položených otázek směřujících k danému tématu bude kladen důraz na to, co si společnost myslí o našem diskutovaném problému kriminality mladistvých – jaké jsou především příčiny, jakých trestných činů se lidé bojí od mladých delikventů a zda se někdy s tímto druhem kriminality setkali. Pomocí tabulek a grafů budou výsledky znázorněny. Dalším z vedlejších cílů bakalářské práce je navržení určitých opatření, kdy se analýzou jednotlivých uvedených příčin kriminality mladistvých budeme snažit najít řešení této problematiky. Samozřejmě po konzultaci s výše uvedenými odborníky zabývající se tímto fenoménem. Léta praxe jim daly mnoho zkušeností, které poskytli a díky kterým bylo možné tento vedlejší cíl bakalářské práce naplnit. Diskuzí o jednotlivých případech oslovených recidivistů bylo možno najít jedno z mnoha uvedených opatření.

2 KRIMINALITA MLADISTVÝCH

Během několika minulých desetiletí se stala kriminalita mladistvých masovým jevem v mnoha rozvinutých státech, především v jejich velkoměstech a průmyslových aglomeracích, kde je vysoký počet anonymních osob. Podle KOUDELKOVÉ¹ se psychologové a sociologové shodují, že rozhodujícím faktorem ve formování osobnosti jedince je prostředí. To dává důvod novodobé společnosti, aby upírala stále větší pozornost tomuto k problému a umožňovala vznik a rozvoji novým koncepcím či opatření, jelikož budoucí mladiství, jako tvůrci budoucích generací, by neměli být subjekty trestné činnosti. Proto má smysl se tímto problémem zabývat. V této kapitole si především vymežíme základní pojmy k tématu, abychom porozuměli celé této práci, a uvedeme si druhy kriminality páchané mladistvými. V neposlední řadě zde uvedeme právní předpisy týkající se kriminality mladistvých s pohledem do historie.

2.1 ZÁKLADNÍ VYMEZENÍ POJMŮ

Před zahájením samotné teoretické části je vhodné věnovat pozornost pojmosloví. Základní pojmy související s tématem bakalářské práce jsou součástí běžně používané slovní zásoby, ale přesto kdybychom se zeptali náhodně osoby nezabývající se těmito tématy, neboli laika, tak bude hledat slova, která by definovala daný pojem. Proto je nezbytně nutné si jasně vymežit základní pojmy týkající se uvedeného tématu.

2.1.1 KRIMINALITA

Základní pojem, který je důležitý k porozumění této práce. Zajisté se s ním každý někdy potkal a použil v běžně mluvené řeči a určitě si jasně každý vybaví to, co se pod ním skrývá. Ve studované literatuře jsme se setkali s definicí snad v každé knize týkající se tématu kriminality mladistvých. Všechny definice nejsou slovo od slova

¹ KOUDELKOVÁ, A., *Psychologické otázky delikvence*. Praha : Victoria Publishing, 1995. s. 32-35.

stejně, přesto se ve významu neliší. Pokud budeme hledat v neodborné, nejobecnější formě tento pojem, například ve SLOVNÍKU CIZÍCH SLOV², najdeme zde vysvětlení, že jde o zločinnost či trestnou činnost.

V odborné literatuře se však setkáváme s mnohem širším vymezením. Například podle SVATOŠE³ je kriminalita jednou ze součástí kriminologie a popis kriminality, jako sociálně patologický jev, na který se zaměřuje kriminální fenomenologie. Snahou kriminologie – jakožto vědní obor o kriminalitě a o jevech a problémech s ní spojených – je poznat jaká je kriminalita na určitém území, jaký je její vývoj a struktura. Tyto informace přispívají k objasňování a řešení příčin kriminality. Zároveň ověřují vhodné trestní politiky a hodnotí její účinnost. Obecněji je kriminalita souhrnem trestných činů spáchaných na určitém území za určitý čas.

Z nejobecnějšího a nejběžnějšího odborného pojetí je podle NOVOTNÉHO⁴ definice pojmu kriminalita chápána jako souhrn jednání, které je označeno trestním zákonem za trestný čin. I přes to, že toto pojetí bylo vysloveno v roce 1968, nabízí mnoho definic kriminality, a můžeme říci, že definice základního pojmu kriminalita se po svá léta nezměnila. Psychologické vymezení pojmu si lze vyložit způsobem, že je kriminalita mládeže určitým druhem jednání shodné struktury, jako je každý jiný čin, kterým je důsledkem porušení společenských zájmů v určité společnosti. Je zde také však uvedeno, že pojem kriminalita bývá často synonymní s pojmem delikvence, kde delikvence zahrnuje pojem kriminalita a další protisociální jevy. Zde můžeme vidět, že se autoři rozcházejí. Pojem delikvence je uveden v následující kapitole.

Kriminalitu lze rozčlenit na tři základní pojetí. Prvním z nich můžeme kriminalitu chápat jako sociálně patologický jev, jež je nejobecnější pojetí. Dále můžeme vykládat tento pojem podle juristického pojetí, které vysvětluje pojem kriminalita jako jednání posuzované jako trestný čin. K tomuto pojetí je třeba vyložit další pojmy, které nám ho pomohou pochopit. Jedním z nich je pojem delikvence. Tento pojem je samostatně vysvětlen v další kapitole. Důležitým pojmovým spojením jsou „negativní společenské jevy“. To jsou jevy odchylovající se od norem, které společnost uznává. Nejsou však právním systémem sankcionovány. Lze sem zařadit prostituci, alkoholismus, toxikomani, hráčství či sebevraždy. Je nutno říci, že tyto jevy často

² LINHART, J. et al. *Slovník cizích slov pro nové století*. Litvínov : Dialog, 2004. s. 86.

³ SVATOŠ, R. *Kriminologie ve světle nového trestního zákoníku*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2010. s. 15.

⁴ NOVOTNÝ, O. et al. *Kriminalita mládeže: Studie o mladistvých delikventech*. Praha : SEVT, 1968. s. 7.

ovlivňují stav kriminality. Dalším pojmem je „protispolečenské jednání“. To je nejširší pojetí, které zahrnuje veškeré předešlé pojmy. Takto můžeme kriminalitu rozčlenit jedním způsobem, ale lze ji rozčlenit také s ohledem na možnosti jejího poznání:⁵

- Zjevná kriminalita - registrovaná
 - Kriminalita, která vyšla najevo a lze ji uvést do statistik
- Skrytá kriminalita – (latentní)
 - Kriminalita, o které se orgány činné v trestním řízení nedozvěděly, a není uvedena v oficiálních statistikách
- Skutečná kriminalita
 - Zahrnuje kriminalitu zjevnou a skrytou

Obecný přehled kriminality na našem území nám vyjadřují policejní statistiky, které jsou tvořeny z výše uvedené zjevné kriminality. SVATOŠ⁶ uvádí, že kriminalita latentní, neboli skrytá, je stejně velká nebo ještě větší, než kriminalita registrovaná. Často se totiž stává, že u sexuálních trestných činů nedojde k odhalení, jelikož tato kriminalita páchaná v domácnosti je utajená před veřejností. Dalším druhem, kde se setkáváme s nejvyšší mírou latence, je kriminalita majetková s nižší škodou, kde ze strany poškozeného nedojde k oznámení z důvodu nepříjemností a starostmi při policejním a justičním řízení. Vysoká míra latence je také ve velkoměstech, kde je vysoký počet anonymních osob a u bagatelních trestných činů páchanými mládeží.

Právě tyto skutečnosti nám skreslují pohled na stav kriminality – rozsah kriminality vyjadřující počet neboli kvantitativní charakteristiku trestných činů spáchaných na našem území za určitý časový úsek, zpravidla za jeden rok. Zdrojem těchto informací bývají statistiky zjevné kriminality. Jsou to především statistiky policejní zpracovávány Policejním prezídiem České republiky. Jsou nejrozsáhlejší a evidují všechny trestné činy a stíhané osoby dle jednotlivých objektů a jednotlivých paragrafů. Jsou propojeny s justičními statistikami zpracovávány Ministerstvem spravedlnosti České republiky, které obsahují známé údaje o pachatelích. Zahrnují jak statistiky státního zastupitelství, tak soudů. Dalšími zdroji informací jsou dále statistiky probační a mediační služby, které informují o počtech případů řešených těmito institucemi. Jsou to případy vztahující se k trestné činnosti mládeže, drogám,

⁵ SVATOŠ, R. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice : vysoká škola evropských a regionálních studií, 2009. s. 15.

⁶ SVATOŠ, R. *Kriminologie ve světle nového trestního zákoníku*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2010. s. 16.

extremismu a jiné. Poslední takovou statistikou je statistika vězeňské služby týkající se zajišťování vazby a výkonu trestu odnětí svobody. Je mnoho skutečností, které ovlivňují tyto statistiky. Jako příklad zde můžeme uvést demografické vlivy, legislativní změny, trendy v trestní politice a jiné. Díky všem takovým údajům můžeme určovat další ukazatele kriminality jako například úroveň (intenzita) kriminality. Je to prvek ukazující stav kriminality přepočítaný na určitý počet obyvatel žijící na určitém území. Takto vyjádřená úroveň kriminality nám dá koeficient, neboli index, který je oproti stavu kriminality objektivnější a vyjadřuje nám zatížení obyvatelstva kriminalitou na určitém území. Jako každý takový jev jako je kriminalita se v naší společnosti určitým způsobem vyvíjí. Proto je snaha tento škodlivý protispolečenský jev předvídat a určovat prognózy, jakým směrem se bude ubírat. K tomu nám slouží další ukazatel – dynamika kriminality. Ta se zabývá trestnou činností v pohybu a změnami v průběhu určité doby na určitém území. V rámci dynamiky kriminality se používají pojmy jako je „trend“ či „stagnace“. Stagnace může mít stoupající nebo klesající tendenci (trend) kriminality a to nám ukáže pravděpodobný směr budoucího vývoje kriminality.⁷

Pro zajímavost bude uvedena definice na konec této podkapitoly tak, jak ji chápal B. S. Utěvskij, který shrnul běžné názory v SSSR: „*Zkoumání kriminality se stalo monopolem právníků. Přitom se kriminologie vydává za jednu ze součástí vědy trestního práva... Ale fakticky se to vše redukuje na využívání údajů sociologie při zkoumání kriminality na všeobecné právní bázi, na základnu zásad, pojmů a institucí sovětské vědy trestního práva*“⁸

2.1.2 DELIKVENCE

Při studiu literatury týkající se kriminality mladistvých jsme se setkávali se dvěma pojmy – kriminalita a delikvence. Stejně tak jako pojem kriminalita je možno si vyhledat ve SLOVNÍKU CIZÍCH SLOV⁹, co pojem delikvence znamená. Je zde definován jako páčání deliktů nebo trestná činnost, což je téměř to samé co je možné najít u pojmu kriminalita. Mnoho autorů považuje delikvenci za součást kriminality -

⁷ SVATOŠ, R. *Kriminologie ve světle nového trestního zákoníku*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2010. s. 17-23.

⁸ NOVOTNÝ, O. et al. *Kriminalita mládeže: Studie o mladistvých delikventech*. Praha : SEVT, 1968. s. 8.

⁹ LINHART, J. et al. *Slovník cizích slov pro nové století*. Litvínov : Dialog, 2004. s. 34.

NOVOTNÝ¹⁰, přesto je označuje jako pojmy synonymní. Také u Novotného najdeme pedagogické vymezení pojmu z roku 1963, které uvádí, že je tento pojem právnícký a označuje tak asociální až antisociální činy vedoucí ke konfliktu se zákonem. Další podobnou definicí podle JEDLIČKY¹¹, kterou zde uvedeme je, že se delikvence považuje za antisociální jednání či páčání činů, které jsou v rozporu s právními nebo mravními hodnotami určité společnosti. V této práci budeme chápat pojem delikvence podle SVATOŠE¹². Ten uvádí, že delikvence je pojem širší nežli kriminalita, který zahrnuje jak trestné činy, tak činy jinak trestné – to jsou ty, které spáchaly osoby mladší 15 let a osoby nepříčetné – tak i přestupky.

Také jsme se setkali s úplně odlišným vymezením. Bylo to v psychologické publikaci, která se zabývala delikvencí mládeže. V psychologickém vymezení je pojem delikvence označován jako mravní vada. Od tohoto termínu se přešlo k označení mravní narušenost, jelikož vada se zpravidla používá jako pro defekt, který je charakterizován jako změna základu tělesného orgánu, v našem případě jako charakteru. Toto rozlišování je uváděno v poslední době a neplatí historicky. Dále je zde uvedeno, že delikventní chování je prostředkem k vyjádření agrese vůči rodičům, sourozencům nebo nevědomé fantazie. Toto vyjádření se však rozchází s cíli práce, proto ho nebudeme dále rozvádět.¹³

Ze studia literatury lze uvést, že díla pedagogického, psychologického či sociálního charakteru uvádějí kriminalitu pod pojmem delikvence i přes to, že je dílo například zaměřeno na mladistvé. Tento poznatek se bohužel neshoduje s vymezením kriminologickým, které uvádí již zmíněnou definici.

2.1.3 MLADISTVÍ a DALŠÍ POJMY

Dalším důležitým pojmem pro naši práci je mladistvý. Legislativa jasně definuje, kdo jím je v Zákonu č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví

¹⁰ NOVOTNÝ, O. et al. *Kriminalita mládeže: Studie o mladistvých delikventech*. Praha : SEVT, 1968. s. 7.

¹¹ JEDLIČKA, R. et al. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. Praha : Themis, 2004. s. 21.

¹² SVATOŠ, R. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2009. s. 15.

¹³ KOUDELKOVÁ, A., *Psychologické otázky delikvence*. Praha : Victoria Publishing, 1995. s. 29-31.

ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o soudnictví mládeže")¹⁴, který má povahu hmotně-právních i procesně právní. Legislativní úpravě je věnována samostatná kapitola, proto zde nebudeme dále rozvíjet tuto teorii. Důležité pro nás je, že je zde definice, která stanovuje, že mladiství je ten, kdo v době provinění dovršil patnácti let, ale nepřekročil osmnáctý rok svého věku, není-li například trestním zákoníkem stanoveno jinak.

Můžeme se také setkat s pojmem mládež, který zahrnuje jak mladistvé, tak i děti. Děťmi se rozumí děti mladší patnácti let, které v době spáchání činu jinak trestného nedovršili daného věku. Podle trestního zákoníku se dítětem rozumí osoba mladší osmnácti let, proto je důležité tyto pojmy rozlišovat. Naše práce se tedy zaměřuje na mladistvé, jejichž věk je 15-17 let. Pro kriminologické potřeby je významný ještě jeden pojem – nezletilý. Jsou to osoby, které nedovršily patnáctého roku.¹⁵

Při definici předešlých pojmů jsme se setkali s dalším důležitým pojmem, který je definován také v Zákonu o soudnictví mládeže¹⁶ – provinění. Provinění je trestný čin spáchaný mladistvým.

¹⁴ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (Zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *Sbírka zákonů*. Česká republika [online]. 2003. Dostupný z WWW: <<http://zakony-online.cz/?s88&q88=all>>.

¹⁵ SVATOŠ, R. *Kriminologie ve světle nového trestního zákoníku*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2010. s.138.

¹⁶ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (Zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *Sbírka zákonů*. Česká republika [online]. 2003. Dostupný z WWW: <<http://zakony-online.cz/?s88&q88=all>>.

2.2 DRUHY A ZNAKY TRESTNÉ ČINNOSTI MLADISTVÝCH

Děti a mladiství jsou při svých protiprávních aktivitách spontánnější a na rozdíl od svých dospělých kolegů častokrát bývají chyceni přímo při činu.¹⁷

Pro trestnou činnost mladistvých a dětí jsou typické některé znaky, které napomáhají k brzkému dopadení za právě vzniklý nedokonalý protiprávní čin. Podle MÜHLPACHRA¹⁸ jsou páchané trestné činy mládeže výrazně determinovány vzhledem k věku pachatelů – jejich psychický a fyzický vývoj, vlastnosti, zkušenosti... V tomto vztahu mezi dospělými a mladistvými pachateli vznikají určité rozdíly a zvláštnosti. Například si zde uvedeme několik znaků, odlišností trestné činnosti mladistvých. Tyto charakteristiky potvrzuje soudní a policejní praxe:

- Selektce předmětu útoku je určována jinými hodnotovými systémy než u dospělých
- Trestná činnost je páchána častěji ve skupině či se spolupachatelem
- Schází prvek plánovitosti a příprava trestného činu je nedokonalá, častá je i nedostatečná příprava nástrojů potřebných ke spáchání trestné činnosti
- Projev devastace, ničení a znehodnocení předmětů či zařízení
- Vyznačuje se neúměrnou tvrdostí a zvyšující se brutalitou
- Konání mladistvých delikventů je poznamenáno nedostatkem vědomostí a schopností překonání překážek, kde je mnohdy použito neúměrných prostředků k dosažení cíle
- Na páchání trestné činnosti se značně projevuje alkohol, případně jiné návykové látky zvyšující agresivitu, nekoordinovanost pohybů a podporuje nepřiměřené reakce na vnější podněty
- Mladiství pachatelé konají více emotivně nežli rozumově, kdy je většina trestné činnosti páchána živelně pod vlivem aktuální situace
- Při opakované trestné činnosti se vyskytují specifické znaky z předešlé trestné činnosti – modus operandi – typický vzor chování, zvyků a vlastností
- Při získávání alibi se mladiství pachatelé obrací na osoby ze skupiny, do níž jsou začleněni

¹⁷ FALTUSOVÁ, J., Nejčastější trestná činnost dětí a mladistvých. In: TRUHLÁŘOVÁ, Z., SMUTEK, M. *Riziková mládež v současné společnosti*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2006. s. 103-104.

¹⁸ MÜHLPACHR, P., *Sociální patologie*. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 2002. s. 68-69.

- O přípravě a spáchání trestného činu se pachatelé svěřují členům své skupiny
- Věci získané z trestné činnosti jsou mnohdy rozdělovány do skupiny člena páchajícího trestnou činností – je zde patrná hierarchie rozdělování a podílení se na spáchaném činu. Finanční obnosy se utrácejí ve skupině
- Jsou často odcizovány předměty, které momentálně potřebují, nebo které se jim vzhledem ke věku líbí – auta, elektronika, jízdní kola, motocykly, oblečení, zbraně, alkohol, cigarety...
- Některé způsoby spáchání trestného činu vyplývají z fyzických znaků pachatele – šikana a podobně

Mnohdy ovlivňuje strukturu kriminality, včetně uvedených znaků, také virtuální realita (kterou promítají pachatelé do skutečnosti) neschopnost odložit své uspokojení potřeb, ale třeba brzké zahájení sexuálního života mladistvého. Mnoho dokáže zapřičinit právě skupina, ve které se mladistvý pohybuje, především pak extrémistická hnutí, které jsou pro ně lákadlem. Často je typickým rysem obstarávání finančních prostředků pro nákup drog.¹⁹

Druhy neboli struktura trestné činnosti, jak již bylo řečeno, jsou stejné jako u dospělých pachatelů lišící se svými znaky či způsobem spáchání. Strukturu kriminality lze rozdělit podle několika kritérií. Obecně nám vyjadřuje kvantitativní stránku kriminality, ale můžeme ji rozčlenit z hlediska jednotlivých paragrafů či hlav trestního zákoníku, dle osoby pachatele, poškozeného nebo dle kriminalistických kritérií a jiných. Pro potřebu této bakalářské práce jsme se řídili dělením podle SVATOŠE. Druhy kriminality jsou tedy tyto:²⁰

- **Násilná kriminalita** zahrnující:
 - Vraždy
 - Loupeže
 - Úmyslné ublížení na zdraví
 - Útok na veřejného činitele
 - Vydírání
 - Nebezpečné vyhrožování

¹⁹ SVATOŠ, R. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2009. S. 97.

²⁰ SVATOŠ, R. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2009. S. 17-19.

Násilná kriminalita je kriminologický pojem, nikoli právní. Tato kriminalita je součástí kriminality obecné a je ukazatelem úspěšnosti státu v boji s kriminalitou. Trestní zákon ji definuje v několika svých hlavách.

- **Mravnostní kriminalita** zahrnující:
 - Znásilnění
 - Pohlavní zneužívání
 - Šíření pornografie
 - Obchodování s lidmi
 - Kuplířství

Stejně jako předešlý druh kriminality, tak i tato je součástí kriminality obecné. Je spjata s pohlavními pudy a člení se na sexuální kriminalitu a kriminalitu spjatou s prostitucí.

- **Majetková kriminalita** zahrnující:
 - Krádeže prosté
 - Krádeže vloupáním
 - Ostatní majetkové trestné činy

Majetková kriminalita je definována směřováním útoků proti majetku fyzických a právnických osob a představuje převážnou část celkové kriminality. Je typická svou nízkou objasněností a ve většině případů je páchna muži. Předurčuje vývoj celkové kriminality

- **Hospodářská kriminalita** zahrnující:
 - Ochrana měny
 - Ochrana hospodářské soutěže a další

Kriminalita hospodářská je typická svou vysokou společenskou škodlivostí, jelikož útočí na ekonomický a hospodářský systém, tím ohrožuje celou stabilitu státu.

- **Ostatní kriminalita** zahrnující:
 - Sprejerství
 - Drogová problematika a další
- **Zbývající kriminalita** zahrnující:
 - Šíření poplašné zprávy a další
- **Organizovaná kriminalita**

Tato kriminalita je plánovitá a soustavná trestná činnost páchaná skupinou typickou svým hierarchickým uspořádáním s cílem o dosažení maximálního zisku.

Závěrem lze konstatovat, že kriminalita mladistvých se vyvíjí v souladu s kriminalitou celé společnosti.²¹

²¹ FALTUSOVÁ, J., Nejčastější trestná činnost dětí a mladistvých. In: TRUHLÁŘOVÁ, Z., SMUTEK, M. *Riziková mládež v současné společnosti*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2006. s. 105.

2.3 LEGISLATIVA UPRAVUJÍCÍ VZTAH K MLADISTVÝM A HISTORICKÝ EXKURZ DO TRESTNÍHO ŘÍZENÍ

Na našem území nebyla dlouhá léta jednotná kodifikace trestního práva. Když se podíváme na naše území z historického pohledu, tak na území Čech, Moravy a Slezska nebylo rozlišováno ve středověku mezi takzvanou nedospělostí a dospělostí. Dříve neexistovala nějaká pravidla, která toto určovala a dospělost se odvozovala tím pádem od tělesné vyspělosti, či zdatnosti. Proto nebylo jednoduché odlišit tyto dvě skupiny. Později se však začala dospělost odvozovat od věku, ale s rozdílem pro dívky a chlapce. Neexistovala žádná speciální právní úprava, která by řešila jiné právní postavení mladistvých, proto byla nedospělost v určitých případech brána jako polehčující okolnost. Ale již roku 1627 pro Čechy a roku 1628 pro Moravu, kdy bylo vyhlášení Obnovené zřízení zemské, byla ustanovena první výjimka pro mladistvé. Bylo to upřednostňování pokut pro mladistvé před tresty v případě nějakých prohřešků. Tato úprava byla zakotvena v Koldínových městských právech. O několik let později, respektive roku 1707, kdy císař Josef I. představuje ve svém Hrdelním řádu snahy v oblasti trestního práva o mírnější posuzování trestních činů mladistvých. Roku 1768 rozlišuje Hrdelní řád Marie Terezie dětství (do 7. roku), nedospělost (do 14. roku) a mladistvé (do 16. roku). Obdobně posuzoval tyto kategorie i Rakouský trestní zákon z roku 1852, který stanovoval dětství vylučující trestní odpovědnost, nedospělost, která znamenala zmenšenou trestní odpovědnost a období mladistvých, které bylo od 14. do 20. let.²²

Na rozhraní 19. a 20. století lze zaznamenat změnu postoje k delikventní a ohrožené mládeži, kdy panoval takový názor, že tato oblast zákonodárství je jednou z nejzanedbanějších a nejškodlivějších částí trestného zákona vůbec.

Potřeba vypracovat samostatný zákon zabývající se problematikou mladistvých dala za vznik osnovy nového zákona – Zákon o trestání a trestní ochraně osob a mladistvých. Tato osnova byla několikrát přepracována, ale samotný zákon se do rozpadu Rakouska-Uherska nestihl stát pravomocným zákonem. Kdyby býval vznikl takový zákon, tak by vsunul mezi dětství a dospělost přechodný stupeň, a to stupeň mladistvých od 14 do 18 let. To byl věk, který byl prohlášen za věk pochybné

²² ZEŽULOVÁ, J., *Zákonodárství nad mládeží*. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 1997. s. 18.

příčetnosti, kdy měl soud povinnost zkoumat u pachatelů v jednotlivých případech, zda je duševní vývoj mladistvého v takovém stádiu, že jej lze předpokládat za příčetného. Samotné trestání osob mladistvých je odlišné než osob dospělých. Tato osnova zákona byla první snahou vyčlenit speciální ustanovení, které by upravovalo zacházení s osobami mladistvými z obecných ustanovení zákona a dát vzniku samotné normě upravující tuto otázku. Bohužel rozpad Rakouska-Uherska nedal příležitost vzniku tomuto ustanovení.²³

Rok 1918 byl pro tuto oblast výjimečný. Z iniciativy profesora Miříčky vznikla „Úřadovna pro péči o mládež“. Úkolem bylo zjistit poměry mladistvého, úředně zasáhnout u hlavního líčení konaného ve věci mladistvého a po skončení trestního řízení zabezpečovat výchovná a ochranná opatření. O několik let později vznikla další instituce, kam byli umístováni mladiství chlapci. Instituce měla jméno „Dobry pastýř“ a v roce 1928 se obě instituce sloučily. Jednou ze složek veřejné péče tvořily okresní péče o mládež, které prostřednictvím svých důvěrníků vykonávaly různá šetření, prováděly ochranný dozor a podávaly zprávy o chování mladistvého.²⁴

K unifikaci právních předpisů o trestání mládeže došlo zákonem z 11. března č. 48/1931 Sb. o trestním soudnictví nad mládeží. Lze konstatovat, že tento zákon ve své době byl považován za velmi zdařilý. Přesto došlo k jeho zrušení zákonem č. 86/1950 Sb. Trestní zákon a trestně právní úprava pro mladistvé byla opět včleněna do obecných právních norem. To přineslo zrušení soudů pro mládež, úřadů pro jejich péči a mnoha dalších institucí zabývajících se trestně právní problematikou mladistvých. Nový zákon pouze v § 58 upravoval podmínky, za nichž se mohlo upustit od jejich potrestání, v § 60 byly stanoveny podmínky ukládání trestů mladistvým, § 61 podmíněné odsouzení a podmíněné propuštění a v § 62 výkon odnětí svobody. V tomto zákoně se značnou měrou odrážela ideologie socialismu.²⁵

S příchodem Československé socialistické republiky přišla i nová právní norma. Z důvodu změny Ústavy nevyhovovalo znění trestního zákona a trestního řádu. Tím pádem vznikl zákon č. 140/1961 Sb. Trestní zákon a zákon č. 141/1961 Sb. Trestní řád, kde byla v VII. hlavě obsažena trestní odpovědnost a trestání mladistvých osob v § 74 – 78. Hlavní změna od obecných ustanovení trestního zákona spočívá v tom, že trestní

²³ ZEZULOVÁ, J., *Zákonodárství nad mládeží*. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 1997. s. 20.

²⁴ MIŘIČKA, A., *O trestním soudnictví nad mládeží*. Praha : Československý Kompas, 1932. s. 106-107.

²⁵ MITLÖNER, M., *Selhávající výchovné prostředí z hlediska práva*. In: TRUHLÁŘOVÁ, Z., SMUTEK, M. *Riziková mládež v současné společnosti*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2006. s. 87-93.

odpovědnost mladistvého je hodnocena podle stupně společenské nebezpečnosti jako materiálního znaku trestného činu. Musí být splněn vyšší než malý stupeň nebezpečnosti činu pro společnost. Dále zákon uváděl tresty, které je možno mladistvému uložit, kdy trestní sazby mladistvému byly sníženy na polovinu.²⁶

Od 1.1. 2004 nabyl účinnosti nově vytvořený právní předpis upravující trestně právní vztahy k mladistvému – je to Zákon č. 218/2003 Sb., zákon o soudnictví mládeže. Tento zákon výrazně změnil a doplnil českou právní úpravu odpovědnosti mladistvých, jejich sankcionování a soudní řízení. Je to komplexní zákon zahrnující jak hmotně-právní ustanovení, tak i procesní úpravu řízení s mladistvými a osobami mladšími patnácti let. Tato současná podoba trestního práva mladistvých nahradila předchozí koncepci, která byla součástí jednoho právního předpisu jak pro dospělé, tak pro mladistvé, kde pro ně byly koncipovány výjimky z obecné úpravy vztahující se na dospělé pachatele.²⁷

Tento nový zákon přinesl řadu více či méně závažných změn v oblasti trestního práva pro mladistvé. Je to speciální zákon k trestnímu zákoníku, trestnímu řádu, občanskému soudnímu řádu, zákonu o rodině a zákonu o sociálně právní ochraně dítěte v oblasti trestně právní. Preferuje především výchovná a ochranná opatření před trestními a dává přednost účasti mladistvého na resocializačních a vzdělávacích programech. Také aktivně zapojuje probační úředníky. Je důležité podotknout, že tento zákon není pouze jedním právním dokumentem, který kontroluje kriminalitu mládeže. Jedním takovým dokumentem je Listina základních práv a svobod zakotvena v naší Ústavě, která zaručuje zvláštní ochranu dětí a mladistvých, stanovuje, že péče o dítě a jeho výchovu je právem rodičů a že děti mají právo na rodičovskou výchovu. Dalšími dokumenty jsou Zákon č. 94/1963 Sb. o rodině a Zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně právní ochraně dítěte, které ukládají práva a povinnosti rodičům, orgánům sociálně právní ochrany dětí a státní moci soudní.²⁸

Z mezinárodních norem, zajišťující práva mládeže je důležité uvést Úmluvu o právech dítěte, kterou přijalo Mezinárodní společenství roku 1989. Tato norma dovršila dlouhodobé úsilí o komplexní zajištění práv dítěte z mnoha různých hledisek –

²⁶ ZEŽULOVÁ, J., *Zákonodárství nad mládeží*. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 1997. s. 32.

²⁷ MITLÖNER, M., *Selhávající výchovné prostředí z hlediska práva*. In: TRUHLÁŘOVÁ, Z., SMUTEK, M. *Riziková mládež v současné společnosti*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2006. s. 87-93.

²⁸ SVATOŠ, R. *Kriminologie ve světle nového trestního zákoníku*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2010. s. 148.

jak z občanského, ekonomického, sociálního, kulturního, tak i politického hlediska. Další mezinárodní dokumenty, které se snaží vytvořit pravidla upravující vztah mladistvého a společnosti jsou například rezoluce valného shromáždění OSN, Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, Doporučení Rady Evropy a jiné.²⁹

Na závěr této kapitoly lze říci, že účel zákona má smysl pouze u těch dětí a mladistvých, jejichž život do doby, než spáchali nějaké provinění, byl spořádaný a bez problémů, jelikož není vůbec výjimečné, že se zákonní zástupci v přípravném řízení a k soudnímu jednání vůbec nedostaví a o spolupráci s obhájcem, probačním pracovníkem nebo orgánem sociálně právní ochrany dětí nelze ani hovořit.³⁰

²⁹ MITLÖNER, M., Selhávající výchovné prostředí z hlediska práva. In: TRUHLÁŘOVÁ, Z., SMUTEK, M. *Riziková mládež v současné společnosti*. Hradec Králové Gaudeamus, 2006. s. 87-93.

³⁰ FALTUSOVÁ, J., Nejčastější trestná činnost dětí a mladistvých. In: TRUHLÁŘOVÁ, Z., SMUTEK, M. *Riziková mládež v současné společnosti*. Hradec Králové, Gaudeamus, 2006. s. 104.

3 PŘÍČINY KRIMINALITY MLADISTVÝCH

Současná doba je dnes charakterizována jako uspěchaná, hektická, soustředěná na individualismus, bezcitná, bez hodnot, liberální k mnoha způsobům jednání a tak dále. Tyto všechny faktory nepůsobí nejen na dospělé, ale hlavně na děti a mladé lidi, kteří se s těmito vlivy nedokážou vždy adekvátně vyrovnat. Zvláště negativa naší společnosti mnohdy ovlivní jejich celkový postoj k životu a světu vůbec. Potom se nemůžeme divit, že smysl života vede nesprávným směrem. Někteří jedinci vydrží a přizpůsobí se společnosti, nebo se o to alespoň snaží, ale mnozí z řady důvodů podlehnou snadnějšímu způsobu života.³¹

Proto chceme řešit příčiny chování mladistvých, které má za následek ohrožování obyvatelstva zejména pouliční kriminalitou, krádežemi vloupáním, krádežemi aut a předmětů z nich, kde se při trestné činnosti zvyšuje brutalita a bezohlednost, mnohokrát spojená s drogami či nabývajícím významem kriminality s rasistickým a xenofobním podtextem a mnoho dalšími druhy trestné činnosti páchaných mladistvými, které jsme uvedli v dřívějších kapitolách.³² Abychom mohli řešit tyto důsledky kriminálního chování, musíme znát nejprve příčiny tohoto jednání. Pouhé hmotné odstraňování následků tohoto delikventního chování je řešením krátkodobým a neefektivním.³³ Ponořme se tedy do celé řady charakteristik, které do značné míry předurčují sociální vývoj mladistvých. K nejtypičtějším patří disfunkční rodina, negativní jevy v rodině, změna opatrovnických vztahů v dětství a dospívání, problémy ve škole a se školní docházkou, sociální a kulturní vyřazení, nevhodně strávený volný čas převážně s rodinou a vrstevníky, poruchy vlastního chování a nezvladatelnost, snížený intelekt, drogová a alkoholová závislost, nedostatečná výchova ke zdravému životnímu stylu či náklonnost k extrémistickým skupinám.³⁴ Podle JEDLIČKY³⁵ jednotlivci, skupiny nebo organizace spoluutvářejí v procesu

³¹ ŠVARCOVÁ, E., Rizika mládeže v současné době. In: TRUHLÁŘOVÁ, Z., SMUTEK, M. *Riziková mládež v současné společnosti*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2006. s. 162-165.

³² ZOUBKOVÁ, I., NIKL, J., ČERNÍKOVÁ, V., *Kriminalita mládeže*. 1. vyd. Praha : Policejní akademie České republiky, 2001. s. 23.

³³ VANŽUROVÁ, L., Příčiny krizového chování mladé generace. In: TRUHLÁŘOVÁ, Z., SMUTEK, M. *Riziková mládež v současné společnosti*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2006. s. 82-84.

³⁴ VEČERKA, K., *Mladiství pachatelé na prahu tisíciletí*. 1. Vyd. : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004. s. 103.

³⁵ JEDLIČKA, R. et al. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. Praha : Themis, 2004. s. 28.

socializace to, co jedinec považuje za vlastní. Tito činitelé mají velký vliv na jedince při osvojování svých sociálních rolí a vzorců.

Z tohoto důvodu můžeme sociálně delikventní chování rozdělit podle BURIÁNKY do dvou kategorií.³⁶ Do první z nich můžeme zařadit takové příčiny, které spočívají v oblasti sociální. Mladistvého ovlivňují faktory vnější. Je to především sociální prostředí, v kterém mladistvý žije, tráví svůj volný čas, kde mladistvý komunikuje. Tyto všechny faktory ovlivňují jeho socializaci – proces, kterým se jedinec začleňuje do společnosti, učí se uznávat obecně uznávané normy a vzory chování. Do druhé kategorie lze zařadit příčiny, které jsou spojené přímo s osobou mladistvého. Jsou sem zařazeny biologické, psychologické a fyziologické faktory ovlivňující chování jedince. Tyto dispozice tkví ve zděděných a vrozených vlastnostech jedince a v jeho psychické konstituci a raném vývoji.

Z důvodů těchto příčin je zřejmé, že je na kriminalitě mládeže zainteresováno několik vědeckých disciplín, které ve svých teoriích akcentují různé aspekty kriminálního chování i jeho nositelů. Například genetik by se zajímal o dědičnou zátěž jedince, neurolog by hledal příčiny v poškození centrální nervové soustavy, sociolog by se zajímal o společenské postavení, pedagog zase vychovávání,... a podobně. Je tedy myslitelné, že nelze najít jednu odpověď na určitou příčinu kriminálního chování. Různé druhy se prolínají, ale vždy nějaká převažuje nad ostatními.³⁷

V následujících podkapitolách si uvedeme jednotlivé příčiny deviantního chování mladistvých. Na konci každé podkapitoly si uvedeme jako příklad dané příčiny příběh jednoho mladistvého z regionu Příbram, u kterého bylo právě daný faktor příčinnou kriminálního chování. Oslovení mladiství jsou drženi v anonymitě. V některých případech se nepodařilo objevit v našem regionu mladistvého devianta s danou příčinou, proto byla oslovena sociální pracovnice, vedoucí Sociálního oddělení v Březnici, Marcela Pinkavová, aby nám formou řízeného rozhovoru řekla anonymní příklad k dané příčině ze své praxe.

³⁶ PODANÁ, Z., BURIÁNEK, J., *Česká mládež v perspektivě delikvence*. Praha : Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2007. s. 22.

³⁷ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ A., *Mládež a delikvence: Možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*, 3. vyd. Praha : Portál, 2011. s. 30-34.

3.1 RODINA

Význam rodiny a rodinného prostředí pro formování osobnosti mladistvého a jeho mravního vědomí je téměř obecně uznávaný fakt naší i zahraniční odbornou literaturou, ale i laickou veřejností. Důležitost rodiny a rodinného prostředí vychází z toho, že rodiče vychovávají své děti od nejtělejšího věku, kladou základy, na kterých spočívá celý budoucí vývoj osobnosti. Především po stránce mravní. Nikdo jiný nemá ve výchově tak rozsáhlá práva a povinnosti dané státem a právním řádem. Prostřednictvím rodičů se dítě dostává k první interakci s okolním prostředím, se společností, seznamuje se se světem. Představují pro něj největší přirozenou autoritu, podle které se učí žít, chovat se, jednat a přejímat zvyky. Jsou pro něj pevným zázemím, kde má nalézt porozumění, bezpečí, ochranu a pomoc.³⁸

Rodina se narozením jedince stala primárním činitelem v procesu socializace. Tato funkce rodiny se v dnešní společnosti uskutečňuje stále obtížněji, což je dáno zejména z tempa společenského života, které v mnoha případech nedovolí se věnovat dítěti tak intenzivně, jako tomu bylo dříve. Společnost by měla určit jasně stanovená pravidla, pomyslné mantinely, ve kterých je možné se pohybovat. Pokud nejsou tato pravidla stanovena, chybí nebo jsou příliš těsná, dítě to může vnímat jako ohrožení sama sebe a tyto mantinely hledá mimo rodinu. Pokud nesplňuje svou funkci rodina, dítě zpravidla strádá, prožívá zklamání a uspokojení jeho potřeb je ohrožené. Tito jedinci nedokážou dlouho čelit svému neúspěchu a stresu, nepřijmou odpovědnost za své chování. V tomto případě se může rozvíjet agresivita a nenávisť a dítě si začne vytvářet systém vlastních pravidel a hodnot.³⁹

Přes vše co znamenají pro mládež svoji rodiče, tak se stávají v mnoha případech jen díky nim součástí kriminality mladistvých. Stane se to tehdy, když nesplní svoji rodičovskou roli. Mnohdy se vracejí rodiče domů po celodenním shonu podráždění a bez nálady, což se promítne na interakci rodiče s dítětem. Z takových vztahů mohou nastat u dítěte komplexy méněcennosti, které jsou následkem násilí. V dobře situovaných rodinách se neočekává nezájem či nepřátelství rodičů vůči dítěti, ale i zde se tyto věci dějí. V mnoha případech se to děje z důvodu velké zaneprázdněnosti rodičů

³⁸ NOVOTNÝ, O. et al. *Kriminalita mládeže: Studie o mladistvých delikventech*. Praha : SEVT, 1968. s. 49-53.

³⁹ JEDLIČKA, R. et al. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. Praha : Themis, 2004. s. 67.

(práce, zájmy, a jiné). Velmi často ovlivňuje chování dítěte vztah rodičů navzájem, který vyústí ke špatnému chování i k dítěti, přes které si řeší své problémy. Můžeme tento jev vidět často v souvislostech s rozvodem, kde je dítě vtahováno do rozporů rodičů. Rozvody se stávají celoevropským trendem, kdy roste počet domácností, kde vychovává děti jeden rodič. V rodině delikventně se chovajících mladistvých chybí nejčastěji otec, a to z důvodu právě rozvodu, nebo že nezačal s matkou vůbec žít. Chlapec tak nemá svůj mužský vzor, s kterým by se mohl identifikovat a dívka postrádá model mužského chování. Také matka je více zatížená nároky výchovy než ta, která vychovává děti společně s partnerem. Stejný problém k dítěti mohou mít i rodiče, kteří si nepřáli početí dítěte a postrádají k němu vztah k němu. Proto může být terčem nenávisti ze strany jednoho nebo obou rodičů. Rozhodně se narodí dítě do jiného prostředí, když je chtěné a vítané, než do prostředí, kde je vnímáno jako závazek, starost a jiné. Dítě se může stát ovšem také středem agresivního chování, protože je bezmocné a slabší. Rodiče nemusejí být sadisté, ale mohou v této bezmoci svého dítěte nacházet uspokojení. To může vyvolat u mladistvého určité agresivní poruchy chování či další aspekty chybné socializace. Zvláštní kategorií jsou děti, které rodinné prostředí vůbec nepoznaly a byly vychovávány v kolektivních institučních zařízeních. Obvykle si prošly celou řadou náhradních domovů. Tyto děti mají problémy navazovat vztahy a mají oslabený smysl pro realitu mimo ústav, kde byly vychovávány. Jejich delikventní chování může být projevem naivity vidění světa, které nemělo možnost korigovat ve vztahu k rodičům. Jejich adaptace na ústav je lepší než včlenění do společnosti mimo něj, a proto může být vězení či jiný výchovný ústav známým prostředím, které nevědomě upřednostňují před samostatným životem. Absence rodičovské výchovy je zde zřejmá, jelikož dospívání v prostředí rodiny je důležité a stát by neměl přebírat roli rodiny. Dalším faktorem se může zdát i řešení konfliktů uvnitř rodiny. Je zřejmé, že děti vyrůstající v konfliktním prostředí rodiny mají mnohem větší sklony k delikvenci než jedinci z klidného prostředí. Také konflikty s jedinci zvyšují riziko delikvence jedince. Z takového prostředí mají tendence co nejdříve uniknout.⁴⁰

Disciplína v rodinném prostředí je nedílnou součástí správné výchovy a mladistvý, který nedokáže dodržovat společenské normy, byl pravděpodobně rodiči špatně trénován ve smyslu vnitřní disciplíny. Rodiče by neměli být k asociálnímu chování dětí nekonzistentní – to znamená, že by jednou neměli potrestat dítě příliš

⁴⁰ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ A., *Mládež a delikvence: Možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*, 3. vyd. Praha : Portál, 2011. s. 37- 48.

a jindy ho nepotrestat vůbec. Také by neměla být příliš tvrdá disciplína zahrnující agresivitu rodiče k dítěti. Dítě se v takové rodině učí agresivitě jako dovolenému způsobu chování. Přísné tresty nejsou však vyřešením delikvence dítěte, jelikož se dítě rodiči vnitřně vzdaluje. Zvláštním případem disciplíny je, když rodič nevědomě povzbuzuje dítě do delikventního chování. To ukazuje nedostatky ve vývoji samotných rodičů, které jsou patrné v jejich chování. Ty se dítěti stávají modelem, s kterým se identifikuje. Pak jsou odchylky v chování, jako je lhaní, podvádění, přiměřené a očekávané. Špatné je pouze být přistižen a chycen.⁴¹

Jak je z počátku této kapitoly zřejmé, rodina hraje nejdůležitější roli dítěte v počátcích jeho života a v začlenění do společnosti. Proto bychom si měli uvědomit, že špatná se výchova se promítne do celého života, a že ji nelze vzít po dlouhodobém špatném vlivu zpět. Tomu tak bylo však v našem prvním případě „mladistvého delikventa“.

RODINA – *Měla jsem rodinu, která „vybydlela“ byt 2+1 zcela zničila zařízení, neměla na zaplacení nájmu, jídla. Matka nemohla ani děti posílat do školy. Naše sociální oddělení jí sehnalo po vystěhování z tohoto bytu azylové bydlení, dostali sociální dávky na bydlení, dětem jsme sehnali novou školu, matce práci, přestěhovali jsme je, dokonce jsem ji dala do nového bydlení i nějaké potraviny, oblečení i nábytek. Tehdy dva nezletilí chlapci nemuseli odejít do dětského domova, matka nebyla na ulici. Po čase se vrátili. Starší, již zletilý chlapec, mi vyhrožoval, že mi rozbije skla u auta a propíchná gumy, na mě, že si počká a zbije mě, protože kvůli sociálce museli odejít z Březnice. Neuznal pomoc, dodnes neuznal, že nemuseli do dětského domova. Mají stále problémy, od té doby mají páté bydliště⁴².*

⁴¹ KOUDELKOVÁ, A., *Psychologické otázky delikvence*. Praha : Victoria Publishing, 1995. s. 54.

⁴² ZDROJ – Řízený rozhovor s Marcelou Pinkavovou uvedený v příloze

3.2 ŠKOLA

Škola, jakožto vzdělávací instituce, má velký vliv na utváření osobnosti mladého člověka. Po dosažení šestého roku života vstupuje škola do života jako důležitý faktor života dítěte. Vedle rodičů, kteří do té doby dítě ovlivňovali, vstupuje do jeho života i osobnost učitele, kolektiv třídy, organizace práce ve škole, soustava trestů a odměn, stupeň ukázněnosti a vůbec úroveň výchovné a vyučovací práce školy. Mění se také struktura požadavků na dítě, které představují celkový rozvoj osobnosti. Takovým požadavkem je například potřeba pozornosti, větší samostatnost, kázeň, pracovní vytrvalost, vyspělost mluvních, rozumových a pohybových schopností dítěte. Formuje a se upevňuje jeho jednání k dosažení vytyčeného cíle. Také se rozvíjí žákovo poznání reality a jevů ve světě.⁴³ To bylo v minulém režimu nemožné, jelikož závazné osnovy zužovali učitelům prostor pro tvořivost. Ti, kdo tvoří vzdělávací politiku vyspělých zemí, si dobře uvědomují, že svět se kvalitativně mění, a tím se mění i nároky na vzdělání.⁴⁴ Toto vymezení školy lze považovat za pozitivní.

V některých případech je možné mluvit o škole jako o instituci, kde se projevuje negativní působení školy v tom smyslu, že zde mohou být vyvolány nevhodně se vyvíjející vztahy, např. učitele a dítěte, učitele a rodičů, školy jako celku a rodičů. To může mít za následek porušený vztah ke vzdělání, k pravidelné práci i ke společnosti, což může vést ke kriminalitě.⁴⁵ S jedním z našich „mladistvých delikventů“ nás seznámila Marcela Pinkavová, kde bylo příčinnou delikventního chování prostředí školy, který donutil jednu dívku až k tomu, že začala brát drogy. Na konci této kapitoly je uveden její příběh.

Pro potřebu naší práce se budeme bavit spíše o středních školách, které jsou v životě mladistvých důležitým pojítkem mezi dětstvím a dospělostí. Právě drtivá většina dětí, které ukončily základní školní docházku, se rozhodují o své budoucnosti právě tím, že se rozhodnou pro střední školu, která je připraví na budoucí povolání, ve které dospějí. Na školu je kladeno proto mnoho nároků. Měla by nejen děti kvalifikovat pro budoucí práci, ale také vychovávat k občanské angažovanosti. To vše by se mělo dít

⁴³ NOVOTNÝ, O. et al. *Kriminalita mládeže: Studie o mladistvých delikventech*. Praha : SEVT, 1968. s. 87.

⁴⁴ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ A., *Mládež a delikvence: Možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*, 3. vyd. Praha : Portál, 2011. s. 60-68.

⁴⁵ NOVOTNÝ, O. et al. *Kriminalita mládeže: Studie o mladistvých delikventech*. Praha : SEVT, 1968. s. 88.

ve spolupráci s rodinou. Ne vždy je snadné skloubit zájmy společnosti, rodiny, školy. Zvláště když rodina se školou nechce spolupracovat. Škola by měla přihlížet nejen k postojům rodiny, ale hlavně k individuálním potřebám dítěte. Dospívání dítěte je zvláštním obdobím, kterému dnešní společnost přihlíží vážně, a proto se stává škola chráněným prostředím, ale i otevřenou institucí, kam vnější svět má a může vstupovat.⁴⁶

Možnosti vstupu jsou realizovány školami projekty, jako je například projekt „Rodiče vítáni“, kdy sami rodiče mohou zasahovat do výuky, propojenost s neškolní společností v projektech, exkurzích a tak dále.

Dnešní trendem západních zemí je zvyšující se délka školní docházky a zvyšující se úroveň vzdělanosti populace, ale na druhé straně škola stále méně ví, na co žáky připravovat. Tempo dnešní vědy je tak překotné, že tvůrci vzdělávacích programů nemohou držet krok a není snadné předvídat, co bude tento vývoj vyžadovat od dětí, až budou dospělé. Společnost ale má zájem na podpoře vzdělání špičkových odborníků, ale také má zájem na vzdělání sociálně či jinak znevýhodněných, jelikož právě nedostatek vzdělání může vyústit v kriminální jednání. Vzdělávací systém by se měl dále uvědomit, že zvyšování prahů na přechodech mezi jednotlivými stupni vzdělání segreguje od sebe příliš brzy nadané a méně nadané žáky. Děje se tak zřizováním různých typů speciálních škol a tříd, do nichž jsou přerazovány děti neprospívající, nezvladatelné, sociálně či etnicky znevýhodněné. Tím škola oslabuje společenská pouta solidarity a přispívá k e zvyšování sociálního napětí, čímž ohrožuje společnost. Protože když do třídy nezvladatelných dětí přeradíte méně nadané, je dost možné, že méně nadané dítě získá antipatie ke škole předané od nezvladatelných dětí, ke kterým se v rámci subkultury třídy přidá. Úvahy o příčinných souvislostech selhaní mohou oprávněně začít jak u rodiny, tak u vzdělávacího systému. Protože kriminalita mládeže je jev v bohatých západních zemí spojený s nedostatečným vzděláním – často nedokončeným základním vzděláním, s nízkou motivací k práci, nemajetností.⁴⁷

Podle MATOUŠKA a MATOUŠKOVÉ⁴⁸ se ukazuje, že dítě, které má na svém osudu vysoce zainteresované rodiče a příbuzné, volí po dokončení základního vzdělávání takové školy a učební obory, s nimiž má větší pravděpodobnost uplatnit se

⁴⁶ ZOUBKOVÁ, I., *Kontrola kriminality mládeže*. 1. vyd. Dobrá Voda u Pelhřimova : Aleš Čeněk, 2002. s. 32.

⁴⁷ MARTÍNEK, Z., *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 1. vyd. Praha : Grada, 2009. s. 95-110.

⁴⁸ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ A., *Mládež a delikvence: Možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*, 3. vyd. Praha : Portál, 2011. s. 73.

v prestižnějších a lépe placených profesích, kdežto dítě s horším sociálním kapitálem se častěji dostává do škol a učebních oborů, které je kvalifikují do hůře placených oborů, profesí. Podhoubím kriminality je i v postindustriální společnosti skupina sociálně znevýhodněných obyvatel. Vzdělávací politika státu může kriminalitu redukovat, neboť může lidem pomáhat, aby se ze svých sociálních hendikepů vymanili. Nesmí být však tyto politiky v rozporu, protože příliš štědré sociální dávky spolu s nedostatkem pracovních příležitostí, s nedostatkem dostupných bytů a nedostatečnými možnostmi uplatnit či získat uplatnitelnou profesionální kvalifikaci vedou k tomu, že mladí lidé jsou schopni přežít, ale nejsou motivováni ke změně svého postavení na okraji společnosti.

Škola je rizikovým činitelem z důvodu toho, že přechodem do školy ztrácí dítě své postavení, které dosud měl v rodině. Musí se přizpůsobovat novému životnímu rytmu - nucené vstávání, vyučovací hodiny, dělené přestávky, příprava do školy. Škola se k němu staví jako ke každému žákovi a žádá, aby se přizpůsobilo. Učitel je tedy zprvu pro dítě nejvýznamnější osobou, která konkuruje svou autoritou rodičům a později i vrstevníkům. Postupně ale nabývá vztah ke spolužákům. Ze strany učitele je dítě hodnoceno za své výkony a za chování. Z toho si odvozuje žák v prvních letech své vlastní hodnoty. Později mu záleží také na tom, jak je přijímán spolužáky. Děti si brzy začínají vytvářet ve své třídě svou vlastní subkulturu vyznačující se zvláštním jazykem, zvyklostmi a rituály, na níž jsou učitelé v lepším případě více a horším případě méně napojeni. Segregace málo nadaných, a tím pádem rizikovějších dětí, může mít i mnohem nenápadnější podobu poznámek získaných během vyučování, přehlížení dítěte, přehnaných reakcí na prohřešky proti kázni či neznalost učiva. Učitelova agresivita nebo nezáměr mohou být živnou půdou pro šikanu ve třídě. Není zcela výjimečné, že učitelovo chování označí nevědomky jedince, který je pak ostatními dětmi napadán. Šikana je jedním z velkých problémů na školách, kdy je mnohdy těžké ji odhalit a následně odstranit. Učitel by měl místo agresivního chování k jedincům posilovat vzájemný vztah a podporovat vstřícnou atmosféru ve třídě. Vývoji směrem ke kriminalitě může bránit, respektive napomáhat i reakce školy na zjištěné asociální chování jedince či skupiny. Způsob vyšetřování a udělené sankce dají jasně najevo pravidla, která děti mají dodržovat. Přehlížení přestupků, nejasná pravidla, degradace a deptání žáků v procesu jejich trestání, nemožnost odčinit přestupek, neobjektivní

rozhodování – to vše jsou postoje podkopávající představu dětí o tom, že jejich chování má za každých okolností jasné hranice.⁴⁹

Formy násilí ve školách, které může vyvolat antipatie ke vzdělávání, které by mělo za následek špatné výsledky, náklonnost k delikvenci, šikana od ostatních a jiné, je násilí ze strany vyučujícího. Je to násilí psychické, jelikož učitelé nemohou udělovat fyzické tresty. Přesto lze dítěti život ztrpčit emocionálním týráním, zesměšňováním, podceňováním a podobně. Učitelé těžce snášejí žáky, které považují za lajdáky a nedostatečně motivované pro školní práci. Dalším důvodem může být nevýraznost dítěte, nedostatečné schopnosti, ale i zkušenosti, které si dítě přináší z domova. Na skupině ve třídě závisí agresivita ze strany vrstevníků. Rvačky mohou být podobou měření sil, ale mohou se také převrhnout do převažujícího způsobu řešení konfliktů. V subkulturách tříd existuje rovněž chování, které není dětmi tolerováno. Nejméně žádoucí je takzvaná „frajeřina“, neboli vytahování nad ostatními. Nepřípustným je chování, které porušuje normy sociální skupiny ve třídě. Je to například donášení, přílišné studijní úsilí a jiné. Během školní docházky se tyto normy zpřísňují. To znamená, že co bylo v minulých ročnících, to nemusí ve vyšších ročnících už být přípustné. Sociální skupina v takových případech používá formy psychického a fyzického násilí vůči tomu, kdo se tak chová. Konečným řešením bývá vytlačení ze skupiny, jelikož ve třídě musí zůstat, jeho existence je obtížná.⁵⁰

Tato Martínková tvrzení však nelze uplatnit v plné míře na všechny typy škol. Podle našich zjištění (vycházíme z porovnání dvou základních škol v regionu a ze zkušeností dvou metodiků prevence těchto škol) se mnohé školy v mnohém odlišují, a to nejen mezi sebou, ale i v rámci školy (například 1. a 2. stupeň ZŠ). Na některých školách funguje spolupráce mezi rodiči a školou na velice dobré úrovni a rodina i škola se snaží řešit případy rizikového chování dětí společně. Na jiných školách se před rizikovým chováním zavírají oči a je učiteli přehlíženo. Ke zmatení dítěte dochází, pokud není rodič ochoten řešit se školou problémy svého dítěte a ukazuje dítěti své negativní postoje přímo při jednáních s učiteli. Závěrem lze konstatovat, že zaujímané postoje k rizikovému chování dětí ve školách záleží na osobnostech učitelů a charakteru školy a nelze tedy říci, že za segregaci dětí mohou učitelé jako celek.

⁴⁹ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ A., *Mládež a delikvence: Možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*, 3. vyd. Praha : Portál, 2011. s. 75-80.

⁵⁰ MARTÍNEK, Z., *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 1. vyd. Praha : Grada, 2009. s. 115-122.

Kapitolu bychom si dovolili ukončit dalším příkladem mladistvého, který z důvodu problémů ve škole začal brát drogy.

ŠKOLA – Škola dlouhodobě přehlíží drobné prohřešky dítěte, nikdo z učitelů nevidí, že se žákyně zhoršuje a proč. Pak jednou o polední přestávce žákyně omdlívá v šatně, učitelům se nedaří jí probrat. Volají rychlou záchrannou službu, ta dívku odváží do nemocnice. Až po odběrech krve a podrobnějším vyšetření zjišťují, že její kolaps má spojení s drogou, která se nesmí ani kouřit ani šňupat, ale to ona udělala a ještě nalačno, proto byla reakce tak bouřlivá a ona zkolabovala. Škola nechce nic řešit, nevidí počátek problému a to v šikaně ve třídě. Problém nakonec řeší kriminální policie, ale ve škole už nikdo nic neříká a všichni se chovají, jako že se nic nestalo.⁵¹

⁵¹ ZDROJ – Řízený rozhovor s Marcelou Pinkavovou uvedený v příloze

3.3 VRSTEVNICKÁ PARTA

Je všeobecně známo, že čím více mladý člověk dospívá, tím méně je závislý na svých rodičích. Také výchovná funkce školy slábne. Mladý dospívající člověk prožívá rozpor mezi činy a slovy dospělých, mezi skutečností a ideálem. Zvýšená kritičnost ho vede k určité revoltě vůči dospělým, ať jsou to rodiče, učitelé, příslušníci policie, která může podle temperamentu dané osoby nabývat různých forem. Takový pohled na svět může být doprovázený pohrdáním hodnot uznávaných dospělými, chybných rozhodnutí a podobně. Pokud takovému chování není čeleno, nastává naprostá deziluze, cynický poměr k životu a ke světu, ztráta vědomí o smyslu jakéhokoli jednání a života vůbec. Autorita dospělých se v očích dospívajícího snižuje a autorita rodičů je o to slabší, oč jsou rodinné poměry neurovnanější. Pokud rodič nedovede vytvořit u svého dítěte pouto k domovu, které má být místem klidu, tak v případě neustálých hádek a nedorozumění se svazky s rodinou zcela přetrhají.⁵²

Zvláštností psychického vývoje dospívajícího člověka je potřeba samostatného jednání a odpovědnosti sama za sebe. Vzdávající se závislosti na rodičích, vznikají citové problémy spojené se sexuální zranitelností a mnoho dalších okolností je příčinou konfliktů a krizí, které dávají pocit méněcennosti. Tyto pocity pak vyvolávají potřebu po společenském sebeuplatnění a hledání prostředí, kde by se tato potřeba mohla uspokojit. Protože tuto možnost nenalezl dospívající ve světě dospělých, je hledána mezi vlastními vrstevníky, pokud možno se stejnými problémy a pocity.⁵³

Vrstevnická parta slouží pubescentům jako opora, kde skupinová identita představuje přechodnou fázi v rozvoji individua. Když nejsou mladému člověku poskytnuty pocity sounáležitosti v rodině, tak se obrátí ke komunitě, která mu je nabídne. Takové pozitivní emoce jaké zažívá uvnitř, jsou velkou měrou vyváženy negativním postojem k vnějšímu světu.⁵⁴ Vrstevnická skupina se proto stane nejvýznamnější referenční skupinou zastihující svým vlivem všechny ostatní, včetně

⁵² NOVOTNÝ, O. et al. *Kriminalita mládeže: Studie o mladistvých delikventech*. Praha : SEVT, 1968. s. 131-135.

⁵³ KOUDELKOVÁ, A., *Psychologické otázky delikvence*. Praha : Victoria Publishing, 1995. s. 82.

⁵⁴ VANŽUROVÁ, L., Příčiny krizového chování mladé generace. In: TRUHLÁŘOVÁ, Z., SMUTEK, M. *Riziková mládež v současné společnosti*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2006. s. 82-84.

původní rodiny. Pro rizikovou mládež je tato skupina důležitější, než pro mladé lidi vyrůstající v rodinách, jež dětem poskytují přiměřenou míru podpory.⁵⁵

V současné společnosti tráví děti více času ve formálních skupinách či kolektivních zařízeních jako je škola nebo zájmové organizace. Novodobá kriminologie zdůrazňuje, že kriminalita mládeže je páchaná skoro vždy v neformálních skupinách. Nejčastěji se je tvoří spolužáci ze škol, učilišť, svěřenci stejných docházkových a pobytových zařízení pro rizikovou mládež. Jiná část mladých lidí má k dobrému společenskému uplatnění horší přístup než jiná část mladých lidí. Hendikepem jsou zatíženi děti málo kvalifikovaných rodičů či děti, o něž rodiče málo dbali, děti žijící ne přelidněných perifériích měst nebo děti docházející do nepříliš dobrých škol. To může mít za následek tíhnutí k vrstevnickým kriminogenním skupinám, které nabídnou dítěti to, co mu schází. Společensky hendikepovaná mládež, kteří nedisponují sociálním kapitálem, si hledají náhradní cesty vedoucí ke společenskému úspěchu.⁵⁶

3.3.1 KRIMINOGENNÍ SKUPINY A SUBKULTURY MLÁDEŽE

Delikventní party u nás vznikají skoro vždy z podskupin mladých lidí znajících se dobře z nějaké instituce. O poznání méně se tvoří skupiny mládeže z bydliště na jednom místě nebo čtvrti. Tyto skupiny se vyjímají běžným mechanismům sociální kontroly a chovají se vysoce autonomně nebo se kontrole vymknou jen v době svého volna.⁵⁷ I když je pro člena takové skupiny přednější v mnoha případech tato parta před rodinou, představuje pro něj více nebo méně stresující nárok. Důležité je obstát v očích členů party jako někdo, kdo plně sdílí jejich hodnoty, ukázat se jako „správný tvrďák“. Nároky na konformitu jsou v takové vrstevnické skupině vyšší než ve všech jiných skupinách. Svou příslušnost demonstrují zejména způsobem úpravy zevnějšku, zvláštním jazykem, uctíváním některých symbolů, stejnými názory a vzory, upřednostňováním určitého druhu hudby či zpěváka, chováním k opačnému pohlaví, ke škole i rodičům. Vyjadřuje tím postoje příslušné skupiny.

⁵⁵ ZOUBKOVÁ, I., *Kontrola kriminality mládeže*. 1. vyd. Dobrá Voda u Pelhřimova : Aleš Čeněk, 2002. s. 163.

⁵⁶ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ A., *Mládež a delikvence: Možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*, 3. vyd. Praha : Portál, 2011. s. 98-105.

⁵⁷ PODANÁ, Z., BURIÁNEK, J., *Česká mládež v perspektivě delikvence*. Praha : Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2007. s. 41.

Některé party jsou přivedeny ke svému kriminálnímu chování způsobem života, který vedou. Trávení času v hernách a na diskotékách přestane dostávat finančních prostředků, které si začnou opatřovat drobnými krádežemi, jež pak přerůstají v plánované organizované akce. Podle MATOUŠKA a MATOUŠKOVÉ⁵⁸ je tento typ delikventních part nejčastější. Bloumání ulicemi, vysedávání v hostincích a jiné způsoby trávení času zabrzdí celkový vývoj osobnosti a jeho morální a kulturní růst. Takový život je jen náhradou skutečného života a celková nuda se změní v nudu ve skupině, která dospěje až do nějakého vzrušení, které bývá nejčastěji trestným činem.⁵⁹

Způsoby vyjádření revolty mladistvých můžeme seřadit od nejmírnějších, jako jsou prvky verbálního a neverbálního projevu, užívání společensky tolerovaných drog, užívání měkkých netolerovaných drog až po tvrdé drogy a násilné chování. To jakým způsobem se bude pubescent prezentovat a jakým způsobem se vyrovná se svým dospíváním, to záleží v největší míře na rodině, ze které pochází.⁶⁰

Podle MATOUŠKA a MATOUŠKOVÉ⁶¹ lze rozdělit kriminogenní subkultury mládeže do těchto skupin:

STABILNÍ A NESTABILNÍ KRIMINÁLNÍ SKUPINA

- Stabilní a integrované skupiny
 - Vznikají v prostředí, kde jsou delikventní normy akceptovány i dospělými, kde dospělí slouží jako učitelé mládeže.
- Neintegrované nestabilní skupiny
 - Obvykle vysoce násilnické, v nestabilním prostředí, kde chce mládež ukázat svou sílu a nebojácnost. Vzbuzují nejvíce obav veřejnosti, protože skupina hodnotí nošení zbraní a agresivní vystupování. Uvnitř skupiny se spory vyřizují také násilím.

⁵⁸ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ A., *Mládež a delikvence: Možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*, 3. vyd. Praha : Portál, 2011. s. 110-123.

⁵⁹ NOVOTNÝ, O. et al. *Kriminalita mládeže: Studie o mladistvých delikventech*. Praha : SEVT, 1968. s. 133.

⁶⁰ VANŽUROVÁ, L., Příčiny krizového chování mladé generace. In: TRUHLÁŘOVÁ, Z., SMUTEK, M. *Riziková mládež v současné společnosti*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2006. s. 84.

⁶¹ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ A., *Mládež a delikvence: Možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*, 3. vyd. Praha : Portál, 2011. s. 125-128

DROGOVÁ SUBKULTURA

- Skládá se z mladých lidí, kteří neuspěli ani podle měřítek spořádané většinové společnosti, ani v delikventních skupinách a to z nich udělalo outsidersy, ale spojení těchto neúspěšných lidí se navzájem posiluje.
- Typickým znakem je holdování alkoholu, drogám, promiskuitě. Prostředky získávají žebřením, půjčkami, krádežemi a prodejem drog.

SUBKULTURA RASISTICKÁ

- Má velmi blízko k subkultuře násilí popsané výše a zaměřuje se proti rostoucímu přistěhovalectví, homosexualitě, etnické a rasové odlišnosti. Důraz je kladen na patriotismus, drsné sporty, rodinu a odmítání drog.
- Propagují národní zájmy a jsou ovlivněni nacistickými a fašistickými názory, kterými propagují „národní zájmy“.
- Většinou tvoří tyto skupiny tvrdé jádro s hierarchickou strukturou vedené téměř jako vojenské jednotky.
- Prezентují se na webu, formou tiskovin, mají specifické znaky, které slouží i jako pomoc náboru nových členů.
- Mají vlastní kodex správného chování a příručky jak se chovat na demonstracích, při potyčce s policií a podobně.
- Na rozdíl od jiných skupin zde chybí motiv majetkového obohacení. Oběť bývá neznámá a provokuje například barvou pleti a svým chováním. Napadení jsou brutální a používají se při nich zbraně.

SUBKULTURA PSEUDONÁBOŽENSKÁ

- Lze sem zařadit satanisty (nejsou náboženskou sektou – jejich učení nemá systematickou povahu, strukturu, vůdce a není revizí některého tradičního náboženství) či náboženské sekty.
- Praktikují parodie církevních obřadů, takzvané černé mše na církevních místech, kde dochází k pojídání výkalů, skupinové souloži a obětování zvířat. Někde dochází k obětování dětí a dospělých lidí.
- Oběti si vybírají náhodně.

Na závěr této kapitoly uvedeme další příklad z praxe sociální pracovnice Marcely Pinkavové.

PARTA – *Máme zde jednoho, dnes již mladého muže, který v patnácti letech nastoupil na střední odborné učiliště. Obor, který si vybral, se mu nelíbil, tak z učiliště odešel, byl*

doma, na Úřadu práce se nezaevidoval, nic nedělal, začal chodit s partou, která se scházela každý den na náměstí. Časem se stal vůdčí osobou v té partě, sháněl a pak i prodával drogy, nic kromě potulování se s partou nedělal. Do školy se již nevrátil, nemá hrazené zdravotní pojištění, nic neumí. Dnes je mu již 25 let, takže tento život s partou vede celkem deset let, co řekne parta je „svaté“, s rodinou se nestýká, dny tráví na ulici, v průchodech, v zákoutích. Je mu jedno, že nic neumí, hlavně, že ho bere parta. To, že nic nemusí, dělá jenom to, co dělají lidi z party, mu nevadí. Nechce změnu, nechce o ničem ani diskutovat. Jeho osobní problémy ho nezajímají, ale lidí z party se zastává, vypadá to, že tu partu bere jako vlastní rodinu.⁶²

⁶² ZDROJ – Řízený rozhovor s Marcelou Pinkavovou uvedený v příloze

3.4 POLITICKÉ TENDENCE VE SPOLEČNOSTI A MÉDIA

Podstatně velkou část svého života tráví mladý člověk v prostředí bydlíště a jeho prostředí, tím rozumíme prostředí společnosti. Vedle obecných rysů naší společnosti, jakožto státu České republiky, má toto blízké prostředí mnoho specifik a zvláštností, které vytváří svou jedinečnou duchovní a kulturní atmosféru místa, které ovlivňuje postoje, jednání a názory člověka. Takové jedinečné prostředí proto spoluutváří osobnost jedince a má vliv na formování a celkové zaměření zájmové sféry, mravního vědomí a světového názoru. Bydliště je také prostorem významné části společenských a mezilidských vztahů a poměrů. Setkává se díky takovým vztahům s myšlením ostatních lidí, jejich činnostmi, názory, postoji a způsobem života. Působí na něj i výsledky duševní a fyzické práce dřívějších i nynějších generací, které mohou mít pozitivní nebo negativní dopad na jeho osobnost a chování.⁶³

Z pohledu kriminality se náš společenský vývoj dvacátého století lišil od západních zemí. Za dob socialismu byla kriminalita nižší, než je dnes. Každý občan byl pod dohledem, měl povinnost pracovat, o aktivity se zajímala monopolní politická strana a s ní spolupracující tajná a veřejná bezpečnost. V první popřevratové euforii byla vyhlášena prezidentem republiky rozsáhlá amnestie, kritizovaná záhy poté. Kriminalita rapidně vzrůstala a začala se přibližovat hodnotám, které byly známy ze statistik západoevropských zemí, kde rostla mnohem pomaleji, poté začala budit obavy. Po roce 1989 vedoucí politická strana u nás – Občanská demokratická strana – prosazovala liberální světonázor, který pro mnoho lidí znamenal to, že si každý mohl dělat, co chtěl, aniž by se musel starat o hranice zákona. Společnost byla jednoduše opilá svou novou svobodou. Hospodářské podmínky vedly k tomu, že se začala zvyšovat nezaměstnanost stejně jako v celé Evropě. Byli jí postiženi především mladí lidé vstupující na trh práce, málo kvalifikovaní lidé - vyučení nebo ti, kteří vyšli ze základní školy. Za takových situací se kriminalita může pro někoho stát přitažlivým východiskem. Aby kriminalita nerostla, musí mít hodnota práce vyšší než zisk z kriminality. Kariéra je pro mnoho lidí v tvrdě konkurenčním prostředí náročnější než kriminální dráha.⁶⁴

⁶³ NOVOTNÝ, O. et al. *Kriminalita mládeže: Studie o mladistvých delikventech*. Praha : SEVT, 1968. s. 137-139.

⁶⁴ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ A., *Mládež a delikvence: Možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*, 3. vyd. Praha : Portál, 2011. s. 150-167.

Nejchudší vrstva obyvatel má svou, přes mnoho generací udržovanou, subkulturu, která je některými sociology vykládána jako téměř jedinou možnou reakcí na život ve velmi nepříznivých ekonomických podmínkách. Příčinnou delikventního chování mládeže z chudých poměrů není bariéra při hledání práce, na níž mladí narážejí, ale právě vliv prostředí, v kterém vyrůstají, které jim dává celoživotní orientaci. Pak je v této subkultuře společnosti delikventní chování slučitelnější, než v těch vrstvách společnosti, kde vyrůstají ostatní děti. Společnost, v které dítě vyrůstá, má velmi velký vliv na jeho budoucí chování. Ne vždy musí být vliv společnosti následkem kriminality při hledání práce.⁶⁵

Vliv médií má na tvorbu společnosti, obzvláště v dnešní době, velký vliv. Zejména televize má bezpochyby vliv na socializaci dnešních dětí, jelikož dospívající sledují televizní pořady nejvíce ze všech přístupných médií. Čas, který jí věnují, je v průměru delší než ten, který věnují ostatním mimoškolním aktivitám. Sledování televize dětem zabírá stále více času, protože pořadů určených přímo pro děti stále přibývá. Když televizi sledují dospělí, jsou schopni hodnotit to, co vidí v porovnání s tím, co znají ze své vlastní zkušenosti. Tím děti nedisponují a nemohou dobře rozumět tomu, co vidí na obrazovkách, ať jsou to filmy či světové události. Zde nastupuje opět role školství, které se snaží v dnešní době do svých vzdělávacích programů více zařazovat do výuky práci s mediálními sděleními a učí děti porozumět rozdílu mezi pravdou a fikcí (čerpáno z rozhovoru s pedagogy a vyučujícími zaměřenými na mediální sdělení). Situace mladistvých není taková jako dětí, ale ne vždy to může platit.⁶⁶ Na rozdíl od televize, tak zájem o čtení knih, novin, časopisů, o návštěvy divadel, galerií a také o aktivní sportování rapidně klesl. Mládež se ve většině zajímá o vysílání programů populární hudby, sledování seriálů a navštěvování diskoték.⁶⁷

Takové údaje mohou znít velmi znepokojivě a často jimi argumentují ti, kteří by chtěli prosadit kontrolu televizních programů. Televize je hodnocena jako mocný socializační činitel, jak tu bylo již řečeno, ale je také pojata kontroverzně. Násilí v ní zobrazováno vytváří modely agresivního chování a podněcuje ho. Dítě, které není kontrolováno a dospělý se o něj nezajímá, tak může násilí považovat za legitimní

⁶⁵ KOUDELKOVÁ, A., *Psychologické otázky delikvence*. Praha : Victoria Publishing, 1995. s. 84-91.

⁶⁶ ŠVARCOVÁ, E., Rizika mládeže v současné době. In: TRUHLÁŘOVÁ, Z., SMUTEK, M. *Riziková mládež v současné společnosti*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2006. s. 162-165.

⁶⁷ VANŽUROVÁ, L., Příčiny krizového chování mladé generace. In: TRUHLÁŘOVÁ, Z., SMUTEK, M. *Riziková mládež v současné společnosti*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2006. s. 82-84.

způsob prosazování svých potřeb.⁶⁸ V televizi je zobrazováno násilí, je zde zlehčováno, dále se objevuje vulgární zobrazování sexu, lidského těla, což snižuje lidskou důstojnost, můžeme zde vidět agresivitu zaměřenou vůči určité náboženské, etnické, politické či sociální skupině. Setkáme se zde s pořady, které ohrožují dětský psychický, morální a sociální vývoj. Podle MAOUŠKA A MATOUŠKOVÉ⁶⁹ tyto skutečnosti ovlivňují celkový vývoj dítěte. V době dětství a dospívání zvyšují násilnou kriminalitu těchto dětí s odstupem deseti až patnácti let, tedy v době, kdy dokončují dospívání nebo již jsou dospělé. Mladiství pachatelé mohou být pak inspirováni přímo tím, co viděli v televizi. Negativní účinky mají především pro děti, které jsou disponovány dědičnými a konstitučními faktory, rodičovským nezájemem či nepřátelstvím a příslušnosti k deviantní skupině.

Dítě nevychované všemi, kdo na něj měli působit, se stane snadno dítětem vychovaným televizí. Jsou to právě ty děti, které disponují i jinými vlivy než způsobem výchovy v rodině. Nelze si představit, že zázračným lékem společnosti bude regulace televizních pořadů, webového obsahu a obsahu tisku, která společnost zbaví kriminality. Pro rodiče, školu a ostatní významné činitele, kteří mají působit na dítě ve smyslu výchovy a správné socializace, je jednodušší svést chybu na média, ale vliv médií je méně významný než vliv lidí, s nimiž děti a mládež tráví čas.⁷⁰

Na závěr uvedeme další příklad mladistvého, který měl za následek svého chování výše uvedené příčiny.

MÉDIA A SPOLEČNOST – *Zde mám pouze příklad rodiny, kde otce v médiích označili jako spolupracovníka STB. Nebyl o tom však žádný důkaz, bylo to pouze obvinění. Dítě v této rodině trpělo tak, že se uzavřelo a přestalo komunikovat ve škole, s kamarády. Nakonec muselo navštěvovat psychiatra, protože se chtělo mstít. Celá záležitost trvala několik let⁷¹.*

⁶⁸ JEDLIČKA, R. et al. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. Praha : Themis, 2004. s. 382-393.

⁶⁹ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ A., *Mládež a delikvence: Možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*, 3. vyd. Praha : Portál, 2011. s. 234-238.

⁷⁰ JEDLIČKA, R. et al. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. Praha : Themis, 2004. s. 398.

⁷¹ ZDROJ – Řízený rozhovor s Marcelou Pinkavovou uvedený v příloze

3.5 OSOBNOST MLADISTVÉHO

Touto kapitolou se již dostáváme k příčinám kriminality, které vycházejí ze samotné osoby mladistvého. Na počátku jsme si rozdělili příčiny kriminality podle BURIÁNKA⁷² do dvou kategorií. Nyní si rozebereme právě tu druhou, která je spojena s biologickými, psychickými či fyziologickými faktory ovlivňující chování jedince. Tyto dispozice tkví ve zděděných a vrozených vlastnostech jedince a v jeho psychické konstituci a raném vývoji, jak již bylo řečeno.

DĚDIČNOST

Současnými společenskými vědami je stále nedoceňována zakotvenost lidského chování v genetice člověka. V podstatě všechny osobnostní vlastnosti, včetně lidských postojů a zájmů, jsou dědičné. Z pohledu kriminologie jsou individuální charakteristiky jedince méně prozkoumány než vlivy prostředí, kterými jsme se zabývali doposud.⁷³

Z historického hlediska byly delikventní determinanty zkoumány v minulém století. V nich byly zjišťovány pouze znaky, které charakterizovali takzvané „rodilé“ zločince. Byly popsány lékařem Lombrosem na konce 19. Století a popisoval například tvary lebky, ušních boltců a podobně. Díky těmto charakteristikám se snažili popsat delikventního jedince. Podobnou teorii zastupoval také Kretchmer, který přiřazoval určité druhy delikvence čtyřem typům tělesné stavby.⁷⁴ Dále bychom mohli uvést Sheldona, který zkoumal stavbu těla ke vztahu etiologii delikvence. Například psychologickou typologii ve vztahu ke zločinu uvedl anglický psycholog Eysenck. Mohli bychom uvést mnoho dalších významných osobností, které se zabývali tímto tématem. Dnes se od těchto teorií opouští, jelikož takové znaky z pohledu delikvence jsou velice nepřesné.

Systematické studium dědičnosti mající význam dodnes, začalo Goddardovým genealogickým zkoumáním rodin, v kterých se objevilo delikventní chování. Tento výzkum začal potvrzovat vliv dědičných faktorů na delikventním chování. Právě chování je podmíněno velice komplexně a dědičnost je jedním z faktorů, které mají na něj vliv. Genetická vloha zvyšuje pouze pravděpodobnost, že takové na delikventní

⁷² PODANÁ, Z., BURIÁNEK, J., *Česká mládež v perspektivě delikvence*. Praha : Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2007. s. 22.

⁷³ MÜHLPACHR, P., *Sociální patologie*. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 2002. s. 74.

⁷⁴ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ A., *Mládež a delikvence: Možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*, 3. vyd. Praha : Portál, 2011. s. 21-30.

chování budou mít vliv další činitelé, bez kterých by se delikventní jednání neuskutečnilo.⁷⁵ Není snadné zkoumat mladistvé delikventy z pohledu dědičnosti, protože většina těch, kteří spáchají trestný čin, nejsou vyšetřována nebo vůbec dopadena. Existuje proto mnoho mladistvých delikventů, kteří se nedostanou do vzorku zkoumaných osob.⁷⁶

OSOBNOSTNÍ DISPOZICE

Psychiatrické školy pojmají psychopatii jako trvalou, vrozenou osobní dispozici stavějící člověka mimo normu společenského postavení. Psychopatie bývá u pachatelů trestné činnosti velmi častá, ale u mladistvých není snadné odlišit povahové změny, které vyvolává dospívání, a povahové rysy. Takový symptom může po dosažení dospělosti beze stopy odeznít, ale může také být projevem osobnostní struktury. Hlavním příznakem určení diagnózy psychopatie u mladistvých bývá nerovnováha ve skladbě osobnostních vlastností.⁷⁷

Podle MATOUŠKA⁷⁸ jsou delikventi mající vrozené osobní dispozice typičtí následujícími znaky:

- Mají sníženou sebekontrolu
- Mají nižší toleranci k chování jiných lidí
- Mají nižší odpovědnost za svoje chování
- Mají vyšší impulzivitu
- Jsou méně přátelští
- Jsou méně zralí
- Častěji mají pocit nadřazenosti
- Jsou více zaměřeni na sebe

Takové odchylky jsou shodné s tradičními používanými psychiatrickými diagnózami. Odlišit však biologické kořeny od vlivů sociálního prostředí není snadné. Nepřátelské chování může být jak reakcí na prostředí, v kterém dotyčný vyrůstal, tak i projevem osobní dispozice. Dále se uvádí, že konstitučním faktorům je řazena také

⁷⁵ KOUDELKOVÁ, A., *Psychologické otázky delikvence*. Praha : Victoria Publishing, 1995. s. 52-60.

⁷⁶ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ A., *Mládež a delikvence: Možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*, 3. vyd. Praha : Portál, 2011. s. 32.

⁷⁷ KOUDELKOVÁ, A., *Psychologické otázky delikvence*. Praha : Victoria Publishing, 1995. s. 63-68.

⁷⁸ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ A., *Mládež a delikvence: Možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*, 3. vyd. Praha : Portál, 2011. s. 35-39.

snížená úroveň rozumových schopností, která pro dítě představuje hendikep v mnoha situacích. Takové dítě je ve svém věku zranitelnější na nepříznivé reakce rodičů. Ve škole se jeho situace ještě více zhorší a situace se pro něj stává ještě větší propastí, než ta, v které dosud bylo.

POHLAVÍ

Osobnost mladistvého je ovlivněna jedním z konstitučních faktorů a to pohlavím jedince. Podle dostupných statistik se muži dopouštějí trestných činů mnohem častěji než ženy. To je typické ve všech dobách, ve všech společnostech nezávisle na příslušnosti k etniku, skupině nebo na druhu trestné činnosti. Nicméně v posledních letech se ve vyspělých zemích snižuje poměr mezi kriminalitou mužů a žen. Zdaleka nedosahuje ženská kriminalita sice takového množství trestných činů jako mužská kriminalita, ale rozdíl je patrný oproti dřívějším letům. Rozdíl těchto kriminalit je připisován vrozeně vyšší agresivitě mužů, která je ovlivněna mužským hormonem testosteronem, který působí na fungování mozku a utváření těla.⁷⁹ Vliv má zajisté také odlišná výchova dívek a chlapců. Dívky bývají ve všech společnostech pod větší kontrolou ze strany rodičů, školy i dalších dospělých. Chlapci mají větší příležitost si vštípit protispolečenské chování a zábrany k němu. Vrstevnické vazby mají větší význam pro chlapce a na rozdíl od nich zase dívky mají větší vazby rodinné. Tyto odlišnosti ve způsobu socializace jsou ovšem ovlivňovány kulturou a společností. Pohlaví je pouze spouštěčem příslušných vlivů.

DĚDIČNOST – PORUCHA OSOBNOSTI – *V evidenci je již desátým rokem chlapec, který se již narodil do problémové rodiny. Jeden bratr matky byl retardovaný, druhý trpěl poruchou osobnosti, byl agresivní a byl nebezpečný svým chováním nejen rodině, ale i svému okolí. Matka tohoto chlapce nesdělila po narození otce dítěte, ale ta dlouhodobá práce s rodinou mě přiváděla k tomu, že si i dnes myslím, že otcem tohoto chlapce je bratr matky. Chování, stejná psychiatrická diagnóza, podoba, zarputilost rodiny v tom, že nikdy chlapce nedají do ústavu, že je jejich a další a další menší či větší náznaky utvrzují v tom, že asi domněnka o otci bude správná. Chlapec zdědil po rodičích všechno to špatné a nyní bude i soud rozhodovat o umístění do diagnostického*

⁷⁹ TRUHLÁŘOVÁ, Z., SMUTEK, M. *Riziková mládež v současné společnosti*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2006. s. 24-31.

ústavu a pak do dětského domova. Zde lze podotknout, že i matka byla až do svých 18 let v dětském domově. Zdědil poruchu osobnosti, zdědil hyperaktivitu a tak dále. Samozřejmě vliv rodiny byl důležitý i vliv školy a okolí. To špatné z rodiny zde ale převažuje.⁸⁰

⁸⁰ ZDROJ – Řízený rozhovor s Marcelou Pinkavovou uvedený v příloze

3.6 ETNICKÝ PŮVOD

Po druhé světové válce, během které byly vyvražděny miliony Židů a tisíce Romů se pojem rasa z vědecké literatury vytrácí. Místo pojmu rasa se od šedesátých let minulého století začíná používat pojem „etnická skupina či menšina“, a to jako doplňky většinové společnosti, které existují ve všech zemích světa, kde mnozí autoři poukazují kromě vnějšího vzhledu na psychické odlišnosti.⁸¹

V mnoha případech odlišností jsou především etnické menšiny odlišné svou kulturou a zvyklostmi, náboženstvím, životním stylem, než svým vzhledem. Téměř všude žijí odděleně od většinové společnosti bariérami horšího společenského postavení ve zvláštních čtvrtích nebo oblastech, s profesemi s nízkou prestiží. Příslušníci menšiny mají téměř vždy nižší vzdělání, nižší příjmy, horší bydlení, horší výživu, žijí průměrně kratší dobu a v neposlední době páchají více kriminalitu. V naší republice máme jedinou etnicky odlišnou skupinu, která vzbuzuje polarizované postoje a kterou vnímá společnost velmi nepříznivě. Jsou to Romové. Většina Romů se ke své národnosti nehlásí z obavy represí bílé většiny, proto není možné zjistit, kolik se jich v naší zemi nachází. V porovnání s bílou většinou jsou méně vzdělaní, nezaměstnaní a v horším zdravotním stavu. Jsou také častěji než většinová populace vyšetřováni a odsuzováni za přestoupení zákona. V některých případech znamená odpojení dítěte od majoritní kultury nenastoupení povinné školní docházky, protože je rodiče do školy neposílají a v jiných případech dojde hned v prvním kontaktu s majoritní kulturou ke konfliktu, protože romské dítě není připraveno na nároky majoritní kultury a selhává během první třídy a je přeřazeno do speciální školy, pokud romské dítě vůbec nastoupí do všeobecné základní školy od první třídy a není rodiči umístěno rovnou do základní školy speciální. V mnohých případech však za přesun do speciálních škol může neochota rodičů přistoupit na podmínky (docházka, spolupráce, povinnosti) základní školy všeobecné. Odpadnutí z učebního systému je ve všech rozvinutých zemích a samozřejmě i u nás především příčinou dalšího sociálního selhávání. Pokud mají Romové ztíženou vzdělávací dráhu, tak mají později ztížené pracovní uplatnění, tudíž i nezaměstnanost. Ta dosahuje u Romů neuvěřitelné úrovně 80%. Tak vysoká míra nezaměstnanosti je samozřejmě živnou půdou ilegálního obstarávání peněz na živobytí. Sociální dávky

⁸¹ NOVÁKOVÁ, Z., *Nezletilí cizinci zneužívání na našem území k trestné činnosti*. In: TRUHLÁŘOVÁ, Z., SMUTEK, M. *Riziková mládež v současné společnosti*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2006. s. 125-127.

poskytované státem jsou pro mnoho Romů výhodnější, než nízká mzda, kterou by dostali jako nekvalifikovaní dělníci. Z jejich strany je racionální, že budou stále žádat spíše o dávky, než o náročnou fyzickou práci.⁸²

Romové se někdy dostávají do prostorů obcí, které nejsou vybaveny sociálním zařízením a mnohdy jsou ve špatném stavu, jinde zůstávají v polorozpadlých domech. Tímto vznikají takzvaná ghetta s vysokou mírou nezávislosti na sociálním okolí a vysokou mírou nezaměstnanosti, které jsou živnou půdou kriminality. Pro ty, kteří mají vlastní kulturu a významné osobní vazby a ve většinové společnosti neobstojí, se jedinou alternativou stává kriminogenní subkultura parazitující na většinové společnosti.⁸³ Mezi mladistvými i dospělými Romy přibývá právě takových, pro které je východisko kriminogenní subkultura. Své problémy pak promítají do nacionální a rasové roviny, přičemž se stále více romská komunita uzavírá do sebe, a pokud tento trend bude přetrvávat, bude-li růst odpor romských dětí ke školám, poroste dále nezaměstnanost a jejich situace se bude zhoršovat. Stále přibývajících konflikty mezi většinou a etnikem se mohou stupňovat a romská mládež bude radikalizovat. Jiná část mládeže bude zcela rezignovat na společenský vzestup a bude se živit kriminalitou a prostitucí nebo bude jednoduše spoléhat na sociální podporu romské velkorodiny. Část těchto mladých se stane obětí drog a násilí a budou napravováni v ústavních institucích pro delikventní mládež a po propuštění se vrátí ke svému kriminálnímu životu.⁸⁴

Na začátku devadesátých let Romové představovali polovinu stíhaných a vyšetřovaných recidivistů. Struktura této kriminality se v posledních letech změnila. Delikventního chování se čím dál tím častěji dopouštějí ženy, děti a mladiství. Nejvíce se dopouštějí majetkové, mravnostní kriminality. Specifickým rysem romské kriminality je i vysoká míra zapojení dětí. Využívají se k aktivitám gangů, které

⁸² MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ A., *Mládež a delikvence: Možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*, 3. vyd. Praha : Portál, 2011. s. 131 – 148.

⁸³ NOVÁKOVÁ, Z., *Nezletilí cizinci zneužívání na našem území k trestné činnosti*. In: TRUHLÁŘOVÁ, Z., SMUTEK, M. *Riziková mládež v současné společnosti*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2006. s. 127-128.

⁸⁴ LAŠEK, J., *Předsudek jako rizikový faktor*. In: TRUHLÁŘOVÁ, Z., SMUTEK, M. *Riziková mládež v současné společnosti*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2006. s.149-154.

okrádají ve velkoměstech cestující nebo páchají domovní krádeže. Bylo zjištěno mnoho případů, kde byly využity děti díky svému malému věku.⁸⁵

PROFIL MLADISTVÉHO ROMA DELIKVENTA

Institut pro kriminologii a sociální prevenci Ministerstva spravedlnosti České republiky v Praze uskutečnil empirický výzkum zaměřený na mladistvé Romy páchající trestnou činností. Skupina delikventně jednajících romských mladistvých byla od ostatních skupin rozdílná v následujících znacích:⁸⁶

- Velká rodina s mnoha sourozenci, nízký příjem
- Přehlcený byt s nehygienickými podmínkami
- Konflikty se sousedy v bydlíšti
- Negramotní rodiče s nedokončeným vzděláním
- Zanedbaná kontrola dětí
- Opakovaná trestná činnost členů rodiny
- Menší inteligence
- Záporný vztah ke škole
- Problémy s prospěchem i chováním
- Příslušnost k vrstevnické partě s asociálním chováním
- Vyšší agresivita
- Špatné nálady, malé sebevědomí
- Neplánovaná trestná činnost – využití příležitostí
- Z provedení trestného činu je patrné vzrušení a ocenění skupinou
- Vliv alkoholu

Kapitola o příčinách kriminality etnickým původem byla zařazena do této práce záměrně, jelikož je velmi diskutabilní, zda opravdu etnický původ je tou pravou příčinou. Ne každý příslušník etnika musí být delikvent a nedokáže se začlenit do

⁸⁵ NOVÁKOVÁ, Z., Nezletilí cizinci zneužívání na našem území k trestné činnosti. In: TRUHLÁŘOVÁ, Z., SMUTEK, M. *Riziková mládež v současné společnosti*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2006. s. 125-127.

⁸⁶ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ A., *Mládež a delikvence: Možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*, 3. vyd. Praha : Portál, 2011. s. 131 – 148.

většiny, pracovat a žít spořádaným životem. Myslíme si, že původ delikvence člena etnické skupiny je zapříčiněn v kombinaci s rodinou, školou, vrstevnickou partou a prostředím, kde žije. Především rodina má mít vliv na své dítě a ubírat ho tím správným směrem a pomoci vystudovat ve spolupráci se školou, jelikož právě vzdělání mu poskytne potřebnou kvalifikaci na práci, ze které bude mít dost prostředků na živobytí. Ale pokud vidí ve svých rodičích delikventy žijící ze sociálních dávek přiznivující se kriminalitou, nemůže z něj vyrůst nic jiného než to, co jsou rodiče.

Kapitolu uzavřeme posledním příkladem z praxe Marcely Pinkavové.

ETNICKÝ PŮVOD – *Zde se přímo uvést společensky zažitý předsudek, že když je někdo Rom, musí automaticky krást. Ale to není pravda a jedná se opravdu o předsudek. Dnešní náctiletí Romové nevidí tu povinnost něco dělat, nějak pracovat, nevidí své rodiče, aby každý den, každé ráno odcházeli do práce, poctivě vydělávali své peníze. Vidí, že jeden den v měsíci jsou sociální dávky, tam já si zajdu, dostanu to své životní minimum a žiju si v pohodě, nic nemusím. Ano, toto mi říká většina těch malých Romů. Pak jim přestane stačit sociální dávka a jdou na skládku, tam „hrabou“ a vybírají kabely, pak je vypalují a odvázejí do sběren – prodávají, pak je již nebaví hrabat, začnou krást železo, to je pohodlnější. Ano, měla jsem v evidenci rodinu, kde již tři děti takto „pracují“. S krádežemi je pak spojená další kriminalita romských dětí. Jinak je to u vietnamských dětí, tam je rodina tak snaživá a učí snaživosti a spořivosti i své děti, že v případě, kdy dcera od rodiny utekla, z důvodu, že už nechtěla tolik pracovat, šetřit, ale chtěla žít. Odešla do jiného města a začala se živit prostitucí.⁸⁷*

⁸⁷ ZDROJ – Řízený rozhovor s Marcelou Pinkavovou uvedený v příloze

3.7 VOLNÝ ČAS

Trávení volného času je v době dospívání velmi důležitým prvkem. Volný čas určitě nemůže být sám o sobě jedinou příčinou kriminality mládeže. Volný čas je spojen s kriminalitou až v té chvíli, kdy dítě pocítuje nudu a neumí najít správné využití volného času. Poté se mohou naskytnout sympatie některé vrstevnické party chovající se asociálně nebo z osobních dispozic vymyslet takzvanou „lumpárnu“. Mnoho dětí tráví svůj volný čas před televizí, u počítačů, na internetu a postaví se do role pasivního konzumenta. Jak již bylo v předešlé kapitole řečeno, děti a dospívající jsou nejčastějšími diváky televize a čas, který jí věnují, předčí všechny jiné aktivity. Ovšem na druhou stranu existuje i řada dětí, které mají mimoškolních aktivit mnoho. Navštěvují školní kroužky, vykonávají zájmovou činnost a jiné. Někdy nemají čas ani sami na sebe, nemají prostor, kdy mohou relaxovat. Takové vypětí dětem ale také neprospívá. Je třeba najít rozumný kompromis. A zde opět mají svou roli rodiče a škola. Například v předmětu Výchova ke zdraví na jedné z námi porovnávaných škol se děti učí správně si rozvrhnout denní režim, učí se rozeznávat vhodně a nevhodně trávený volný čas. Význam v zájmové činnosti by měl být v aktivní účasti mládeže, kde by se učili plánovat činnost, učit řešit vzniklé problémy, vytvářet si cíle a promýšlet cesty k jeho dosáhnutí.⁸⁸

Myslíme si, že v dnešní době je velmi důležité, aby dítě mělo o svůj volný čas postaráno. Obsah své zájmové činnosti se podle věku, ale i podle vyspělosti mění a s přibývajícím věkem se zájmy mládeže vyhraňují a prohlubují. Dospívající potřebují poznat svět, realitu, orientovat se ve světovém dění. Hledají takové předpoklady, ve kterých mohou vyniknout a najít uspokojení. Ve chvíli svého volna i prožívání zájmové činnosti je člověk sám sebou a vše koná ze svého zájmu. A tím si vytváří návyky, které v pozdějším věku umí použít a smysluplně využít svůj volný čas.

⁸⁸ ŠVARCOVÁ, E., Rizika mládeže v současné době. In: TRUHLÁŘOVÁ, Z., SMUTEK, M. *Riziková mládež v současné společnosti*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2006. s. 162-165.

Z rozhovorů, které jsme uskutečnili s odborníky, kteří se zabývají kriminalitou mladistvých mnoho let lze říci, že není příliš časté, aby byl příčinou kriminálního chování pouze jeden důvod. Ve většině případů se jednotlivé faktory prolínají a důvodů je několik.

Na závěr této kapitoly lze konstatovat, že z dostupných zdrojů, z kterých bylo čerpáno, se příčiny kriminality v celku nelišily. Pouze v publikaci Novotného, která byla vydána roku 1968, se promítal do jednotlivých příčin vliv socialistického režimu, který ovládal naši republiku.

4 KRIMINALITA MLADISTVÝCH V PŘÍBRAMI A JEJÍM OKOLÍ

Dosud jsme se v bakalářské práci zaměřovali na obecně známé fakty vztahující se k danému tématu. Shrnuli jsme obecně známé poznatky ke kriminalitě mladistvých v naší republice a zabývali se jednotlivými příčinami delikventního chování. Hlavním cílem práce je však poznat příčiny kriminality mladistvých v regionu Příbram a jejím okolí. Jelikož není studie zabývající se tímto problémem v našem regionu, která by nám pomohla získat přehled o jednotlivých příčinách specifických pro oblast, byli pro tento účel osloveni specialisté, kteří se naším tématem zabývají roky svého profesního života a s léty praxe nám nabídli mnoho informací, které by objasňovali příčiny kriminality mladistvých v regionu.

Jedním z oslovených byl Jaroslav Patera, DiS. Tento člověk se setkává denně ve své práci s kriminalitou mladistvých, jelikož pracuje jako kurátor pro děti a mládež, zabývající se výchovnou a trestní problematikou nezletilých, ale i v osobním životě, kdy se stal několikrát terčem právě kriminality mladistvých. Jeho funkce mimo jiné přináší spolupráci s rodinou, návrhy preventivních a výchovných opatření, metodické vedení dětí, je zúčastněn s nezletilými u soudu a policie, provádí poradenství a ukládá navržená výchovná opatření. Také je ve styku s klienty s nařízeným soudním dohledem, navštěvuje děti v ústavních zařízeních a spolupracuje se zájmovými organizacemi ve městě. Díky této rozsáhlé činnosti byl právě pan Patera osloven. Celý rozhovor, který nám byl poskytnut, je uveden v kapitole příloh.

V této kapitole budou uvedeny výsledky dotazníkového průzkumu, který nám odhaluje pohled společnosti na kriminalitu a to, do jaké míry se dotázání s kriminalitou setkali.

4.1 NEJČASTĚJŠÍ PŘÍČINY KRIMINALITY V OBLASTI

Stejně jako v celé České republice, tak i v našem regionu se druhy kriminality nemění, páchají se zde stejné trestné činy, mladiství mají stejné problémy a kriminalita má stejné příčiny, které mají za následek delikventní jednání. Přesto má Příbramsko své specifika. Náš region byl ovlivněn těžbou nerostného bohatství, stejně jako Kladno nebo Ostrava. Tím se odlišujeme od ostatních okresů ve Středočeském kraji. Uranová těžba přinesla mnoho nemanželských dětí, vznikaly tu neúplné či rozbité rodiny, kdy otcové přišli o život nebo se přesunuli jinam za těžbou. Také vojenská posádka ve Vojenském újezdu Jince hraje velkou roli v počtu nemanželských dětí. Proto zde často chybí mužské vzory ve výchově. Není to jen problém rodin v našem regionu, ale i celé naší společnosti. Pokud se má dítě orientovat na mužský vzor, který v rodině chybí, obrací se na filmy, kde je k vidění spíše mužský hrdina v záporných rolích, který likviduje společnost, což může ovlivnit chování jedince stejně jako počítačové hry. (V našem regionu existuje několik dětí závislých na PC hrách, které dokážou napadnout rodiče, kteří jim chtějí v hraní zabránit.) Z předešlých kapitol je nám známo, že rodina je základ pro socializaci jedince. Vliv rodiny a sociálního zázemí je prvořadý a cyklické selhávání (přes prarodiče, rodiče, závislosti na alkoholu, asociální deprivaci rodičů, nezáměr, majetkový nadstandard a jiné aspekty ovlivňující rodinu) se stávají velkou příčinou deviantního chování. Častým spouštěcím mechanismem se stává rozvod rodičů a příchod nového partnera do rodiny. V naší oblasti díky těmto aspektům rodina chybí. Je zde veliký rozdíl v porovnání zemědělských oblastí, kde žijí v zemědělských usedlostech celé rodiny, které přináší dítěti široké zázemí a v případě selhání rodičů přebírají výchovu ostatní členové velké rodiny. Dále zde hraje roli anonymita na velkých sídlištích typických pro naše území, která přináší společenské vztahy, kdy se zajímá každý jenom o sebe, nikoli o druhé. Kdybychom rozváděli dále funkci rodiny, vraceli bychom se k předešlé kapitole zabývající se rodinou jako příčinou kriminality mladistvého. Důležité je zmínit, že pokud je dítě citově vycované do 10.-12. roku, tak se i přes pubescentní výjevy vrací po 18. roku ke klasickému chování.

Další příčina kriminality, která je typická pro náš region, je nuda. Mladiství v době svého dospívání potřebují najít své zařazení do skupiny, smysluplně vybit svou sílu a ukázat se ostatním a prosadit se. To dnešní společnost nenabízí, a proto si hledá náhražku v něčem jiném. Často to bývá právě kriminalita. Roli v zařazení do

subkultury mladistvých může hrát i vzdor společenským normám. Adolescenti musí vzdorovat něčemu, o co společnost usiluje a porušení normy může vést k uznání skupiny. Takovým vzdorem může být například zabití zvířete brutálním způsobem, jak uvedl Jaroslav Patera DiS., který doplnil, že obyčejná vražda člověka se jeví již jako něco normálního, proto je lepší právě to zmíněné brutální zabití zvířete. Takové odhodlání k činu může mít stejné pohnutky, které dává reklama. Média v životě dospívajícího hrají roli, která ovlivňuje podobu mladistvé společnosti. Dospělí těžce odolávají reklamám, které vyzývají k tomu mít věci hned, natož děti musí ukázat, že nejsou horší než ostatní a chtějí věci získat jakýmkoli způsobem. Především peníze, za které by si mohli věc koupit. Proto jsou běžné krádeže, přepadávání, prostituce a jiné činy, které zlepšují ekonomickou situaci dítěte.

Roku 1989 přešla naše společnost v prudkém přechodu od totality ke svobodě. To zanechalo stopu v projevu společnosti. Vlna anarchie otřásla především s dětmi, které v této době vyrůstaly a právě tato vlna, která dospěla, zanechala ve statistikách velké výkyvy. Možnou příčinou mohou být neujasněné společenské normy, které zůstaly bez sankcí za porušení. Mnohdy se totiž stává, že policejní vyšetřování zůstává bez závěrů a tresty dítěti, které nenásledují hned po činu, bývají naprosto neefektivní.⁸⁹

Uvedené příčiny jsou považovány za nejtypičtější a nejčastější důsledek delikventního chování mladistvých v našem regionu, které byly posouzeny na základě rozhovoru. Především bychom odkázali na příběhy uvedené na koncích samotných kapitol o příčinách kriminality mladistvých, které nám dávají dokonalý obraz o samotných příčinách typických pro náš region.

Na závěr bychom uvedli častý problém, který se řeší pouze na úrovni přestupku, ale občanům regionu⁹⁰ přiděluje vrásky čím dál tím častěji. Týká se to především obcí kolem skládky komunálního odpadu mezi obcí Chrást a městem Březnice, která „přitahuje“ k přestěhování problémové lidi. Právě tato skládka nám do oblasti přináší další specifika. Celé rodiny romského původu, pocházející především z města Březnice, zlepšují svou ekonomickou situaci tím, že se neoprávněně pohybují na skládce komunálního odpadu a sbírají tu železný odpad a kabely. Následně kabely vypalují v přilehlém lese. Dým plný rakovinotvorných částic ohrožující obyvatele přilehlé vesnice a odpad přitážený ze skládky pohozený po lese znečišťuje životní prostředí.

⁸⁹ ZDROJ – Řízený rozhovor s Jaroslavem Paterou, DiS. uvedený v příloze

⁹⁰ ZDROJ - Zjištěno na základě provedené ankety v regionu

Vypálené kabely zbavené gumy pokrývající drát jsou pak vykupovány místními sběrnami železa. Považujeme tuto činnost za velký problém, protože je pravděpodobné riziko, že se ze skládky komunálního odpadu zanesou díky nehygienickým návykům těchto občanů epidemie žloutenky do společnosti. Těmto občanům nevadí jít po návštěvě skládky do obchodu a koupit si za peníze z přitaženého železa potraviny. Tuto činnost ve většině případů konají právě mladiství Romové – mladí hoši plní síly, nebo dokonce děti navštěvující základní školu. Stejně tak jako sběr železného odpadu, krádeže kovových věcí ze soukromých objektů (především zahrad, snadno přístupných míst, velké firmy v oblasti, chaty a podobně) nebo krádeže kovových předmětů z veřejných míst (okapy z místního zámku, parapety na veřejných budovách a podobně). Díky již řečenému vypalování kabelů v přilehlých místech skládky komunálního odpadu, musel Hasičský záchranný sbor mnohokrát zbytečně zasahovat. Promyšlené taktiky umožňují recidivistům utéci z místa před dojezdem hasičů či policie, proto se nesetkáváme s velkou objasněností těchto případů.⁹¹

Příčinu takového chování je možné vidět ve špatné ekonomické situaci nebo přilepšení si na ní. Děti takových občanů konajících činnost vidí vše u svých rodičů, kteří je této činnosti naučí a později díky svým fyzickým schopnostem v době dospívání v rámci možností využijí. Neplatí to ale u těch mladistvých, kteří tuto činnost dělají z důvodu zlepšení své ekonomické situace. Nelze toto mínění jasně doložit, ale dlouhodobá praxe s těmito obyvateli nám pomáhá takovouto formulaci vyslovit. Ke všemu přispívají velkou měrou majitelé sběren železného odpadu, kteří ukradené železo nebo vypálené kabely s radostí vykupují. Kdyby „nečisté“ železo, získané tímto způsobem, odmítli vykupovat, určitě by poklesl počet těchto činů, zlepšilo by se životní prostředí v okolí a v případech pálení kabelů by Hasičský záchranný sbor nemusel zbytečně vyjíždět k místům pálení. V tomto případě hraje také roli laxní přístup Městské policie Březnice a pracovníků skládky komunálního odpadu, kteří se v dnešní době už nijak nebrání této činnosti. Městská policie řeší jednotlivé případy pouze na ohlášení a situaci nijak neřeší.

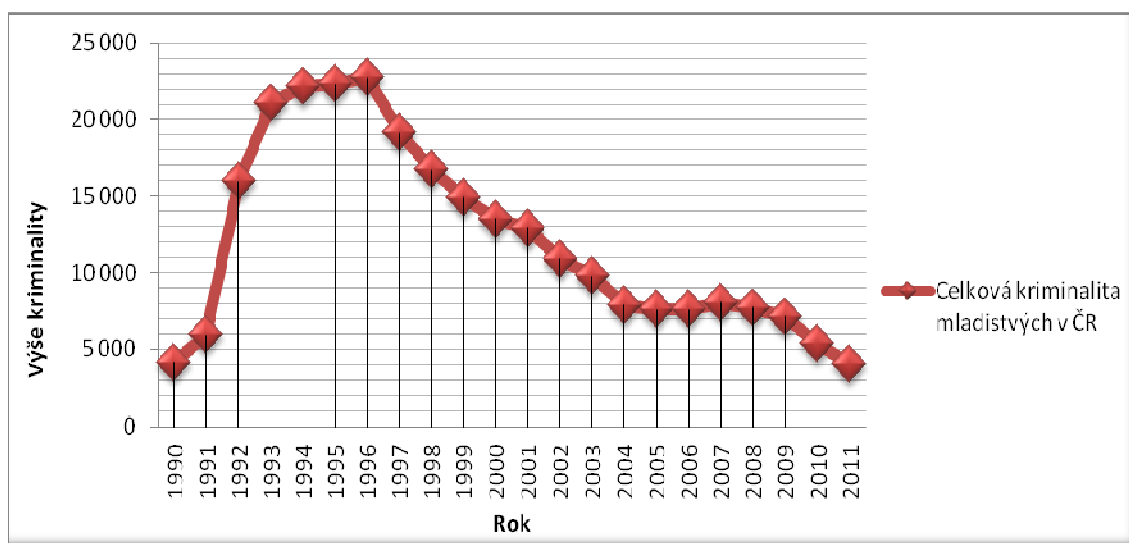
⁹¹ZDORJ - Městská policie Březnice a SDH Březnice

4.2 STATISTIKY KRIMINALITY MLADISTVÝCH

Statistiky kriminality mladistvých v našem regionu zahrnující okres Příbram nám poskytla Policie České republiky – Územní odbor Příbram. Statistiky, které nám byly k dispozici, předčily naše očekávání a změnily celkový pohled na situaci, která se nám jevila jako horší, než jak ve skutečnosti je.

Na úvod této kapitoly bychom uvedli v Grafu č. 1 celkovou kriminalitu mladistvých od roku 1990 až do roku 2011. Z grafu je možno vyčíst, že kriminalita mladistvých již od roku 1996 postupně klesá, a že společensky uznávaný fakt, že kriminalita mladistvých stále roste, je milný. V této návaznosti bychom odkázali na výsledky dotazníku, jež jsou uvedeny v poslední podkapitole.

Graf č. 1⁹²

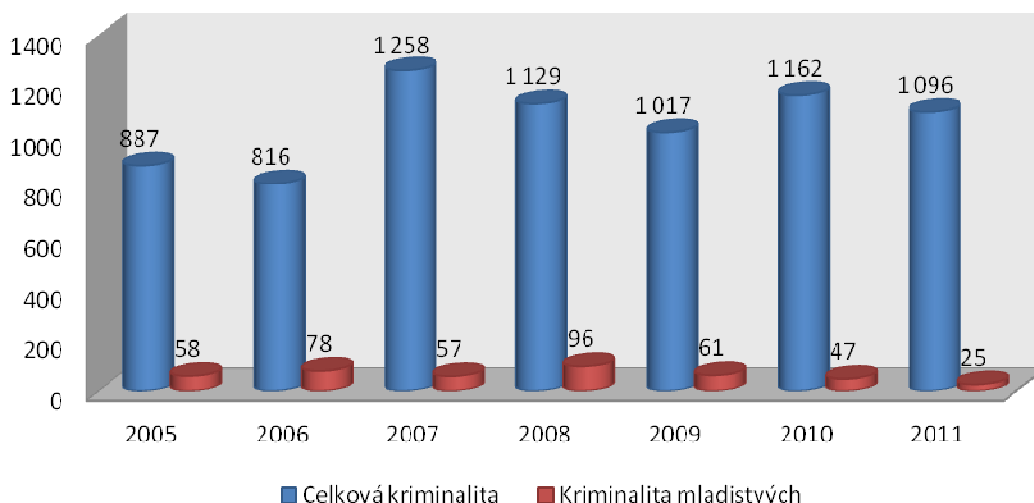
Jak je zde možné vidět, již spekulovaná změna režimu v roce 1989 měla v následujících letech velký vliv na kriminalitu a až v roce 1994 – 1996 se situace ustálila a kriminalita začala klesat.

⁹² ČESKO. MINISTERSTVO VNITRA. MV : Dokumenty – kriminalita [online]. MV, © 2010 [cit. 2011 – 07 - 14]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-kriminality-dokumenty.aspx>

ČESKO. MINISTERSTVO VNITRA. MV : Vývoj kriminality dětí a mladistvých [online]. MV, © 2008 [cit. 2012 – 03- 01]. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/statistiky/krim_stat/2000/deti2.html

Následující grafy a tabulky se týkají samotného regionu Příbram. Bohužel jsme čerpali z dostupných materiálů, které náš výzkum stavu kriminality mladistvých omezily pouze na 7 let. Tedy od roku 2005 až do roku 2011. Ale i přes to se dá vyčíst z daných údajů, jakým směrem se kriminalita mladistvých v regionu vyvíjí. Následující Graf č. 2 ukazuje podíl trestné činnosti na celkové kriminalitě na okrese Příbram.

Graf č. 2⁹³

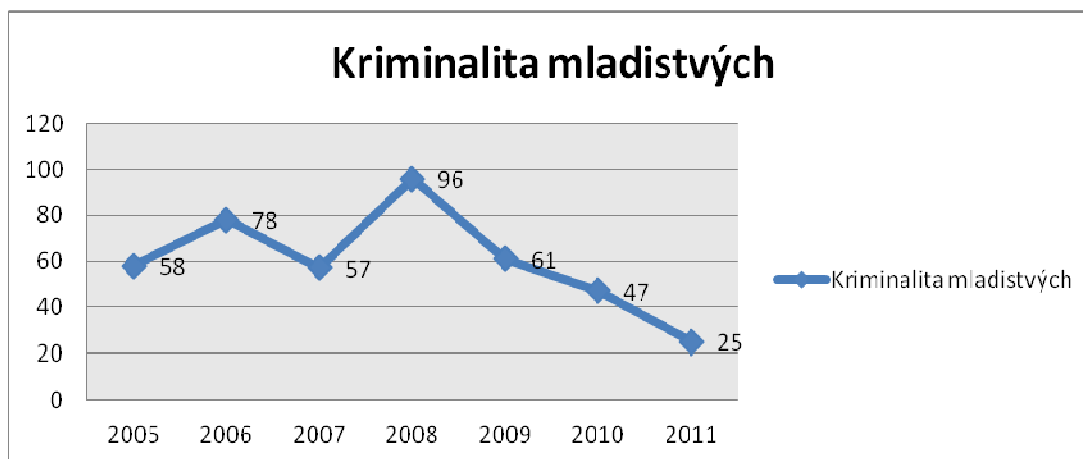

V Grafu č. 3 je uveden samotný vývoj kriminality mladistvých, kde je vidět už samotná tendence klesání trestných činů. V našem sledovaném období se nejvíce trestných činů stalo v roce 2008. Od té doby je možné vidět, že se postupným klesáním dostala míra kriminality až na nejnižší počet trestných činů za sledované období a to do roku 2011.

Graf č. 3⁹⁴

⁹³ ZDROJ - Policie České republiky – Územní odbor Příbram

⁹⁴ ZDROJ - Policie České republiky – Územní odbor Příbram

Dále bychom rádi uvedli několik tabulek a grafů mapující situaci okresu Příbram. Jsou zde uvedeny jednotlivé druhy trestné činnosti spáchané na území okresu za určitou dobu od roku 2005 do roku 2011. Tabulka č. 1 znázorňuje k porovnání s Tabulkou č. 2 celkový počet jednotlivých druhů trestné činnosti za určitý rok, které byly spáchány na území, na které jsme se zaměřili. Zvláště jsou zde uvedeny vraždy z toho důvodu, že je to nejzávažnější trestný čin. Dále pak jsou z důvodu velké rozsáhlosti vyňaty z majetkové kriminality krádeže vloupáním a krádeže prosté. Se stejným formátem a klasifikací se setkáme i u Tabulky č. 2, která se zabývá již samotnými mladistvými. V tabulce jsou červenou barvou vyznačeny nejvyšší hodnoty trestných činů za sledované období, kde můžeme sledovat jednotlivé výkyvy kriminality.

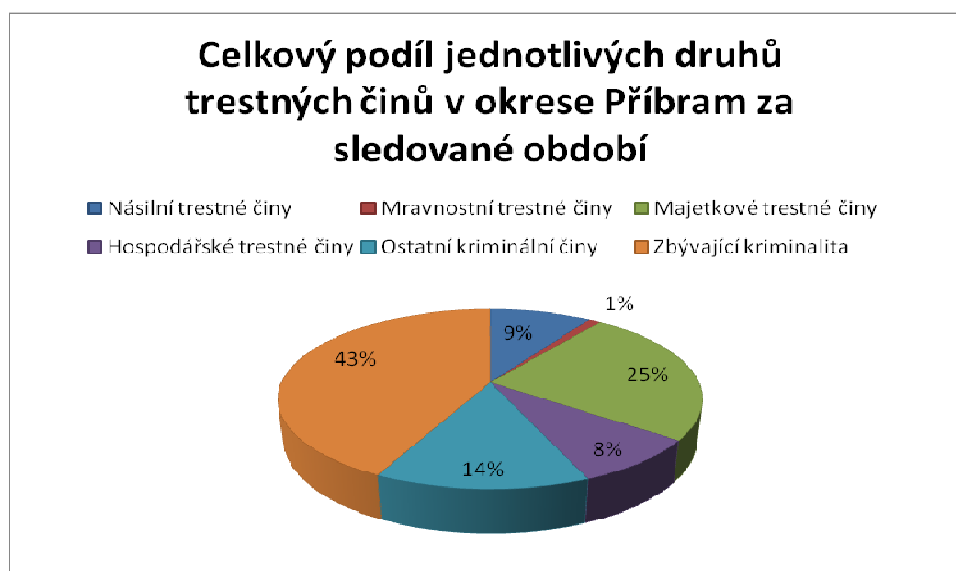
Tabulka č. 1⁹⁵

Celkem T.Č. v okrese Příbram	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	CELKEM
<i>Vraždy</i>	0	2	4	2	1	2	3	14
Násilní trestné činy	91	117	79	97	101	96	98	679
Mravnostní trestné činy	12	18	10	8	10	11	13	82
<i>Krádeže vloupáním</i>	130	131	84	59	84	67	90	645
<i>Krádeže prosté</i>	146	122	127	98	158	77	125	853
Majetkové trestné činy	304	302	245	217	296	187	276	1827
Hospodářské trestné činy	81	62	49	59	141	90	139	621
Ostatní kriminální činy	178	178	171	154	88	115	128	1012
Zbývající kriminalita	428	483	463	594	618	313	231	3130

⁹⁵ ZDROJ - Statistiky Policie ČR - Územní odbor Příbram

Z tabulky můžeme vyčíst, že nejrozsáhlejší oblastí trestné činnosti v regionu za dané období jsou zbývající trestné činy, dále pak o poznání mnohem méně majetkové trestné činy, následně ostatní kriminální trestné činy. U ostatní druhů trestných činů nebyly zaznamenány takové rozdíly jako těchto tří druhů, až na mravnostní trestné činy, které se drží na nízké úrovni od ostatních. Pro jednodušší představu je na základě těchto výsledků vytvořen Graf č. 4, kde vidíme jednotlivý podíl v procentech.

Graf. č 4⁹⁶

Tabulka č. 2 zabývající se samotnou kriminalitou mladistvých v okrese Příbram nám dává celkový přehled o situaci v regionu.

Tabulka č. 2

T.Č. mladistvých v okr. Pb.	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	CELKEM
<i>Vraždy</i>	0	0	0	0	0	0	0	0
Násilní trestné činy	7	6	2	11	5	16	5	52
Mravnostní trestné činy	2	2	2	1	2	0	2	11
<i>Krádeže vloupáním</i>	8	20	4	8	4	25	23	92
<i>Krádeže prosté</i>	5	8	13	26	11	11	16	90
Majetkové trestné činy	14	30	20	40	18	45	43	210
Hospodářské trestné činy	0	1	1	3	3	3	3	14
Ostatní kriminální činy	1	6	19	10	6	5	3	50
Zbývající kriminalita	1	2	17	31	23	9	2	85

⁹⁶ ZDROJ - Statistika Policie ČR - Územní odbor Příbram

Jak je možné vidět, mladiství se nedopustili za sledované období žádné vraždy, což se může zdát jako úspěch. Pokud se podíváme do policejních statistik na násilné trestné činy celkem, tak jich bylo spácháno za sledované období 52. Nejčastěji to byly loupeže (23), úmyslné ublížení na zdraví (12), vydírání (8) a porušování domovní svobody. Největší výkyvy bylo možné pozorovat v rocích 2006 a 2008. Podle Jaroslava Patery, s kterým byl proveden rozhovor⁹⁷, tak se tyto změny mohly stát v souvislosti se změnami podnikatelů v regionu, tedy podsvětím a změnami na radnici a ministerstvu vnitra, které zapříčinilo větší objasněnost případů trestné činnosti. Jako příčiny těchto činů lze považovat zlepšení finanční situace a vybití své agresivity na někom jiném, které dotázaný kurátor zdůvodnil tím, že dospívající muži nemají možnost se někde vybit, jelikož dnešní doba nenabízí mnoho míst, kde by se z chlapců stávali muži, jako tomu byla v dřívějších dobách povinná vojenská služba.

Pokud se podíváme na mravnostní trestné činy, tak se po celé období drží na nízké úrovni. Z těchto činů bylo spácháno v regionu znásilnění (2) a pohlavní zneužívání klasifikováno jako ostatní (9). Bohužel je možné, že míra latentní kriminality je větší, než kterou udávají statistiky. Proto může být jakékoli radování nad tímto číslem zbytečné. Přesto nás tato čísla překvapila, jelikož vzhled a chování mladých dívek je v dnešní době natolik vyzývající, že je možné, že někteří například v opilosti tomuto pokušení neodolají a pokusí se o znásilnění.

Další částí jsou majetkové trestné činy, které převyšují veškeré ostatní. Tento všeobecně známý fakt, že velkou část majetkové kriminality, na rozdíl od ostatních druhů, páchají mladiství. Z Tabulky č. 2 je vidět, že extrémní výkyvy zde nejsou a že tento druh kriminality je jevem v našem regionu stálým. Pokud se podíváme na Graf č. 5., znázorňující celkový podíl jednotlivých druhů trestných činů mladistvých v okrese Příbram za sledované období, tak majetkové trestné činy tvoří 50% z veškerých trestných činů v našem okrese. Nejčastěji to byly krádeže vloupáním do objektu, klasifikované jako ostatní (35), dále krádeže dvoustopých motorových vozidel (25), vloupání do chat (24), poškozování cizí věci (20), krádeže v jiných objektech (20), krádeže na jiných osobách (19), krádeže vloupáním do obchodu (15), krádeže věcí z automobilů (15). Objevují se zde dále krádeže vloupáním do hostinců, škol, bytů, rodinných domů, kiosků a podobně. Z krádeží prostých je vhodné zmínit krádeže v bytech, jízdních kol, kapesní krádeže a podobně. Tyto činy nelze jinak obhájit, než

⁹⁷ ZDROJ – Řízený rozhovor s Jaroslavem Paterou, DiS. uvedený v příloze

jako přilepšení ekonomické situace, získat chtěnou věc (již jsme se zmínili v úvodu kapitoly) anebo také jako adrenalinu či rituálem vzetí do party. Z dostupných statistik je zřejmé, že by se tato situace měla řešit, jelikož míra těchto činů je velmi vysoká.

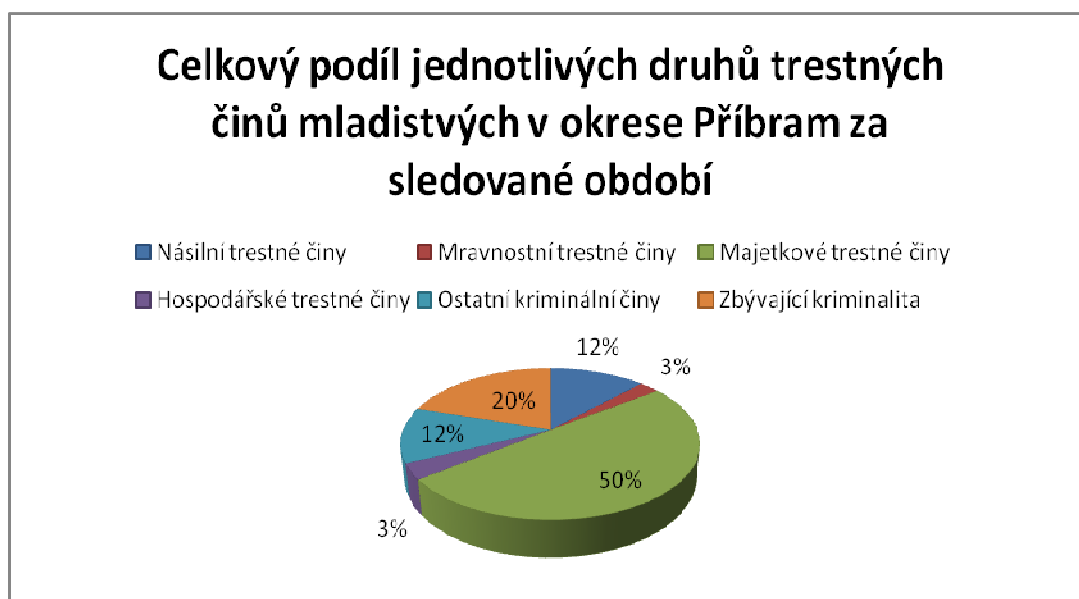
Hospodářská trestná činnost je v našem regionu na velmi malé úrovni, kdy se mladiství dopouštějí především nedovoleného držení platebních karet v 7 případech, které spíše chápeme jako čin vedoucí ke svému obohacení, dále se zde setkáme se dvěma případy padělání peněz, porušením autorského práva a jinými činy, které jsou spíše provedeny z mladistvé nerozváženosti, než myšleny jako čin, který by měl poškodit ekonomiku České republiky.

Z ostatních kriminálních činů nám dominuje rok 2009, kdy bylo 10x v roce, z celkových 21, maření výkonu úředního rozhodnutí. Ostatní roky ze sledovaného období se drží poměrně v malých číslech. Kromě maření výkonu úředního rozhodnutí se zde objevuje dále výtržnictví (13), sprejerství (11), a podobně. Lze si vysvětlit tyto druhy kriminality jako vzdor proti společenským normám a konzumní společnosti – myšleno například právě sprejerství, kterým pubescenti ničí fasády budov či s ním vyjadřují své postoje.

Ze zbývajících kriminality nám dominují nedbalostní činy, jako dopravní nehody (20). Je sem zahrnuta i ostatní trestná činnost, kterou tvoří v podstatě velké číslo (51), dále se ve sledovaném období stalo nedbalostní ublížení na zdraví, šířila se poplašná zpráva, zanedbala se povinná výživa.

Graf č. 5 znázorňuje procentuelně jednotlivé podíly druhů kriminality mladistvých za sledované období, v kterém je vidět naprostá převaha majetkové kriminality, dále pak zbývajících kriminalitu, která tvořila v celkovém podílu jednotlivých druhů trestných činů v okrese největší podíl. Přibližně stejné hodnoty tvoří násilné trestné činy s ostatními a nejmenší podíl z celkové kriminality tvoří mravnostní a hospodářské trestné činy.

Graf č. 5⁹⁸

Policejní statistiky uvádí mimo jiné i další údaje o páchané kriminalitě. Nenalezneme zde pouze druhy kriminality, která je páchaná na určitém území, celkové počty trestných činů a podobně. Z poskytnutých statistik jsme vyčetli i to, zda byl pachatel dříve trestaný či nikoliv, zda páchal kriminalitu sám nebo s ostatními osobami, zda je na útěku nebo jestli byli jeho sourozenci trestáni.

V této práci jsme uvedli právě údaje vztahující se k mladistvým delikventům našeho regionu. Tabulka č. 3 poukazuje na pachatele samotného. Jsou zde obsaženy údaje o tom, jestli je vyšetřován poprvé, 1x – 3x nebo 4x a více. Jak je v tabulce možné vidět, pro náš region jsou typičtí prvopachatelé, kde jejich počty převyšují nad všemi ostatními. Pouze ojediněle se dopustili trestné činnosti pachatelé, kteří byli dříve vyšetřováni více jak 3x. Pouze rok 2008 se liší od ostatních, kdy se ve všech třech sloupcích tabulky objevují vyšší čísla, než v ostatních. Konkrétně poprvé vyšetřovaných bylo 50, jednou až třikrát vyšetřovaných bylo 28 a 17 delikventů bylo vyšetřováno více jak 4x. Z této tabulky lze vyvodit, že použitá opatření u mladistvých delikventů jsou účinná a že se dopouští opakovaně trestné činnosti pouze malá část.

⁹⁸ ZDROJ - Statistiky Policie ČR - Územní odbor Příbram

Tabulka č. 3⁹⁹

Dříve vyšetřováni	NE	1x - 3x	více jak 4x
2005	45	12	2
2006	67	7	2
2007	40	14	7
2008	50	28	17
2009	59	2	0
2010	43	4	0
2011	24	1	0

Tabulka č. 4 poukazuje na trestnou činnost sourozenců. Je zde vidět, že většina delikventů nebyla ovlivněna trestnou činností svých sourozenců nebo žádné neměla. Pouze rok 2005 se může zdát pro toto tvrzení nepříliš pravdivý, jelikož jsou oba počty trestaných a netrestaných sourozenců téměř stejné, ale v následujících letech můžeme vidět, že převyšují počty těch, kteří mají netrestané sourozence.

Tabulka č. 4¹⁰⁰

Sourozenci trestáni	ANO	NE
2005	20	25
2006	3	66
2007	0	19
2008	2	15
2009	0	0
2010	0	0
2011	0	0

Tabulka č. 5 znázorňuje to, s kým byla páchána trestná činnost. Statistiky zaznamenávají skutečnost, jestli mladistvý konal sám, se sourozenci, s rodiči, s jiným příbuzným, s vrstevnickou partou či v organizované skupině. Jak je možné vidět, ve většině případů se dopouští pachatel trestné činnosti sám. V roce 2006 se ale tak nedělo.

⁹⁹ ZDROJ - Statistiky Policie ČR - Územní odbor Příbram

¹⁰⁰ ZDROJ - Statistiky Policie ČR - Územní odbor Příbram

Kriminalita byla páchána ve 21 případech s příbuznými, což je nejvíce za celé sledované období, ale také v 10 případech se sourozenci, opět nejvíce za sledované období. Je alarmující, že mladiství páchají trestnou činnost i s rodiči. Dohromady se tak stalo 3x za sledované období. Nejvíce kriminality spáchané v partě bylo v roce 2008. Jak můžeme vidět v tabulce, kriminalita páchaná v organizované skupině není v našem regionu typická, jelikož se za sledované období nestal žádný trestný čin, který by měla na svědomí tato skupina. Otázkou je, zda je tento údaj pravdivý. Je dost možné, že nebyla pouze taková skupina odhalena. I přes takové vysoké hodnoty v některých sloupcích Tabulky č. 5 nás výsledky překvapily.

Tabulka č. 5¹⁰¹

Kriminalita páchaná s kým	sám	se sourozenci	s rodiči	příbuzní	s partou	org. sk.
2005	13	3	1	0	7	0
2006	13	10	1	21	2	0
2007	42	2	0	0	7	0
2008	71	0	1	0	13	0
2009	36	1	0	0	5	0
2010	7	0	0	0	3	0
2011	3	0	0	0	2	0

Poslední námi uvedená tabulka v této kapitole se zabývá tím, zda byla kriminalita páchaná na útěku od rodičů, dětského domova a výchovného ústavu, z léčebného zařízení nebo ostatních zařízení pro mladistvé. Nejvíce kriminality bylo spáchané ale takovými delikventy, kteří nebyli na útěku. Dále pak můžeme vidět, že ti, kteří utekli z léčebných i ostatních zařízení, nespáchali žádný trestný čin. Opět se nám vyjímá rok 2008, kde se objevují vysoká čísla odlišující se od ostatních roků, a to u útěku od rodičů a z dětských domovů a výchovných ústavů, kde se právě u těchto zařízení objevuje spáchaná kriminalita častěji, než u kriminality spáchanou na útěku od rodičů. To se může zdát logické, jelikož delikventi z výchovných ústavů, kteří se nenapravili ve svém chování, pokračují v kriminální činnosti.

¹⁰¹ ZDROJ - Statistika Policie ČR - Územní odbor Příbram

Tabulka č. 6¹⁰²

Kriminalita páchaná na útěku	Od rodičů	D.D. a V.Ú.	Z léč. Z.	Ost. z.	Není na ú.
2005	0	7	0	0	51
2006	0	0	0	0	74
2007	3	3	0	0	23
2008	35	13	0	0	24
2009	0	2	0	0	25
2010	2	3	0	0	41
2011	0	0	0	0	24

¹⁰² ZDROJ - Statistiky Policie ČR - Územní odbor Příbram

4.3 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Počátkem roku 2012 byl vytvořen dotazník, který měl zjistit veřejné mínění o kriminalitě mladistvých, ale také ukázat to, do jaké míry je společnost seznámena s tímto tématem a jak moc se jich kriminalita mladistvých dotkla. Pomocí webového portálu Vyplňto.cz byl dotazník zveřejněn od 10. 2. 2012 do 5. 3. 2012. Za tuto dobu nám dotazník vyplnilo 590 respondentů. Výsledky šetření v grafické podobě jsou uvedeny na konci této práce v přílohách.

Jak již bylo řečeno, dotazníkového šetření se zúčastnilo 590 respondentů, především z okresu Příbram, tedy z místa, na které se tato práce zaměřila, proto z dotazníku lze vyvodit závěry například o tom, na co se má Policie České republiky v rámci preventivních programů zaměřit, v čem být více ostražitá a podobně. Pokud bychom se zaměřili na pohlaví (Graf č. 6 v Seznamu tabulek a grafů), zúčastnilo se šetření více žen, a to 64,07% (378). Ohledně dosaženého vzdělání (Graf č. 7 v Seznamu tabulek a grafů) respondentů říci, že dotazník vyplnilo nejvíce středoškoláků s maturitou – 60% (354), dále pak vysokoškoláků – 14,92% (88), lidí s vyšším odborným vzděláním – 12,71% (75), lidí se základním vzděláním 6,61% (39), středoškoláků bez maturity – 3,22% (19) a nejméně žáků základních škol – 2,54% (15). Pokud bychom se zaměřili na to, co právě naši dotázaní dělají (Graf č. 8 v Seznamu tabulek a grafů), tak bychom zjistili, že většina z nich studuje – 53,9% (318) nebo pracuje - 40,51% (239). Přibližně stejně se dotazníku zúčastnilo osob na mateřské dovolené – 2,88% (17), nezaměstnaných – 1,86% (11) a důchodců - 0,85% (5). Z těchto výsledků je možné vidět, že se dotazníkového šetření zúčastnil široký výběr společnosti všech věkových kategorií, vzdělání, tudíž i postojů a zkušeností. Je ale zřejmé, že výsledky jsou ovlivněny nejvíce studenty a pracujícími ve věku 18-26 let, jelikož právě této věkové kategorie bylo nejvíce dotázaných – a to 60,85% (359), tudíž těch, kteří právě opustili dobu dospívání a zapojili se do pracovního procesu nebo šli dále studovat. Tito lidé se ve velké míře setkávají právě s mladistvými a mají v myslích ještě tu dobu, kdy byli do této skupiny zahrnováni. Další nejčastější dotazovanou skupinou byli lidé od 27 do 40 let – 20,85% (123), pak lidé ve věku 41-60 let – 11,19% (66). Samotní mladiství, na které byl dotazník zaměřen, se zúčastnili šetření pouze v podílu na celkovém počtu v 5,59% (33). Nejmladších ve věku 0-14 let – 0,51% (3) a nejstarších, to je 61 let a více – 1,02% (6) dotázaných se zúčastnilo ze všech nejmíň,

dle našich očekávání. Výsledky jsou graficky znázorněny v Grafu č. 9 v Seznamu tabulek a grafů.

První otázka zjišťující samotné veřejné mínění týkající se naší problematiky mladistvých byla zaměřena na to, zda si veřejnost myslí, že kriminalita mladistvých v posledních 10ti letech klesla, stoupla, či zůstala stejná (Graf č. 10 v Seznamu tabulek a grafů). Jelikož naše hypotézy při tvorbě této otázky byly odvozeny ze samotného našeho úsudku, který byl přehodnocen po zhlédnutí policejních statistik, odpověď na tuto otázku nás nepřekvapila. Většina respondentů 81,86% (483) odpověděla, že kriminalita mladistvých stoupá. Tento fakt je možné přisoudit medializaci této problematiky a psychice člověka, který bere kriminalitu mladistvých jako něco neobvyklého, a proto si dobře pamatuje to, když v médiích nebo životě vidí kriminalitu páchanou mladistvými a je tím překvapen. Možná je to způsobené zvyšující se brutalitou mladistvých, která dokáže společnost překvapit. Bohužel v médiích nevidíme statistické údaje, které by nás seznámili s tím, že kriminalita mladistvých klesá, ale vidíme zde pouze další překvapivé případy, proto se nelze divit takovému výsledku našeho šetření. Dále pak si 12,03% (71) dotázaných myslelo, že kriminalita je stejná a pouhých 6,1% (36) dotázaných mělo pravdu v tom, že kriminalita klesá.

Další otázka, která měla zjistit názor veřejnosti, se týkala trestů mladistvých za kriminální chování (Graf č. 11 v Seznamu tabulek a grafů). Většina dotázaných odpověděla, že tresty ukládané mladistvých jsou nedostatečné, a to 76,1% (449). Odpověď „nevím“ zvolilo 17,29% (102) a pouhých 6,61% (39) si myslí, že jsou tresty dostačující. Taková volba odpovědí je možná ovlivněna stejnými důvody jako v předešlé otázce, a to zvyšující se brutalita a často zmiňované téma v médiích.

Následující otázka byla zaměřena na nápravná zařízení (Graf č. 12 v Seznamu tabulek a grafů) a na to, zda si společnost myslí, že delikventi, kteří jsou zde umístěni, jsou opravdu napraveni a nepáchají dále trestnou činnost. Celkem 85,42% (504) dotázaných si nemyslí, že jsou takovým způsobem napraveni. V této otázce je společnost skeptická. Bohužel, podle komisaře Územního odboru Policie ČR Příbram Mgr. Romana Zárybnického se opravdu mladiství v mnoha případech v nápravných zařízeních nepoučí a páchají dále trestnou činnost. Také se velmi často děje, že mladistvý delikvent, který opustil zařízení, je mnohem schopnější ve svých kriminálních dovednostech, než když do zařízení přišel. Od ostatních delikventů, s kterými se setkal v zařízení, se poučí a zdokonalí své praktiky. Je to velkou měrou

ovlivněno osobností jedince. Dalších 12,03% (71) dotázaných neví, co si o této otázce má myslet a pouze 2,54% (15) dotázaných si myslí, že nápravná zařízení odradí od další trestné činnosti.

Další otázka byla zaměřená přímo na téma této práce. Týkala se toho, co si společnost myslí o příčinách kriminality mladistvých a co je její příčinou (Graf č. 13 v Seznamu tabulek a grafů). Nejvíce, to je 33,05% (195), respondentů odpovědělo, že nejčastější příčinou kriminality mladistvých je vrstevnická parta. Dále pak byla v 28,98% (171) označena jako nejčastější příčina rodina, 16,27% (96) odpovědělo, že je příčinou společnost. Čtvrtou nejčastější odpovědí byl etnický původ – 8,64% (51), za kterým následují s 3,56% (21) média. Porucha osobnosti – 2,88% (17) a dědičnost 1,19% (7) byly nejméně častou odpovědí. 5% dotázaných (32) odpovědělo, že jinými než nabídnutými odpověďmi. Nejčastěji se objevoval názor, že se příčiny prolínají a že nelze určit pouze jednu příčinu. Byly zde názory, že nejčastější příčinou je „ztráta víry v Boha“, „politika“, „nedostatek financí“, „nic“ a tak dále.

Následující otázky byly zaměřeny na to, do jaké míry se dotyční setkali s kriminalitou a jejími druhy (Graf č. 14 – 16 v Seznamu tabulek a grafů). Z celkového počtu dotázaných se s kriminalitou mladistvých nesetkalo a nikdy o ní neslyšelo 35 dotázaných (5,93%). Slyšelo o ní 382 (64,75%) osob, které následně vybírali z vybraných druhů kriminality právě ty, o kterých slyšeli. Bylo možné vybrat více druhů. Nejčastější druh kriminality, o které společnost ví v souvislosti s mladistvými, jsou ostatní trestní činy zahrnující drogy, sprejerství, výtržnictví a tak dále. Vybralo je 388 dotázaných (74,05%). Dalším druhem kriminality byly nejčastěji majetkové trestné činy zahrnující krádeže prosté - 337 dotázaných (64,31%), samotné majetkové trestné činy – poškozování cizí věci, podvod, užívání cizí věci a jiné – 288 (54,94%) a krádeže vloupáním do objektů – 249 (47,52%). Násilné trestné činy (úmyslné ublížení na zdraví, týrání, vydírání, vyhrožování a jiné) byly označeny v 248 případech (47,33%). O loupeži slyšelo 205 dotázaných (39,12%). O poznání méně respondentů (131 = 25%) označilo mravnostní trestné činy (znásilnění, pohlavní zneužívání, ohrožování mravnost a jiné). Hospodářské trestné činy (porušení autorského práva, zpronevěra a jiné) označilo pouze 84 osob (16,03%) a o vraždě způsobenou mladistvým slyšelo 67 osob (12,49%). Jak je možné z těchto údajů vyčíst, nejčastěji se společnost setkává ve svém okolí nebo v médiích o ostatních trestných činech, které jsou v našem regionu zastoupeny pouze 12% z celkového počtu kriminality mladistvých. Je možné, že je

tento výsledek ovlivněn právě největší skupinou dotázaných, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření, a to studentů a pracujících ve věku 18-26 let, kteří ve svém okolí často mohou slyšet o drogách, výtržnictví a podobně. Bylo možné očekávat, že se společnost setká v dané míře s majetkovými trestnými činy, jakožto známým faktem kriminality mladistvých. Překvapil nás však vysoký počet osob, které se setkali s násilnou trestnou činností a vraždami způsobenými mladistvými.

Dotazníkové šetření mělo také za cíl zjistit, kolik osob z celkového počtu dotázaných bylo přímo poškozených mladistvými. Počet 173 osob (29,32%) se nám zdá poněkud vysoký v závislosti s výsledky policejních statistik za sledované období. Musíme ale brát v potaz, že se dotázaní mohli stát obětí této kriminality v průběhu celého života a že se šetření zúčastnily všechny věkové skupiny. Proto je možné, že se v dřívějších dobách mohli dotázaní setkat s druhy kriminality, které nejsou v dnešní době v našem regionu zas tak časté. Z tohoto důvodu nás překvapil počet 3 dotázaných, kterých se přímo dotkla vražda způsobená mladistvými. Nejčastěji však byli obětí prostých krádeží, a to ve 104 případech. Dále pak ostatních trestných činů – 103, které se dají odůvodnit stejným způsobem jako v předešlém odstavci, že velkým počtem dotázaných byla skupina osob ve věku 18-26 let, kteří se ve svém okolí často mohou dostat s nabídkou drog. Dále se dotázaní stali oběťmi majetkových trestných činů (70) a krádeží vloupání (60). Poměrně vysoký počet dotázaných bylo obětí násilného trestného činu (44) a loupeží (24). Mravnostní kriminalita postihla 9 dotázaných.

Získané výsledky lze použít ve hledání opatření, především preventivní povahy, v našem regionu. Můžeme z těchto údajů vyčíst, že většina obyvatel je obětí majetkových a ostatních trestných činů. Právě na tyto trestné činy bychom se měli zaměřit, abychom dokázali snížit tak vysoké počty obětí trestných činů. Tyto výsledky nám pomohou v následující kapitole ve hledání řešení snížení počtu trestných činů mladistvých.

5 HLEDÁNÍ ŘEŠENÍ

Hledání řešení kriminality mladistvých je zajisté tak rozsáhlé téma, že ho nedokážeme v jedné kapitole této práci obsáhnout. Přesto jsme se pokusili s odborníky z regionu (Jaroslav Patera, DiS., Marcela Pinkavová, Roman Zárybnický), kteří nám pomohli najít příčiny kriminality mladistvých v oblasti, na kterou jsme se zaměřili, navrhnout některá opatření, která by snížila počty mladistvých delikventů.

Jedním z řešení je samotná spolupráce mezi orgány veřejné správy, Policií České republiky, školou a samotnými mladistvými. Tím se zabývá následující kapitola.

5.1 SPOLUPRÁCE

5.1.1 SPOLUPRÁCE MEZI INSTITUCEMI

Pokud máme čelit samotné kriminalitě mladistvých, tak je důležitá spolupráce orgánů, které s mladistvými pracují. Spolupráce mezi institucemi by se dala rozdělit vzhledem ke kurátorovi pro děti a mládež, zabývajícím se výchovnou a trestní problematikou nezletilých, který pracuje s mladistvými nejvíce, na Střediska výchovné péče, Služba kriminální policie a vyšetřování – oddělení obecné kriminality, školy, dětské lékaři, Městská policie a podobně. Pokud chceme být v odhalování kriminality mladistvých a jejím řešení úspěšní, musí tyto orgány spolupracovat. V následujících odstavcích se dozvíme, jak tyto orgány ve skutečnosti spolupracují, a poukážeme na problémy, které brání dobré spolupráci.

Spolupráce se školami v našem regionu má některá specifika. Venkovské školy mají velmi osobní prostřední a vše je zde důvěrné, spolupracují nerady, jelikož na školách nechtějí mít problémy. Výjimkou venkovské školy v našem regionu je Základní škola J. J. Ryby v Rožmitálu pod Třemšínem. Velký rozdíl této školy je Základní škola v Březnici, kde její ředitel řeší veškeré problémy ve škole. Pokud přerostou do takové míry, že škola situace nezvládne, tak vše teprve oznámí. Pokud bude škola zakrývat tyto problémy v počátcích a dá vše najevo až v situaci, kdy ji už nemá pod kontrolou, tak se nespolupracuje s mladistvým tak dobře jako v počátcích určitého problému. V mnoha případech se setkává kurátor pro děti a mládež s případy, kdy kantoři nedokážou popsat

v písemných zprávách problém tak, jak ve skutečnosti je a lektoři nejsou ochotni svědčit u soudu.

Stejně tak jako školy, tak i rozdílně spolupracují odborná lékařská pracoviště. Rozdílný přístup komentuje Jaroslav Patera v našem rozhovoru uvedeném v příloze. Dobrou spolupráci uvádí s komunitami zabývajícími se drogovou a alkoholovou závislostí, kam posílají své klienty. Dobrá spolupráce je i mezi soudy a opatrovníky.

V našem regionu se nejhůře spolupracuje s Městskou policií v Příbrami, která neohlásí své případy (pouliční potyčky, krádeže, a podobně) orgánům sociálně právní ochrany dětí a vše řeší blokově či domluvou. Pak se s takovými delikventy nepracuje a jejich trestná činnost graduje až do trestných činů. Tato profesionální spolupráce je o lidech, jak uvádí Jaroslav Patera, DiS, s každým se spolupracuje jinak.

5.1.2 SPOLUPRÁCE S MLADISTVÝMI

Námi oslovení odborníci si na spolupráci v regionu nestěžovali. Pochopitelně záleží na osobnosti mladistvého a policisty, sociálního pracovníka či kurátora. Například Romské etnikum spolupracuje ochotně. Na druhou stranu nesdělí žádnou informaci, ale pokud mají pocit se k něčemu vyjádřit, tak řeknou svůj pocit, dokážou ocenit svou výchovnou péči. Pokud budeme mluvit o dětských domovech, které mladistvým umožňují se realizovat, tak dokážou fungovat a dotahovat věci do samotného konce. Po návratu do svého okolí ale dochází k regresi. S romskými slečnami je spolupráce horší než mladými chlapci. Jsou velmi tvrdohlavé, mnoho věci neřeší a domluvy a rozbory situací s nimi nefungují.

Ostatní mladiství jsou ve většině případů přístupní k rozhovorům, k náhledům na své chování a podobně. Problém je u typů s dlouhodobou patologií či bez citových vazeb na někoho u rodiny, nebo s devianty, kteří bojkotují veškeré společenské normy.

Velkým problémem jsou obhájci mladistvých, kteří ztěžují působení na klienty kurátora. Vedou klienta k odmítání výpovědí, k zamlčování, zlehčují dopad trestu a přesvědčují svého klienta o beztrestnosti.¹⁰³

¹⁰³ ZDROJ – Řízený rozhovor s Jaroslavem Paterou, DiS. uvedený v příloze

5.2 SAMOTNÉ ŘEŠENÍ

K hledání řešení v našem regionu přispívají především preventivní programy Preventivně informační skupiny Policie České republiky, které uskutečňují na školách okresu Příbram. Pokud bychom měli akce rozdělit, lze členit tyto akce zaměřené na první a druhé stupně základních škol a na střední školy.

Na první a druhé stupně se dodávají materiály, jako jsou poučné omalovánky, pexesa, poučné kartičky na různou tematiku. Jedním neúspěšnějším programem je takzvaný „Ajax“. Dále se pak dělají přednášky o drogách, sledují se filmy, které se zaměřily na šikanu, dopravní programy jako například cyklosoutěže, besedy na Dopravním hřišti v Příbrami, konají se dětské dny a podobně. Dále se děti chodí koukat k soudním řízením, zapojují se do projektů protidrogového centra Magdaléna a probíhají individuální preventivní programy.

Střední školy jsou zaměřené na besedy o Policii České republiky, na právní systém České republiky, drogy a podobně.

Toto jsou celorepublikové preventivní akce organizované Policií České republiky ve spolupráci se školami, které se opakují každoročně. Pojdme ale navrhnout to, co v našem regionu chybí a co by vedlo k tomu, že by se kriminalita mladistvých snížila. Následná opatření jsou konzultována s Romanem Zárybnickým, Jaroslavem Paterou a Marcelou Pinkavovou, tedy odborníky, kteří se s problematikou mladistvých zabývají po dlouhá léta. Tato řešení jsou vymyšlena na základě příčin kriminality v našem regionu.

Pokud bychom chtěli snížit kriminalitu mladistvých, tak bychom měli začít u rodiny, která by měla své děti učit pozitivním hodnotám, osobnosti člověka, nedeprimovat citově dítě rodiči, okolím, společností. Vrátit se zpět k hodnotám rodiny, obnovit role otců jako vzoru mladých mužů a vzor matek pro mladé dívky. Rodiče by měli nést za svou výchovu dítěte lepší odpovědnost, kde by také mladiství měli nést větší odpovědnost za své chování.

V oblasti veřejných institucí by měla být větší spolupráce, efektivnost státních orgánů ve smyslu vymahatelnosti práva, přehlednosti, rychlosti a aplikace trestu, jehož formy by mohly být například jako veřejně prospěšné práce, které by vedli mladistvé ke

studu před ostatními, ale na druhou stranu oceňovat městem, školami, a dětskými organizacemi výsledky činnosti mládeže. Zavést do města organizace zabývající se rodinou, doučováním, sociálním kontaktem, sportem. Tyto organizace by zabavily mládež. Jako příklad je možno uvést občanské sdružení, které se zabývá v dnešní době velmi aktuálními sporty jako je airsoft a paintball, které přijímají nové členy a učí je takovému sportu. Pravidelně se scházejí na svých trénincích, kde se snaží prohlubovat schopnosti ve svém sportu, sžít se s přírodou, naučit se k ní chovat a přežít v ní v těžkých podmínkách, také zlepšují fyzickou kondici a trénují například slaňování. Od roku 2011 do roku 2012 se do této organizace přihlásilo více jak 30 mladých chlapců. Mají zde možnost vybití a ukázat své schopnosti. Je to v podstatě náhražka vojenské služby, kde zažívají velká dobrodružství.

V našem regionu také schází dostatek míst, kde by si mladiství dokázali přivydělat, naučit se denním návykům a učit se povinností. To by mohla pomoci spolupráce s velkou firmou či vytvoření chráněného fondu na práci.

Za velkou otázkou lze považovat to, zda nápravná zařízení, kde jsou trestáni mladiství, kteří spáchali trestný čin, opravdu napraví mladistvého tak, aby nepáchal dále trestnou činnost. Touto otázkou jsme se zabývali již v dřívějších kapitolách. Odpověď zní ne. Ale je možné vytvořit něco, co takové zařízení nahradí. Nezávisle na sobě nám Jaroslav Patera a Roman Zárybnický navrhli řešení. Byla by to státem vytvořená vesnice, kde by se učili trestaní svým návykům. Cituji Jaroslava Pateru, DiS.: *„Z odborného tisku vím o německém projektu pro sociálně patologickou mládež: pronajali si od Rusů několik tisíc hektarů lesů kdesi za Uralem, kam trestem umisťují své mladistvé odsouzené, aby si zde postavili sruby, sedlačili, vyráběli přírodní zboží... Běží to od r. 2007 a za 2 roky uprchli snad 4 kluci, z nichž 2 se po několika měsících kajícně sami z tundry vrátili, další 2 jsou nezvěstní. Vřele bych tady aplikoval. Je to návrat k Makarenkovi a Komenskému současně.“*

Doufáme, že se daná opatření v budoucnu ujmou a že kriminalita v regionu poklesne.

ZÁVĚR

Na závěr této práce lze konstatovat, že veškeré cíle, které jsme si stanovili, byly řádně splněny. Není pochyb, že naše téma je v dnešní společnosti velmi aktuální. Četnost odborných literárních děl nám dala možnost proniknout hluboko do problematiky kriminality mladistvých a jejích příčin z různých hledisek a poskytla nám podklady, na základě kterých jsme se opírali ve výzkumné části práce. Shrnuli jsme všechny doposud známé příčiny delikventního chování, které jsme charakterizovali a snažili se je objasnit. K tomu nám napomáhaly samotné případy z praxe odborníků, zabývajících se naším tématem. Bylo pro nás velkým překvapením, kolik existuje možných příčin kriminálního chování. Naše hypotézy byly však správné v tom, že se navzájem prolínají. Mýlili jsme se ale v jiných faktech. Konkrétně to byl vývoj kriminality mladistvých na území České republiky, který již od roku 1996 prudce klesá. To jsme porovnali s naším regionem a zjistili jsme, že se neliší od celorepublikových trendů. Z námi provedeného dotazníkového průzkumu, kterého se zúčastnilo 590 respondentů, jsme zjistili, že si společnost myslí úplně opak. Je možné, že díky malé informovanosti takto společnost soudí a následně vyvstávají další otázky k této problematice, jako například trestání mladistvých a podobně. Z výsledků našeho šetření jsme usoudili, že by měla být společnost více informovaná o této problematice.

Výzkumná část této práce se zaměřila na kriminalitu mladistvých páchanou v regionu, její příčiny a následnou analýzu a zhodnocení jednotlivých příčin, což bylo hlavním cílem této práce. Dále jsme hledali řešení toho, aby mladiství zanechali delikventního chování a důvod toho, proč se začnou takovým chování projevovat. K těmto problémům jsme využili především spolupráce s Policií České republiky a odborníků zabývajících se kriminalitou mládeže, s kterými jsme odhalili specifika našeho regionu a jednotlivé příčiny, které mají za vznik kriminálního chování mladistvých. Byla to příčiny především absence role rodiny a mužských vzorů v ní, díky důlní činnosti, nemanželské děti jako následek vojenské posádky v regionu, množství anonymních sídlišť, nuda mládeže ve společnosti, špatná finanční situace a tak dále. Následně došlo k analýze statistik trestných činů, kde jsme odkryli jednotlivé počty zobrazující vývoj kriminality. Dále jsme analyzovali jednotlivá léta, která jsme sledovali – 2005-2011. Nepřekvapilo nás, že se mladiství dopouštějí nejvíce majetkové trestné činnosti a že tvoří poměrně velkou část z celku tohoto druhu kriminality. To jak

v celé republice, tak i v našem regionu. S tímto druhem kriminality se setkává i největší množství respondentů našeho dotazníkového šetření, kterým jsme zjišťovali veřejné mínění a to, do jaké míry se společnosti dotýká kriminalita mladistvých. Výsledky byly více než překvapivé. Množství dotázaných, kterých se kriminalita dotkla, bylo neočekávané, stejně tak jako druhy kriminality, s kterými se setkávají, protože množství trestných činů ve statistikách Policie České republiky se neshodovala s počty dotčených respondentů, které mnohonásobně přesahovaly počty ve statistikách, například v kriminalitě klasifikované jako „ostatní trestní činy“. Z toho lze usoudit, že existuje velká míra latentní kriminality.

Velkým přínosem této práce je navrnutí samotných řešení. Po konzultacích nad touto tematikou a po samotné práci navrhuje tato nezbytná řešení, která mohou pomoci jak městské policii v regionu, tak terénním pracovníkům sociálních oddělení – pokračovat v preventivních programech Policie České republiky, větší všímavost k činnosti mladistvým a hodnocení ji, změna způsobu trestání, zavést do měst organizace zabývající se činností pro mladistvé i celé rodiny, zavést chráněné fondy pro přivýdělek mladistvých. Také jsme poukázali na nedostatky spolupráce mezi institucemi zabývající se kriminalitou mladistvých. Stejně tak jsme ukázali i kladné odezvy jak preventivních programů, tak i dobré spolupráce. Bylo vymyšleno několik možností na základě zjištěných příčin kriminality mladistvých v regionu, které by měli přimět mladistvé k zájmové činnosti, přivýdělku peněz. Také jsme navrhli určitou formu trestání mladistvých, jež by měla přispět k jejich přehodnocení hodnot a chování. Velký důraz byl kladen i na výsledky dotazníkového šetření, tudíž na názor a zkušenosti s kriminalitou mladistvých ve společnosti.

Při tvorbě této práce jsme se setkali mnoha odbornými pohledy na danou problematiku a mnoha poznatky, které jsme využili k samotným vyřešením problémů. Přesto je náš postoj směřován k návratu k rodinným hodnotám a větší péči o mladistvé, kteří potřebují, aby o ně společnost měla zájem a podílela se na jejich výchově a samotné budoucnosti, která bude jednou určovat chod celé společnosti.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje:

FALTUSOVÁ, J., Nejčastější trestná činnost dětí a mladistvých. In: TRUHLÁŘOVÁ, Z., SMUTEK, M. *Riziková mládež v současné společnosti*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2006. 103-105 s. ISBN 80-7041-044-2.

JEDLIČKA, R. et al. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. Praha : Themis, 2004. 479 s. ISBN 80-7312-038-0.

KOUDELKOVÁ, A., *Psychologické otázky delikvence*. Praha : Victoria Publishing, 1995. 114 s. ISBN 80-718-7022-6.

LAŠEK, J., Předpoklad jako rizikový faktor. In: TRUHLÁŘOVÁ, Z., SMUTEK, M. *Riziková mládež v současné společnosti*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2006. 149-154 s. ISBN 80-7041-044-2.

LINHART, J. et al. *Slovník cizích slov pro nové století*. Litvínov : Dialog, 2004. 412 s. ISBN 80-85843-61-7.

MARTÍNEK, Z., *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. 152 s. ISBN 978-80-247-2310-5

MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ A., *Mládež a delikvence: Možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*, 3. vyd. Praha : Portál, 2011. 336 s. ISBN 978-80-7367-825-8.

MIŘIČKA, A., *O trestním soudnictví nad mládeží*. Praha : Československý Kompas, 1932. 309 s.

MITLÖNER, M., Selhávající výchovné prostředí z hlediska práva. In: TRUHLÁŘOVÁ, Z., SMUTEK, M. *Riziková mládež v současné společnosti*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2006. 87-93 s. ISBN 80-7041-044-2.

MÜHLPACHR, P., *Sociální patologie*. Brno : Masarykova univerzita, 2002. 104 s. ISBN 80-210-2511-3.

NOVÁKOVÁ, Z., Nezletilí cizinci zneužívání na našem území k trestné činnosti. In: TRUHLÁŘOVÁ, Z., SMUTEK, M. *Riziková mládež v současné společnosti*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2006. 125-127 s. ISBN 80-7041-044-2

NOVOTNÝ, O. et al. *Kriminalita mládeže: Studie o mladistvých delikventech*. Praha : SEVT, 1968. 212 s.

PODANÁ, Z., BURIÁNEK, J., Česká mládež v perspektivě delikvence : (výsledky mezinárodního výzkumu ISRD-2. [Praha] : Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2007. 78,24 s. ISBN 80-86284-68-9

SVATOŠ, R. *Kriminologie ve světle nového trestního zákoníku*. České Budějovice : Vysoká škola Evropských regionálních studií, 2010. 174 s. ISBN 978-80-86708-21-8.

SVATOŠ, R. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice : Vysoká škola Evropský regionálních studií, 2009. 118 s. ISBN 978-80-86708-81-2.

ŠVARCOVÁ, E., Rizika mládeže v současné době. In: TRUHLÁŘOVÁ, Z., SMUTEK, M. *Riziková mládež v současné společnosti*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2006. 162-165 s. ISBN 80-7041-044-2.

TRUHLÁŘOVÁ, Z., SMUTEK, M. *Riziková mládež v současné společnosti*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2006. 235 s. ISBN 80-7041-044-2.

VANŽUROVÁ, L., Příčiny krizového chování mladé generace. In: TRUHLÁŘOVÁ, Z., SMUTEK, M. *Riziková mládež v současné společnosti*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2006. 82-84 s. ISBN 80-7041-044-2.

VEČERKA, K., *Mladiství pachatelé na prahu tisíciletí*. 1. Vyd. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004. 139 s. ISBN 80-7338-033-1

ZEZULOVÁ, J., *Zákonodárství nad mládeží*. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 1997. 165 s.

ZOUBKOVÁ, I., *Kontrola kriminality mládeže*. 1. vyd. Dobrá Voda u Pelhřimova : Aleš Čeněk, 2002. 231 s. ISBN 80-86473-08-2

ZOUBKOVÁ, I., NIKL, J., ČERNÍKOVÁ, V., *Kriminalita mládeže*. 1. vyd. Praha : Policejní akademie České republiky, 2001. 89 s. ISBN 80-7251-070-3

Elektronické zdroje:

ČESKO. MINISTERSTVO VNITRA. MV : Dokumenty – kriminalita [online]. MV, © 2010 [cit. 2011 – 11 – 28]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-kriminality-dokumenty.aspx>

ČESKO. MINISTERSTVO VNITRA. MV : Vývoj kriminality dětí a mladistvých [online]. MV, © 2008 [cit. 2012 – 03 – 01]. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/statistiky/krim_stat/2000/deti2.html

Legislativní dokumenty:

ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (Zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *Sbírka zákonů*. Česká republika [online]. 2003. Dostupný z WWW: <<http://zakony-online.cz/?s88&q88=all>>.

Ostatní zdroje:

Kromě výše uvedených zdrojů byly při zpracování bakalářské práce využity následující materiály:

- Interní statistiky Policie ČR ÚO Příbram

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tabulka č. 1

Celkem T.Č. v okrese Příbram	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	CELKEM
<i>Vraždy</i>	0	2	4	2	1	2	3	14
Násilní trestné činy	91	117	79	97	101	96	98	679
Mravnostní trestné činy	12	18	10	8	10	11	13	82
<i>Krádeže vloupáním</i>	130	131	84	59	84	67	90	645
<i>Krádeže prosté</i>	146	122	127	98	158	77	125	853
Majetkové trestné činy	304	302	245	217	296	187	276	1827
Hospodářské trestné činy	81	62	49	59	141	90	139	621
Ostatní kriminální činy	178	178	171	154	88	115	128	1012
Zbývající kriminalita	428	483	463	594	618	313	231	3130

Tabulka č. 2

T.Č. mladistvých v okr. Pb.	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	CELKEM
<i>Vraždy</i>	0	0	0	0	0	0	0	0
Násilní trestné činy	7	6	2	11	5	16	5	52
Mravnostní trestné činy	2	2	2	1	2	0	2	11
<i>Krádeže vloupáním</i>	8	20	4	8	4	25	23	92
<i>Krádeže prosté</i>	5	8	13	26	11	11	16	90
Majetkové trestné činy	14	30	20	40	18	45	43	210
Hospodářské trestné činy	0	1	1	3	3	3	3	14
Ostatní kriminální činy	1	6	19	10	6	5	3	50
Zbývající kriminalita	1	2	17	31	23	9	2	85

Tabulka č. 3

Dříve vyšetřování	NE	1x - 3x	více jak 4x
2005	45	12	2
2006	67	7	2
2007	40	14	7
2008	50	28	17
2009	59	2	0
2010	43	4	0
2011	24	1	0

Tabulka č. 4

Sourozenci trestáni	ANO	NE
2005	20	25
2006	3	66
2007	0	19
2008	2	15
2009	0	0
2010	0	0
2011	0	0

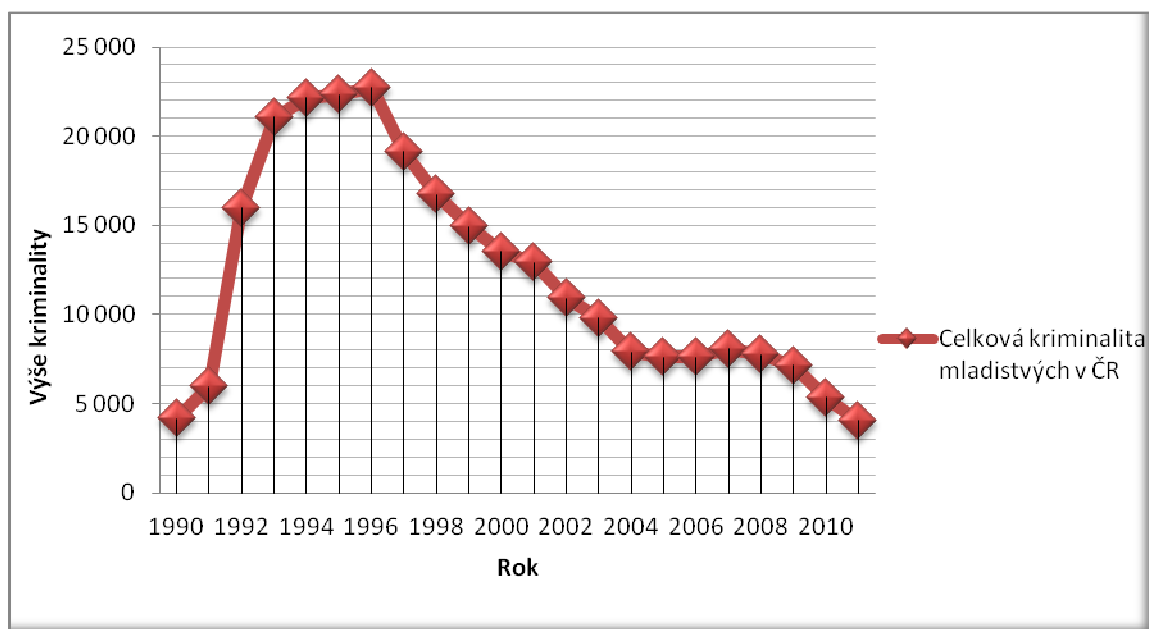
Tabulka č. 5

Kriminalita páchaná s kým	sám	se sourozenci	s rodiči	příbuzní	s partou	org. sk.
2005	13	3	1	0	7	0
2006	13	10	1	21	2	0
2007	42	2	0	0	7	0
2008	71	0	1	0	13	0
2009	36	1	0	0	5	0
2010	7	0	0	0	3	0
2011	3	0	0	0	2	0

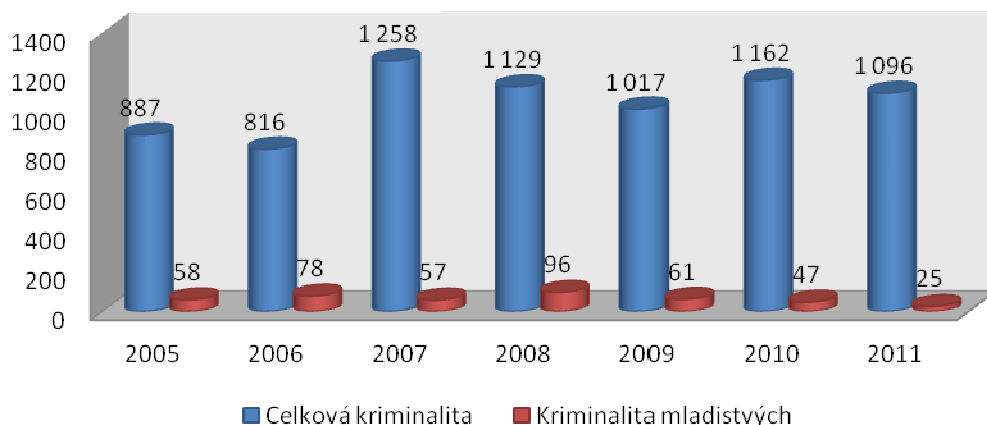
Tabulka č. 6

Kriminalita páchaná na útěku	Od rodičů	D.D. a V.Ú.	Z léč. Z.	Ost. z.	Není na ú.
2005	0	7	0	0	51
2006	0	0	0	0	74
2007	3	3	0	0	23
2008	35	13	0	0	24
2009	0	2	0	0	25
2010	2	3	0	0	41
2011	0	0	0	0	24

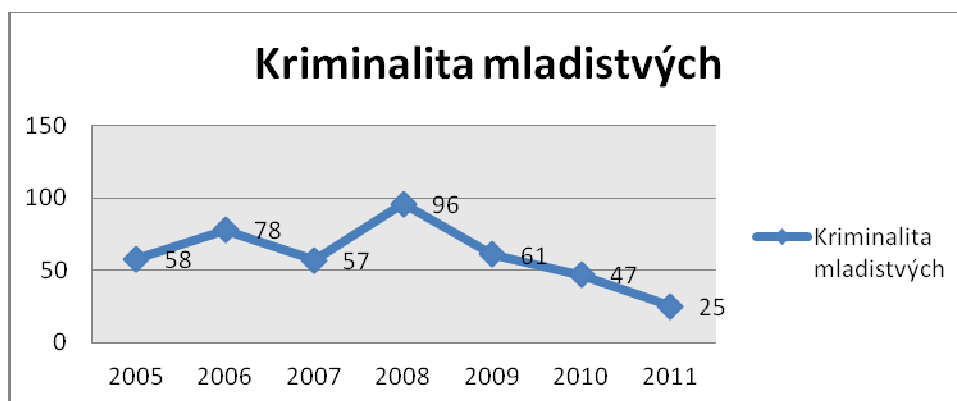
Graf č. 1

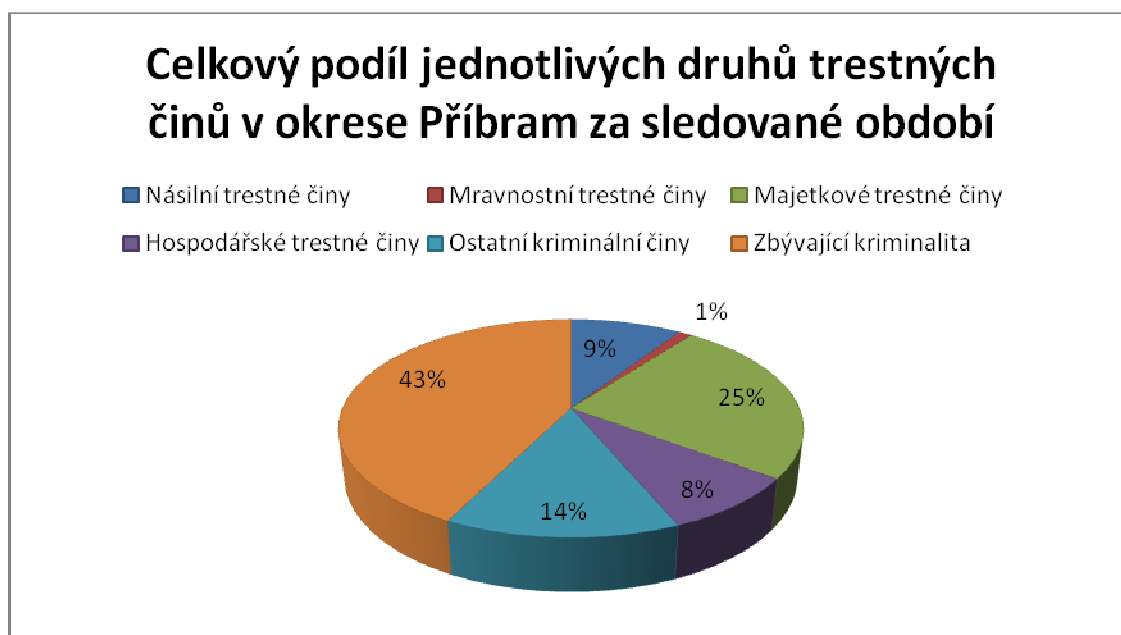
Graf č. 2

Graf č. 3

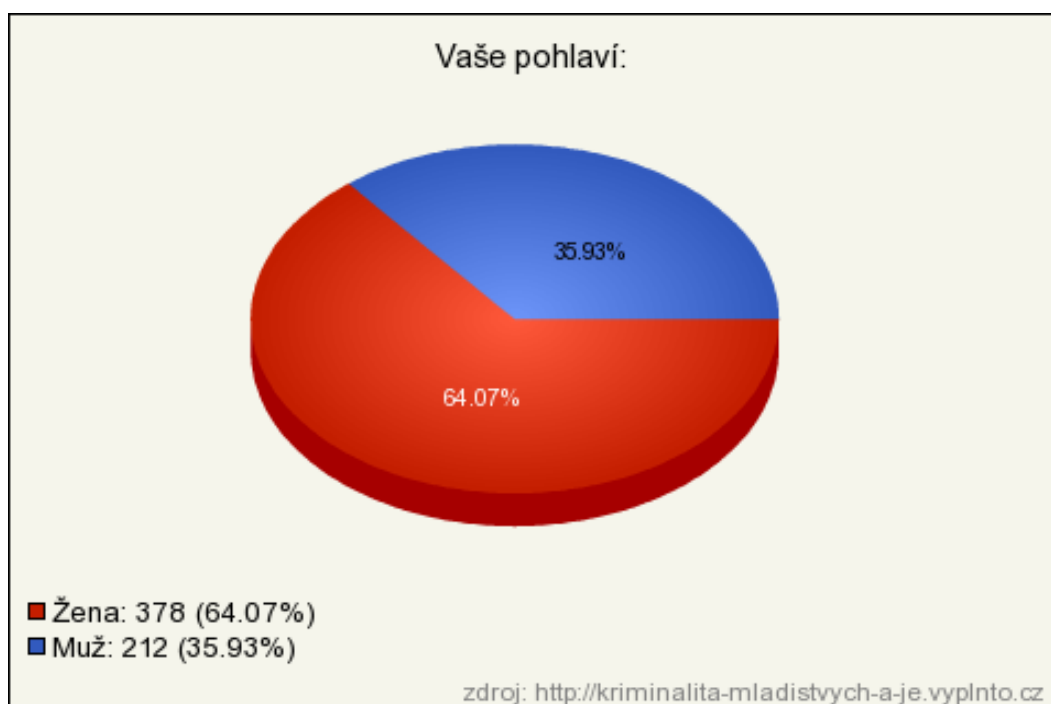
Graf č. 4

Graf č. 5

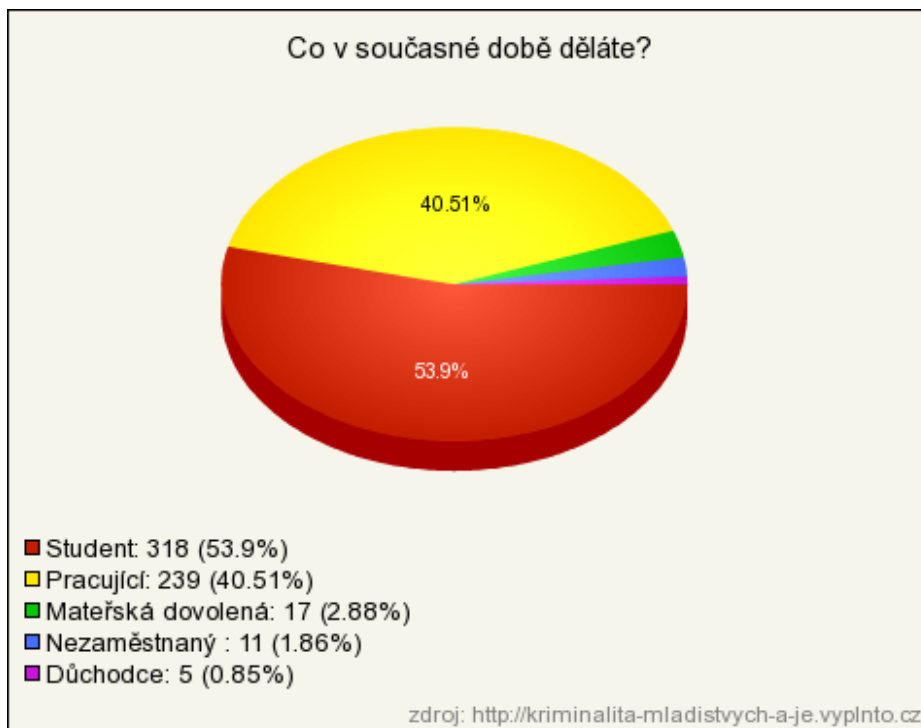
Graf č. 6

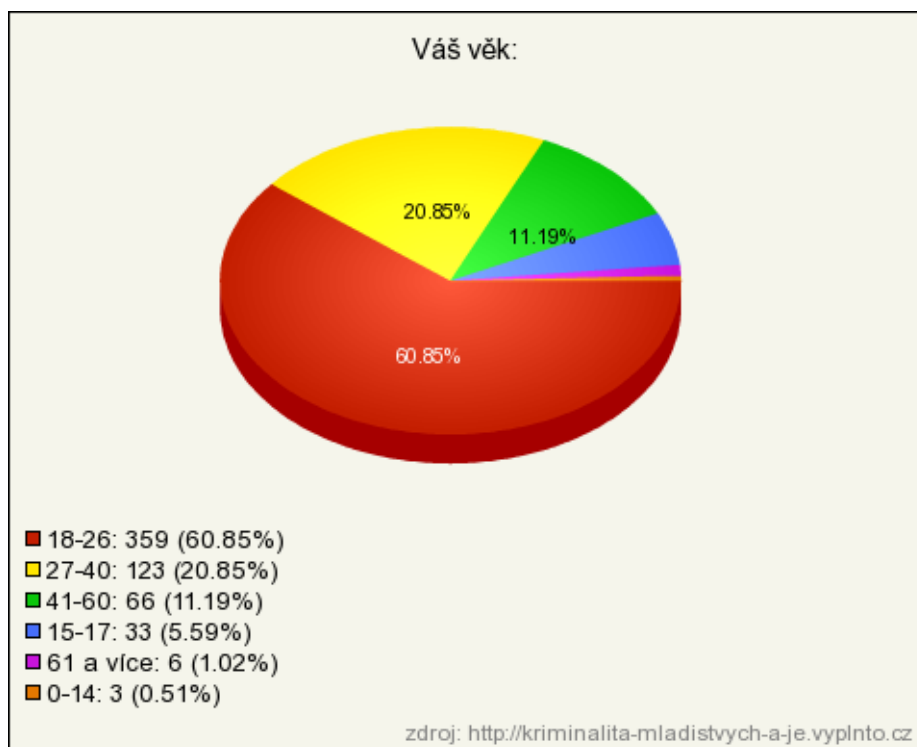
Graf č. 7

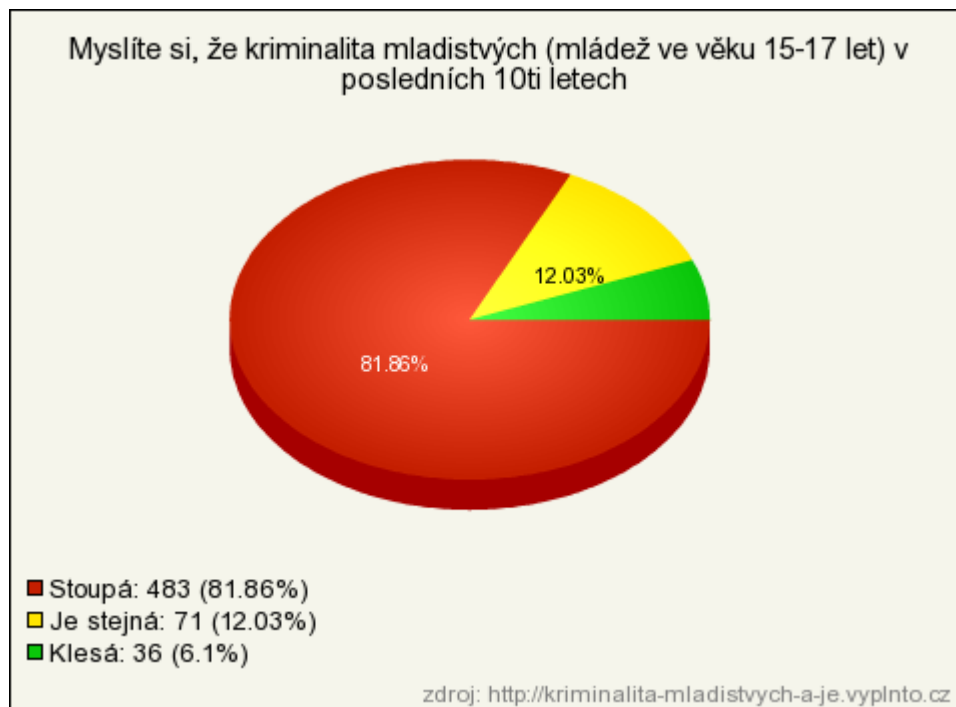
Graf č. 8

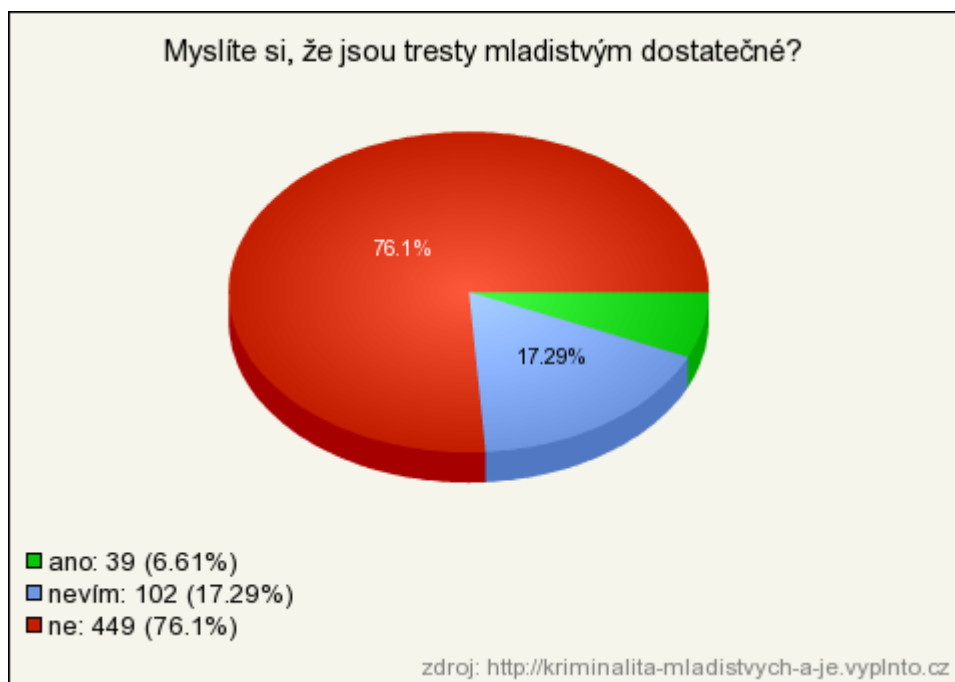
Graf č. 9

Graf č. 10

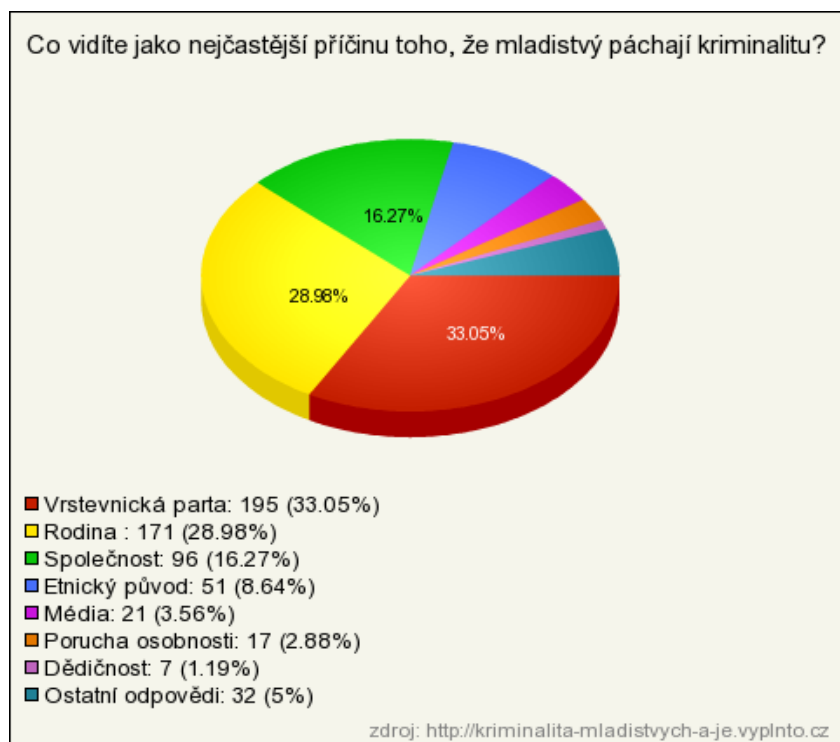
Graf č. 11

Graf č. 12

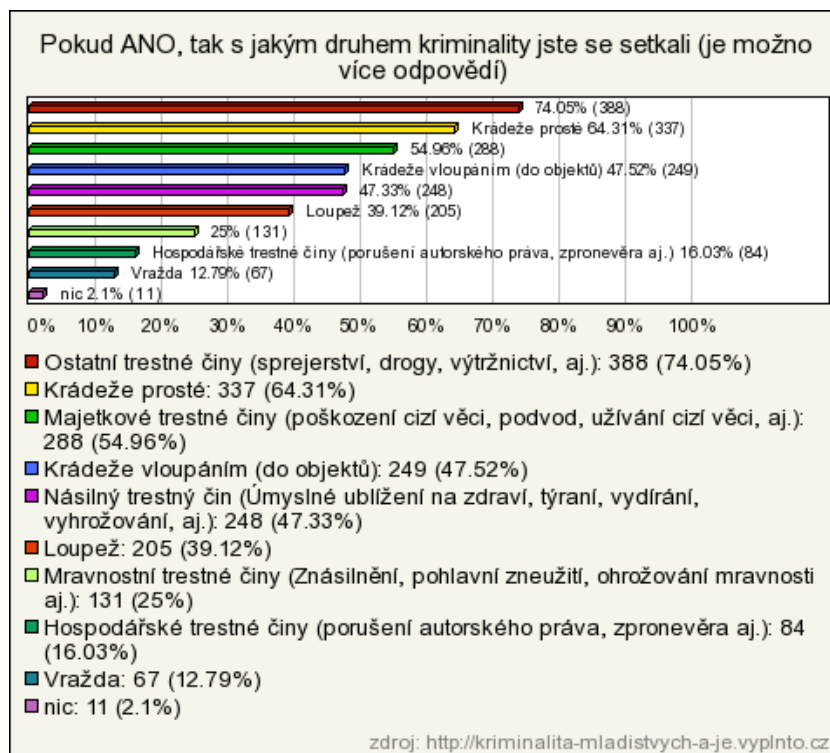
Graf č. 13

Graf č. 14

Graf č. 15

Graf č. 16

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Řízený rozhovor s kurátorem pro děti a mládež Jaroslavem Paterou ,DiS.

Vážený pane Patera,

jaká je Vaše náplň činnosti vzhledem k mladistvým jako pracovníka státní správy?

Kurátor pro děti a mládež, zabývající se výchovnou a trestní problematikou nezletilých - práce s rodinou, návrhy preventivních opatření, metodické vedení dětí, výchovná opatření k dětem dle zák. o rodině č.94/1963 a zák.359/99. Účast s nezletilými u soudu a policie, poradenství, výkon státní správy - ukládání výchovných opatření. Sledování klientů s nařízeným soudním dohledem, návštěvy dětí v ústavních zařízeních. Spolupráce se zájmovými organizacemi ve městě, vytipování problematických klientů.

**Prozradil byste nám Váš názor na kriminalitu mladistvých (v regionu i obecně)?
Stupňuje se brutalita? Přibývá případů kriminality mladistvých v posledních letech? Máte k dispozici statistiky?**

Máme své regionální statistiky z našich obvodů, nikoli policejní. Republikové či krajské budou na stránkách vnitra Příbramsko je dle mého mínění – jsem rodilý Příbraman - velmi atypické, podobné Kladnu, Ostravě a liší se od ostatních okresů Středočeského kraje. Uranový průmysl přinesl mnoho nemanželských dětí, neúplné či rozbité rodiny. Jsou tu náplavy z celé republiky. Otcové odešli za uranem jinam. Také vojenská posádka má svoji roli podobně jako v blízkých Jincích, Chybí tak „široké „ rodiny jako jsou v zemědělských oblastech či oblastech s větší religiozitou, které by převzaly výchovnou úlohu, když rodiče selžou. Také ve zdejších městě chybí „společenská korekce komunity“ protože tohle je prostě kolonizační území, kde se, především v sídlištích, nestará jeden o druhého. Trochu tím odpovídám na další otázku.

Zpátky k zadání: Příčiny obecně - jednak chybí pozitivní mužské vzory v rodinách i v televizi a filmech chlapi jako podpantofláci, negativní hrdinové- ten, kdo likviduje společenské normy či je umí obcházet- , počítačové hry (mám několik agresorů závislých na PC až na psychiatrické léčení), dále pak smysluplná náhražka vojny, jakási domobrana by se jevila vhodná k vybití testosteronu a adrenalinu pro věk 15-20 let. Je to nutné, jinak nás pomlátí v ulicích. Hráli by si na vojáky, zachraňovali při živelných katastrofách, dostávali na cvičišti záhul. Potřebují dobrodružství, které dnešní sešněrovaná doba zákony, předpisy a průmyslem nenabízí. Těžko mohou dorůst do kladného typu muže, když nemají příležitost. Kdo není PC typ nebo humanitně zaměřený, těžko se může ventilovat. Proto tolik různých vojenských spolků. Ve věku puberty nelze spoléhat na vlastní zájem, do něčeho se prostě musí nahnat silou, pak jim to zachutná. Podléhají totiž skupinové kultuře, kde se pozitivní koníček příliš necení. Tedy příčina: nuda. Další příčina: posunuté skupinové normy teenagerů. Další příčiny: odbourávání společ. norem - ne zákonů, ale norem. Adolescent potřebuje proti něčemu

protestovat, to je dané. Pokud má mantinelů víc, dříve či později se vybije. Pokud nemá žádný mantinel nebo málo, pak zabití člověka je tím vrcholem porušení normy. A dnes vlastně ještě lepší brutální, nestandardní zabití, třeba i zvířete. Protože obyčejná vražda je už normální. Dále: vliv reklamy – musíš mít věc teď, hned. Užij si, zkus to= to je masáž, které neodolá dospělý, natož dítě. Mít věci aktuální, z reklamy, být in, nebýt socka – udělám proto všechno: ukradnu, prodám, přepadnu, stanu se prostitutem, tkou... Drogy (v podobě, v jaké jsme je neznali) - to samé... Jiná příčina: Prudký přechod do svobody společenské po roce 1989. V našich OSPOD statistikách kulminovala léta 2000-2004 jako vrcholy trestné činnosti dětí a mládeže. /Druhá vlna je v letech 2007-2008, což může souviset se změnami podnikatelů v regionu- tedy podsvětí, změny na radnici a na ministerstvu vnitra = větší objasnitelnou případů trest. činnosti. /Podle mne dorostla v první vlně generace, které bylo 1-10 let v r. 89' a rozmach anarchie, coby projev svobody jako extrém proti bolševické kleci, začloulal nejen s dospělými, ale především s dětmi. Trvalo 10-12 let, než jsme všichni pochopili, že pokud nemáme, díky 40 letům komunismu, morální pravidla nastavená v sobě /tak jako na jihozápad od nás/, pak se musíme učit respektovat zákony psané. Tedy příčina: neujasněné a nevyžadované společ. normy, bez sankcí za porušení. Zásadní výchovné pravidlo: nenásleduje-li trest dítěte hned po činu, pak naprosto ztrácí efekt. K tomu ještě dlouhé a rozplizlé policejní vyšetřování přečinů dětí a mládeže je kontraproduktivní, mnohdy jsou věci odkládány policií bez jasných závěrů, OSPOD ani státní zástupce se u nás v regionu se často nedozví o odložení, někdy vůbec, že věc byla s nezletilci řešena, neboť policie často již v prvopočátku usoudí, že z toho nic nebude a podle toho postupuje. Chce se věci urychleně zbavit. Tragédií jsou vyšetřovací postupy uniformované policie. Nezletilci si často z výsledků dělají srandu...Zažil jsem scénu, kdy během půlhodinového výslechu položil nadstrážmistr 17 letému zloději auta 1 otázku. Zbytek strávil nad počítačem a vyplňování formuláře a poučením...

Trocha čísel: obvod Příbram, obec III. stupně:

činy jinak trestné pod 15let :

2005 – 28 2006 -32 2007- 41 2008 -32 2009- 30 2010- 21

Trestné činy a přestupky 15-18 let

2005 -89 2006 – 79 2007- 88 2008 -128 2009 -119 2010-78

Měl jste někdy zkušenost s kriminalitou mladistvých v osobním životě?

Ano. V roce 2004 mi na Rynečku na parkovišti parta Romů sebrala auto Renault Nevada. Měli smůlu, byla v zimě vybitá baterie a oni ho chtěli alespoň odtlačit, ale protože to bylo v 15:00 odpoledne, bylo to občanům nápadné, a tak volali MP. Při jejím spatření chlapani uprchli. Více se věc nešetřila. Taktéž v Pičíně mi v r. 2006 skupina výrostků z blízké vsi vybílila sklep od náhradních pneumatik. Ač jsem dal policii tip

a zapomenuté páčidlo o délce přes 1 m, není mi známo, jak věc dopadla. Hlavní šéf gangu časem zahynul při jízdě autem. Byl ze střední vojenské školy / vyloučen /a měl úchylnou zálibu ve střelných zbraních. Nechal si říkat Robin Hood.

V čem byste viděl nápravu kriminality v regionu, nějaké dané opatření?

Z odborného tisku vím o německém projektu pro sociálně patologickou mládež: pronajali si od Rusů několik tisíc hektarů lesů kdesi za Uralem, kam trestem umisťují své mladistvé odsouzené, aby si zde postavili sruby, sedlačili, vyráběli přírodní zboží... Běží to od r. 2007 a za 2 roky uprchli snad 4 kluci, z nichž 2 se po několika měsících kajícně sami z tundry vrátili, další 2 jsou nezvěstní. Vřele bych tady aplikoval. Je to návrat k Makarenkovi a Komenskému současně – to jen tak okrajem

Jaká je spolupráce s mladistvými delikventy?

Pochopitelně záleží na osobnosti delikventa a kurátora. Romské etnikum verbálně mnohdy spolupracuje ochotně, ale minimum je pravdivé, oni sami často v tu chvíli tomu věří, ovšem než uplyne 5 minut, je to jinak. Druhý extrém Romů: zásadně nic nevědí, neřeknou. Romští kluci jsou ale pravdiví v tom, že když se jim v děčáku líbí, tak to řeknou, byť hned dodají, že by chtěli domů k mámě. Ale dokážou ocenit /někteří/ pozitivní nové prostředí. Pokud jde o tvárné typy, dětský domov /ne už tak výchovný ústav/ jim umožní se pozitivně realizovat a oni jsou v té době schopni fungovat a dotahovat věci do konce. Po návratu však většinou dochází k regresi. S holkama je to těžší, romské slečny začínají po vzoru matce a party raný sexuální život a spoustu věcí neřeší. Domluvy a rozборы situací u nich moc nezabírá. A jsou velmi, velmi tvrdohlavé.

Většina ostatních klientů je přístupná rozhovoru, někdy se daří nějakou korekci a náhled na své chování. Pokud se však jedná o typy s dlouhodobou patologií či bez citových vazeb na někoho z rodiny, ty nespolupracují, snad v obavě o možné sankci či represii. Je těžká a nevhodná kombinace kurátora jako státního nátlaku a současně role sociálního poradce, hájícího zájmy dětí, často proti jejich momentální vůli. Vyložené gaunery, kteří bojkotují všechno a jsou nad věcí, i potencionálně nebezpeční /třeba psychiatrický problém- sadismus, sex.deviace/ mám tak 2 do roka.

Obhájci u trestních věcí mladistvých, to bývají /většinou/ škůdci výchovy, ztěžují naše působení na klienty o vědomí skutku a trestu. Polehčující okolnost nevidí v sociálním prostředí a výchově, ale v tom, že vedou klienta k odmítání výpovědi, k zamlžování atd. Zlehčují dopad trestného činu a přesvědčují je o téměř beztrestnosti.

Je vždy jasná jedna příčina kriminality nebo se příčiny prolínají? Např. výchova v rodině a ve škole apod.

Kdyby byla jedna, lépe by se proti ní pracovalo. Jedna bývá u okamžitých, jednorázových skutků.

1. vliv rodiny a soc. zázemí je prvořadý. Cyklické opakované selhávání v rodinách: od pradědů, přes dominantní matky, citová deprivace, alkoholismus, asociální rodiče- sami deprivaci. Nedostatek času na výchovu dětí, nezáměm, vlastní

rodičovské aktivity, majetkový nadstandard. Častým spouštěcím mechanismem je rozvod rodičů, zvláště po 10 roce věku dítěte. Také příchod nového partnera do rodiny, vliv macechy, otčíma.

Ze zkušenosti říkám, že pokud je dítě bezpečně, tj. citově vychovávané do 10-12 let, potom i přes pubertální úlety /byť závažné/ se vrací po 18. roce do normálu.

2. feminizace ve školství, větší sociální rozdíly mezi rodinami, ale stejné zájmy dětí - kde na to vzít? Přejít z 1. na 2. stupeň v ZŠ – nezvládnutí samostatného učiva, více učitelek, potřeba shlukovat se - někam patřit, iniciační rituál pro vstup do party
3. psychiatrická či mentální zátěž, osobnostní nezralost- tyto typy bývají nástrojem k trestné činnosti od těch chytřejších či zletilých
4. sdělovací prostředky – negativní zprávy- propagace trestných činů, vyděračů, - způsob pro zamindrákované či odmítané dítě jak se zviditelnit a zařadit do tlupy. Obrovský vliv PC her akčních a bojových – mívám čas od času 13-15leté klienty, kteří napadají rodiče, když jim zamezí přístup k počítači. Jde o dnes již zařazenou závislost.
5. ekonomická nouze – neschopnost hospodařit, také se to opakuje v rodinách

Zlepšuje se informovanost mladistvých, jak se chovat při výpovědi, dopadení, jak zametat stopy, zdokonalené struktury gangu.

Ubývá sice početně násilných činů mladistvých, ale zvyšuje se jejich závažnost a brutalita, organizovanost. Statistika také klame v tom, že od r. 2010 platí jiná právní úprava při klasifikaci majetkových přestupků a ublížení na zdraví, takže sice u policie se počty činů snižují, ale na přestupkových agendách měst se počet přestupků prudce v r. 2010 zvýšil, u nás na PB až 3x. Jde to do stovek /cca 800-1100/ za rok.

S jakými institucemi spolupracujete při své činnosti?

Spolupráci bych rozdělil na 2 typy: dobrovolnou a vynucenou. K dobrovolné, tedy takové, kdy nás sami oslovují instituce /byť všichni máme oznamovací povinnost, některé instituce dokonce zákony několika/, patří Středisko výchovné péče v Příbrami, SKPV- OOK Příbram- komisaři mládežníci, některé školy ve městě- výchovní poradci, někteří dětské lékaři. Nerady spolupracují školy venkovské- tady je to příliš osobní a důvěrné, nechtějí mít problémy,- výjimka ZŠ J. J. Ryby v Rožmitálu, specifická je Březnická Z, ten přikryje všechno, dokud mu problém výrazně nepřeroste přes hlavu a velmi nerad vidí OSPOD na svém území. Také odborná dětská lékařská pracoviště mají rozdílný přístup: PL Bohnice a Plzeň, Motol, jsou ochotné informovat po našem dotazu, tragédie je DPL Opařany, to je stát ve státě, odmítající jakékoli informace poskytnout. Lékaři mají nechuť se vyjadřovat. Dále spolupracujeme s různými komunitami /závislostní problematika - alkohol, drogy, automaty/, kam se snažíme buď dobrovolně či formou ústavní výchovy soudem klienty na 6měsíců až 1,5 roku poslat.

Dobře se spolupracuje se soudci v opatrovnických a výchovných kauzách, telefonicky řešíme možná opatření. Vycházíme si vstříc ve lhůtách a v možných nestandardních způsobech, jak zajistit co nejvhodnější řešení pro dítě.

Se školami je zásadní problém v nesení odpovědnosti za svá sdělení. Klasický český kantorský alibismus a ohnutá záda. Při ústním šetření ve škole nám sdělí metrák problémů, které s dítětem mají, popíše nám perfektně rodinné zázemí /když je znají/, bědují nad neschopností úřadů s tím něco dělat a v případě, že je požádáme o písemnou zprávu, abychom ji předložili k dalšímu řešení, tak vytvoří elaborát tak neurčitý, z vlka udělají berana a situace není vůbec najednou vyhrocená. A představa, že by měli jít někdy k soudu svědčit /což jsem zatím využil 2 x za ty 4 roky/ mnoha kantorům působí střevní potíže. Stejně pak ústní svědectví není tak přesvědčivé, jak rozhovor mimo soud. Kdepak kantorská statečnost! Mohu si to dovolit říct, 20let jsem působil ve středním školství.

Vůbec nejhorší je spolupráce s městskou policií v Příbrami – nevíme nic o pokutách za krádeže v obchodech, za rušení nočního klidu u nezletilých, za rvačky na ulici, všechno se řeší blokově, domluvou, aby strážník nemusel z ničeho psát úřední záznam. A my se pak divíme, že nám spadne na stůl trestňák, o kterém předtím nikdo nevěděl, nebyl „problematický“, protože se nikdo nenamáhal nám ohlašovat ty „prkotiny“. Pak je prevence jen prázdné slovo. Stejně tak s projektem SVI: systém včasné intervence - který by měl být snad od letoška povinný pro III. města. Pokud do něho ty základní složky v terénu nebudou zadávat informace /lékaři, strážníci, učitelé, vedoucí kroužků/, tak v horních patrech si nebude co předat.

No, ale zase všude je to o konkrétních lidech: pokud navážete osobní kontakt s lidmi v některých institucích a najdete si někoho, komu jde o věc samotnou, o profesi a ne o prachy či pozici či klídek, tak se domluvíte na neoficiálním postupu, nezatíženém administrativou a řešíte rychle a tím účinně.

Mnohokrát Vám děkuji za zodpovězení otázek a doufám, že v budoucnu spolu budeme na profesní úrovni spolupracovat.

Vážená paní Pinkavová,

mohla byste nám uvést z praxe případy mladistvých, jejichž příčinou kriminálního chování byla:

RODINA – Měla jsem rodinu, která „vybydlela“ byt 2+1, zcela zničila zařízení, neměla na zaplacení nájmu, jídla. Matka nemohla ani děti posílat do školy. Naše sociální oddělení jí sehnalo po vystěhování z tohoto bytu azylové bydlení, dostali sociální dávky na bydlení, dětem jsme sehnali novou školu, matce práci, přestěhovali jsme je, dokonce jsem jí dala do nového bydlení i nějaké potraviny, oblečení i nábytek. Tehdy dva nezletilí chlapci nemuseli odejít do dětského domova, matka nebyla na ulici. Po čase se vrátili. Starší, již zletilý chlapec, mi vyhrožoval, že mi rozbije skla u auta a propíchná gumičky, na mě, že si počká a zbije mě, protože kvůli sociálce museli odejít z Březnice. Neuznal pomoc, dodnes neuznal, že nemuseli do dětského domova. Mají stále problémy, od té doby mají páté bydliště.

ŠKOLA – Škola dlouhodobě přehlíží drobné prohřešky dítěte, nikdo z učitelů nevidí, že se žákyně zhoršuje a proč. Pak jednou o polední přestávce žákyně omdlívá v šatně, učitelům se nedaří jí probrat. Volají rychlou záchrannou službu, ta dívku odváží do nemocnice. Až po odběrech krve a podrobnějším vyšetření zjišťují, že její kolaps má spojení s drogou, která se nesmí ani kouřit ani šňupat, ale to ona udělala a ještě nalačno, proto byla reakce tak bouřlivá a ona zkolabovala. Škola nechce nic řešit, nevidí počátek problému, a to v šikaně ve třídě. Problém nakonec řeší kriminální policie, ale ve škole už nikdo nic neříká a všichni se chovají, jakože se nic nestalo.

PARTA – Máme zde jednoho, – dnes již mladého muže, který v patnácti letech nastoupil na střední odborné učiliště. Obor, který si vybral, se mu nelíbil, tak z učiliště odešel, byl doma. Na Úřadu práce se nezaevidoval, nic nedělal. Začal chodit s partou, která se scházela každý den na náměstí. Časem se stal vůdčí osobou v té partě, sháněl a pak i prodával drogy, nic kromě potulování se s partou nedělal. Do školy se již nevrátil, nemá hrazené zdravotní pojištění, nic neumí. Dnes je mu již 25 let, takže tento

život s partou vede celkem deset let, co řekne parta je „svaté“, s rodinou se nestýká, dny tráví na ulici, v průchodech, v zákoutích. Je mu jedno, že nic neumí, hlavně, že ho bere parta. To, že nic nemusí, dělá jenom to, co dělají lidi z party, mu nevádí. Nechce změnu, nechce o ničem ani diskutovat. Jeho osobní problémy ho nezajímají, ale lidí z party se zastává, vypadá to, že tu partu bere jako vlastní rodinu.

DĚDIČNOST – PORUCHA OSOBNOSTI – V evidenci je již desátým rokem chlapec, který se již narodil do problémové rodiny. Jeden bratr matky byl retardovaný, druhý trpěl poruchou osobnosti, byl agresivní a byl nebezpečný svým chováním nejen rodině, ale i svému okolí. Matka tohoto chlapce nesdělila po narození otce dítěte, ale ta dlouhodobá práce s rodinou mě přiváděla k tomu, že si i dnes myslím, že otcem tohoto chlapce je bratr matky. Chování, stejná psychiatrická diagnóza, podoba, zarputilost rodiny v tom, že nikdy chlapce nedají do ústavu, že je jejich dvojnásob a další a další menší či větší náznaky utvrzují v tom, že asi domněnka o otci bude správná. Chlapec zdědil po rodičích všechno to špatné a nyní bude i soud rozhodovat o umístění do diagnostického ústavu a pak do dětského domova a zde se i nabízí říci, tak jako kdysi o matce, která byla až do svých 18 let v dětském domovu. Zdědil i tu poruchu osobnosti, zdědil hyperaktivitu a tak dále. Samozřejmě vliv rodiny byl důležitý i vliv školy a okolí. To špatné zde převažuje.

ETNICKÝ PŮVOD - Zde se přímo uvést společensky zažitý předsudek, že když je někdo Rom, musí automaticky krást. Ale to není pravda a jedná se opravdu o předsudek. Dnešní náctiletí Romové nevidí tu povinnost něco dělat, nějak pracovat, nevidí své rodiče, aby každý den, každé ráno odcházeli do práce, poctivě vydělávali své peníze. Vidí, že jeden den v měsíci jsou sociální dávky, tam já si zajdu, dostanu to své životní minimum a žiju si v pohodě, nic nemusím. Ano, toto mi říká většina těch malých Romů. Pak jim přestane stačit sociální dávka a jdou na skládku, tam „hrabou“ a vybírají kabely, pak je vypalují a odvázejí do sběren – prodávají, pak je již nebaví hrabat, začnou krást železo, to je pohodlnější. Ano, měla jsem v evidenci rodinu, kde již tři děti takto „pracují“. S krádežemi je pak spojená další kriminalita romských dětí. Jinak je to u vietnamských dětí, tam je rodina tak snaživá a učí snaživosti a spořivosti

i své děti, že v případě, kdy dcera od rodiny utekla, z důvodu, že už nechtěla tolik pracovat, šetřit, ale chtěla žít. Odešla do jiného města a začala se živit prostitucí.

MÉDIA A SPOLEČNOST – Zde mám pouze příklad rodiny, kde otce v médiích označili jako spolupracovníka STB. Nebyl o tom však žádný důkaz, bylo to pouze obvinění. Dítě v této rodině trpělo tak, že se uzavřelo a přestalo komunikovat ve škole, s kamarády. Nakonec muselo navštěvovat psychiatra, protože se chtělo mstít. Celá záležitost trvala několik let a vlastně ani dodnes nevím, jak všechno dopadlo.

Myslíte si, že za kriminálním chováním je vždy právě jedna příčina?

Myslím si, že všechny příčiny se prolínají, že je vždy vliv rodiny, školy, že má svůj podíl na chování těch problémových jedinců parta, etnický původ. Někdy je vlivů víc, někdy pouze některé, všechno se prolíná. Z mé praxe mohu říci, že společnost spíše odsuzuje a těch, kteří pomáhají, je málo. Nikdy člověk nemůže čekat vděčnost od těch, kterým pomáhá, oni někdy tu pomoc ani nechtějí. Někdy si myslí, že není třeba, spíše vzdorují nebo vyhrožují, nadávají. Málokdy uznají, že to s nimi sociální pracovník vlastně myslí dobře, neuznají, že vlastně nevědí co dělat. Romové, ty teď mají naučeno, a stále to vykřikují, že jsme rasisti, kdykoliv nedostanou něco, co chtějí nebo se jim něco zakáže, sebere a podobně.

Dotkla se Vás někdy kriminalita mladistvých?

Jednou mi vyhrožoval klient, bylo mu čerstvých 18., který si myslel, že jsem mu špatně vypočetla příspěvek, který dostával jako nezaměstnaný. Přišel z dětského domova, měl vysoké ambice, vychloubal se, že práci bude mít hned... Práci nesehnal ani po roce evidence a příspěvek – částka životního minima – nestačila. Tehdy říkal, že ví, které děti jsou moje, které za mnou chodí. Bylo mu jedno, když půjde znova rovnou „sedět“, že je to v „base“ stejné jako v dětském domovu a že budu určitě lépe počítat, když zná mé děti. Tenkrát jsem se vůbec nebála, ale dnes bych to asi brala jinak.

Jakou příčinu kriminality považujete jako nejčastější?

Myslím si, že nejčastější příčina kriminálního chování mladistvých je nuda, nezájem rodiny, společnosti, vztahy mezi lidmi všeobecně, výchova a pak i ekonomická situace.

V čem vidíte nápravu chování mladistvých?

Nápravu chování mladistvých vidím celkově, a to nejenom v regionu – více zájmové činnosti, sport apod. Větší zájem škol. V rodině změnou výchovy, také větším zájmem o své děti, větší soudržností příbuzných. Snažit se více chápat jeden druhého.

Spolupracuje se Vám s mladistvými delikventy dobře?

Myslím si, že se mi daří dobře spolupracovat s mladistvými delikventy.

Existují nějaká specifika našeho regionu?

Náš region je specifický tím, že je zde vyšší nezaměstnanost, malá kupní síla, nižší platy. Také se v regionu nachází velká skládka komunálního odpadu, která „přitahuje“ k přestěhování problémové lidi.

Děkuji za rozhovor.

Kriminalita mladistvých a její příčiny – DOTAZNÍK

Tento dotazník je vytvořen za účelem zjistit veřejné mínění o příčinách kriminality mladistvých (mládež ve věku 15-17 let) a do jaké míry se dotázaní setkali s tímto fenoménem.

Veškeré získané informace poslouží ke zpracování statistiky do bakalářské práce.

Děkuji za vyplnění.

František Pinkava

1. Váš věk a pohlaví
..... Muž X Žena
2. Místo Vašeho bydliště
.....
3. Vaše dosažené vzdělání?
 - a. Student ZŠ
 - b. Základní škola
 - c. SŠ bez maturity
 - d. SŠ s maturitou
 - e. VOŠ
 - f. Vysokoškolské
4. Co v současné době děláte?
 - a. Student
 - b. Pracující
 - c. Nezaměstnaný
 - d. Důchodce
 - e. Mateřská dovolená
5. Myslíte si, že kriminalita mladistvých (Mládež ve věku 15-17 let) v posledních 10ti letech
 - a. Klesá
 - b. Stoupá
 - c. Je stejná
6. Setkali jste se s kriminalitou mladistvých (Mládež ve věku 15-17 let)?
 - a. ANO, slyšel(a) jsem o ní
 - b. ANO, slyšel(a) jsem o ní a některé druhy kriminality se mě přímo dotkly
 - c. NE
7. Pokud ANO, tak s jakým druhem kriminality jste se setkali (je možno více odpovědí).
 1. Vražda

2. Loupež
3. Násilný trestný čin (Úmyslné ublížení na zdraví, týraní, vydírání, vyhrožování, aj.)
4. Mravnostní trestné činy (Znásilnění, pohlavní zneužití, ohrožování mravnosti aj.)
5. Krádeže vloupáním (do objektů)
6. Krádeže prosté
7. Majetkové trestné činy (poškození cizí věci, podvod, užívání cizí věci, aj.)
8. Hospodářské trestné činy (porušení autorského práva, zpronevěra aj.)
9. Ostatní trestné činy (sprejerství, drogy, výtržnictví, aj.)
10. Jiné uveďte.....

8. Pro ty, kterých se kriminalita přímo dotkla. Uveďte prosím číslice druhů kriminality z předchozí otázky.

.....

9. Co vidíte jako nejčastější příčinu toho, že mladiství páchají kriminalitu?

- a. Rodina
- b. Škola
- c. Vrstevnická parta
- d. Dědičnost
- e. Porucha osobnosti
- f. Média
- g. Společnost
- h. Etnický původ

10. Myslíte si, že jsou tresty mladistvým dostatečné?

ANO NE NEVÍM

11. Myslíte si, že nápravná zařízení mladistvé delikventy napraví tak, že v budoucnu nebudou páchat trestnou činnost?

ANO NE NEVÍM